

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE İLE TÜRKMENİSTAN MÜZİK EĞİTİMİNDE
KULLANILAN OKUL ŞARKILARININ KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Akmyrat SHAJYKOV

MALATYA

2025

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE İLE TÜRKMENİSTAN MÜZİK EĞİTİMİNDE
KULLANILAN OKUL ŞARKILARININ KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Akmyrat SHAJYKOV

Danışman
Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ

MALATYA

2025

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE İLE TÜRKMENİSTAN MÜZİK EĞİTİMİNDE
KULLANILAN OKUL ŞARKILARININ KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
PROF. DR. ERSAN ÇİFTÇİ

HAZIRLAYAN
AKMYRAT SHAJYKOV

Jürimiz tarafından 24/06/2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez **oy birliği** ile başarılı bulunarak Güzel Sanatlar Eğitimi **Anabilim** Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1. Prof. Dr. Ali AYHAN

.....

2. Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ

.....

3. Doç. Dr. Ferdi KARAÖNÇEL

.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve 20.../..... sayılı Kararıyla da uygun görülmüştür.

.....

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ'nin danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım *Türkiye ile Türkmenistan Müzik Eğitiminde Kullanılan Okul Şarkılarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi* başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Akmyrat SHAJYKOV

ÖNSÖZ

Türkiye ile Türkmenistan Müzik Eğitiminde Kullanılan Okul Şarkılarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi başlıklı Yüksek Lisans tez çalışmamın her aşamasında ilgisini ve bilgisini esirgemeyen, bütün birikim ve tecrübesiyle her zaman bana yol gösteren kıymetli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ'ye en kalbi duygularıyla teşekkür ediyorum.

Ayrıca, tez savunmamda değerli görüşleriyle, önerileriyle tezimin son şeklini almasında emeği geçen tez savunma jüri üyeleri kıymetli Prof. Dr. Ali AYHAN ve Doç. Dr. Ferdi KARAÖNÇEL hocalarıma şükranlarımı sunuyorum.

Lisans ve Yüksek Lisans hayatım boyunca bilgi ve birikimlerini esirgemeyen benim için değerli ve üzerimde çok emeği olan tüm bölüm hocalarıma canı gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Yanımda olmasalar da yanımda olduklarını her an hissettiren, pozitif bakış açısıyla beni cesaretlendiren, tükenmez sabırları ve sevgisiyle bana hep güç veren, bu meşakkatli yolda beni hep motive eden canım aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Akmyrat SHAJYKOV

ÖZET

TÜRKİYE İLE TÜRKMENİSTAN MÜZİK EĞİTİMİNDE KULLANILAN OKUL ŞARKILARININ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

SHAJYKOV, Akmyrat

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ
Haziran-2025, xiv+140 sayfa

Bu çalışmada; Türkiye ile Türkmenistan’da ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkıları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmanın amacı, her iki ülkenin okul şarkılarının müziksel boyutlar açısından benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Araştırma, betimsel tarama modeli kapsamında belgesel, makale ve kitaplar incelenmiş; kaynak tarama yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışmada toplamda 10 adet müzik kitabı incelenmiştir. Veriler, her iki ülkenin 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf müzik ders kitaplarından toplanmıştır. Analizde, yalnızca sözlü, tamamlanmış ve başlıklı okul şarkıları yer almıştır. Çalışmada her iki ülkenin müzik ders kitaplarında bulunan okul şarkılarının Tonal/ makamsal yapı, ezgisel türleri, ritimsel yapı ve konusal yapıları gibi başlıklar altında inceleme yapılmıştır. Bulgular kısmında Türkiye’deki müzik kitaplarının repertuvarında ritim çeşitliliğinin fazla olduğu görülmüştür. Türkmenistan’da ise makamsal temelli şarkıların oranı daha yüksek bulunmuştur. Türkiye’deki okul şarkılarının çoğu majör dizilere dayanırken, Türkmenistan’da makamsal şarkıların ön planda olduğu tespit edilmiştir. Her iki ülkede de konusal olarak doğa, vatan sevgisi ve toplumsal değerleri işleyen şarkılar ortak tema olarak gözlemlenmiştir. Ritimsel yapıları açısından Türkiye ve Türkmenistan okul şarkılarında 2/4’lük ve 4/4’lük ölçüleri yaygın kullanmasının yanı sıra, Türkmenistan 6/8’lik ölçülere de sıklıkla ağırlık vermiştir. Ezgi yapısında Türkiye şarkıları genelde bir oktav ses aralığında bestelenmiştir. Türkmenistan şarkıları ise daha dar veya pentatonik dizilere dayalıdır. Araştırmada çocuk şarkılarının

eğitsel işlevleri vurgulanmıştır. İki ülkede de okul şarkılarının dil gelişimi, sosyal değerler ve kültürel aktarıma katkısı olduğu belirtilmiştir. Türkiye müzik eğitiminde okul şarkıları genelde eğlence, sosyal etkinlikler, değerler eğitimi ve grup çalışmasına yöneliktir. Türkmenistan’da ise ulusal kimlik, vatanseverlik ve kültürel miras aktarımı daha baskın amaçtır. Araştırma sonucunda, iki ülkenin müzik eğitimi sistemlerinde repertuvar ve yöntem farkları olsa da okul şarkılarının pedagojik işlevlerinin benzer olduğu belirlenmiştir. Çalışmada literatür eksikliği vurgulanmış ve Türkmenistan müzik eğitiminin sistematik özellikleri ve gelişimi üzerine daha fazla araştırma yapılması önerilmiştir. Ayrıca Türkmenistan’ın müzik eğitimindeki en önemli eksikliklerden biri, eğitim kademeleri açısından müzik eğitiminin yaygın olarak yürütülmemesi olup; bu nedenle, Türkiye müzik eğitim sistemini örnek model alarak kendi Millî Eğitim sisteminde gerekli revizyonları yapması önerilmiştir. Türkiye’de makamsal eserlerin oranının artırılması önerilmiştir. Bu çalışma, müzik eğitimi literatürüne katkı sunarak, gelecekte yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar için temel bir kaynak olma niteliği taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Müzik eğitimi, Türkiye’de müzik eğitimi, Türkmenistan’da müzik eğitimi, Okul şarkıları, Karşılaştırmalı eğitim

ABSTRACT

COMPARATIVE ANALYSIS OF SCHOOL SONGS USED IN MUSIC EDUCATION IN TÜRKİYE AND TURKMENISTAN

SHAJYKOV, Akmyrat

Master's Degree, İnönü University, Institute of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education, Division of Music Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ
June-2025, xiv+140 pages

In this study; school songs used in primary school music education in Turkey and Turkmenistan were examined comparatively. The aim of the study was to reveal the similarities and differences of school songs of both countries in terms of musical dimensions. The research was conducted with the resource scanning method by examining documentaries, articles and books within the scope of the descriptive scanning model. A total of 10 music books were examined in the study. Data were collected from the 1st, 2nd, 3rd, 4th and 5th grade music textbooks of both countries. Only school songs with lyrics, complete and titles were included in the analysis. In the study, school songs in music textbooks of both countries were examined under the headings such as tonal/modal structure, melodic types, rhythmic structure and thematic structures. In the findings section, it was seen that there was a high variety of rhythms in the repertoire of music books in Turkey. In Turkmenistan, the rate of songs based on modal was found to be higher. While most of the school songs in Turkey were based on major scales, it was determined that modal songs were in the foreground in Turkmenistan. In both countries, songs that deal with nature, love of country and social values were observed as common themes. In terms of rhythmic structures, Turkey and Turkmenistan use 2/4 and 4/4 meters in school songs, while Turkmenistan frequently focuses on 6/8 meters. In terms of melody structure, Turkish songs are generally composed in an octave range. Turkmenistan songs are based on narrower or pentatonic scales. The educational functions of children's songs

were emphasized in the study. It was stated that school songs contribute to language development, social values and cultural transmission in both countries. In Turkish music education, school songs are generally aimed at entertainment, social activities, value education and group work. In Turkmenistan, national identity, patriotism and cultural heritage transmission are the more dominant purposes. As a result of the study, it was determined that although there are differences in repertoire and method in the music education systems of the two countries, the pedagogical functions of school songs are similar. The lack of literature was emphasized in the study and it was suggested that more research be conducted on the systematic characteristics and development of Turkmenistan music education. In addition, one of the most important deficiencies in Turkmenistan's music education is that music education is not widely carried out in terms of educational levels; therefore, it is suggested that the Turkish music education system be taken as an example and the necessary revisions be made in its own National Education system. It is suggested that the rate of makam works in Turkey be increased. This study contributes to the music education literature and is a basic resource for future comparative studies.

Keywords: Music education, music education in Turkey, music education in Turkmenistan, School songs, Comparative education

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.2.1. Alt problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlılar	4
1.6. Sınırlılıklar.....	4
1.7. Tanımlar:.....	5
BÖLÜM 2	7
KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Eğitim	7
2.2. Karşılaştırmalı eğitim	8
2.3. Müzik.....	9
2.4. Müzik Eğitimi.....	10
2.4.1. Genel Müzik Eğitimi	10
2.4.2. Özenen Müzik Eğitimi	11
2.4.3. Mesleki Müzik Eğitimi.....	11
2.5. Karşılaştırmalı Müzik Eğitimi.....	12
2.6. Eğitim Müziği.....	12
2.7. Eğitim Müziği Dağarcığı.....	13
2.7.1. Prozodi.....	14

2.7.2. Ritim birliği	14
2.7.3. Vurgu birliği.....	14
2.7.4. Anlam birliği.....	15
2.7.5. Anlatım birliği	15
2.8. Çocuk şarkıları.....	15
2.9. Okul Şarkıları	16
2.9.1. Saymacalar, Tekerlemeler.....	17
2.9.2. Ninniler.....	17
2.9.3. Uyarlama (Aktarma) Şarkılar	18
2.9.4. Öykünme Şarkılar.....	18
2.9.5. Oyunlu Şarkılar	18
2.9.6. Halk Türküleri	19
2.9.7. Marşlar.....	19
2.9.8. Çalgı Müziği.....	19
2.10. Türkiye’de Müzik Eğitim Sistemi	20
2.10.1. Okul Öncesi Müzik Eğitimi.....	29
2.10.2. İlköğretimde Müzik Eğitimi	32
2.10.3. Ortaöğretimde Müzik Eğitimi	35
2.10.4. Yükseköğretimde Müzik Eğitimi	37
2.11. Türkmenistan’da Eğitim	43
2.11.1. Türkmenistan’da Müzik Eğitim Sistemi.....	45
2.12. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	46
BÖLÜM 3	56
YÖNTEM	56
3.1. Araştırmanın Modeli.....	56
3.2. Evren.....	56
3.3. Örneklem	57
3.4. Verilerin Toplanması.....	58
3.5. Verilerin Analizi.....	58
BÖLÜM 4	59
BULGULAR VE YORUMLAR	59
4.1. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminin kademeleri bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlik ve farklılıklar	59
4.2. Türkiye Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre genel özellikleri	61

4.3. Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre genel özellikleri	68
4.4. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının konu -tema bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzer ve farklı sonuçlar.....	75
4. 5. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapısı bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar	82
4. 6. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgi türleri bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar	87
4.7. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapısı bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar	92
4.8. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının genel karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar	97
BÖLÜM 5	108
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	108
5.1. Sonuçlar.....	108
5.2. Öneriler.....	118
KAYNAKÇA	121
EKLER	129
EK 1: Etik Kurulu Kararı	129
EK 2: Türkiye Müzik eğitiminde kullanılan ders kitaplarının kapak resimleri.....	130
EK 3: Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan ders kitaplarının kapak resimleri	131
EK 4: Türkiye Müzik ders kitaplarında bulunan okul şarkılarının örnek notaları*	132
EK 5: Türkmenistan Müzik ders kitaplarında bulunan okul şarkılarının örnek notaları*	137

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Örnekleme oluşturan kitapların ülkeler ve yazarlara göre dağılımı.....	57
Tablo 2. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminin kademeleri bakımından dağılımı.....	59
Tablo 3. Türkiye ilköğretim 1. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	61
Tablo 4. Türkiye ilköğretim 2. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı	62
Tablo 5. Türkiye ilköğretim 3. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	64
Tablo 6. Türkiye ilköğretim 4. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	65
Tablo 7. Türkiye ilköğretim 5. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	66
Tablo 8. Türkmenistan ortaokullarındaki 1. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	68
Tablo 9. Türkmenistan ortaokullarındaki 2. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	70
Tablo 10. Türkmenistan ortaokullarındaki 3. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	71
Tablo 11. Türkmenistan ortaokullarındaki 4. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	72
Tablo 12. Türkmenistan ortaokullarındaki 5. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı.....	73
Tablo 13. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik ders kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı.....	75
Tablo 14. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı.....	76
Tablo 15. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı.....	78
Tablo 16. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı.....	80
Tablo 17. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı.....	81

Tablo 18. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı.....	82
Tablo 19. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı.....	83
Tablo 20. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı.....	84
Tablo 21. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı.....	85
Tablo 22. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı.....	86
Tablo 23. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı.....	87
Tablo 24. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı.....	88
Tablo 25. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı.....	89
Tablo 26. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı.....	90
Tablo 27. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı.....	91
Tablo 28. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı.....	92
Tablo 29. Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı.....	93
Tablo 30. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı.....	94
Tablo 31. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı.....	95

Tablo 32. Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı.....	96
Tablo 33. Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının konularına göre genel dağılımı.....	97
Tablo 34. Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre genel dağılımı.....	100
Tablo 35. Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgi türlerine göre genel dağılımı.....	102
Tablo 36. Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı.....	105

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Türkiye ile Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının konularına göre genel dağılımı.....99

Grafik 2. Türkiye ile Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre genel dağılımı.....101

Grafik 3. Türkiye ile Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgi türlerine göre genel dağılımı.....104

Grafik 4. Türkiye ile Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre genel dağılımı.....106

KISALTMALAR LİSTESİ

GSF- Güzel Sanatlar Fakültesi

GEE – Gazi Eğitim Enstitüsü

MEB – Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK – Yükseköğretim Kurulu

TKEB – Türkmenistan Eğitim Bakanlığı

TSBDK – Türkmenistan İstatistikler Hakkındaki Devlet Komitesi

THM – Türk Halk Müziği

TSM – Türk Sanat Müziği

SSCB- Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Genel müzik eğitiminin vazgeçilmez ögesi olan okul şarkıları, örgün eğitimde en faydalı, etkili ve en soylu müziksel iletişim aracı olarak hizmet etmektedir. Okul şarkıları, müzik eğitiminin temel taşlarından biri olarak, çocukların sanatsal gelişimine doğrudan katkıda bulunur. Okul şarkılarını bir başka deyişle çocuk şarkıları olarak da nitelendirebiliriz.

Okul şarkıları çocuklara birçok beceriler ve nitelikler kazandırır. Bunun yanı sıra okul şarkıları çocuklara dostluğu, sevgiyi, doğayı, mutluluğu, milli değerleri, geleneği, iletişimi ve bunun gibi birçok unsuru öğretir. Çocuklar müzikle ilköğretimde tanışır. Okul şarkıları çocuklara dil gelişimi, kişisel gelişimi, bireyler arasındaki iletişimi gibi farklı beceriler de kazandırır.

Çocukların kendilerini ifade etme yollarından biri de şarkı söylemektir. Çocuk şarkıları hem eğlenceli olmasının yanı sıra hem de üstün müzik yeteneğine sahip çocukları fark edebilmek açısından önemlidir. Ayrıca, bir çocuğa şarkı öğretmek, ona özgüven ve yaratıcılık gibi özellikleri kazandırmada etkili bir yol olabilir (Byrum, 1993: 3; akt. Göher).

Okul şarkıları bir milletin milli değerlerini, kültürünü, tarihini, geleceğini, sosyal ve toplumsal yaşamını yansıtır. Bu fikir ve düşüncelerden yola çıkarak her ülkenin kendi müzik eğitiminde kullandığı okul şarkıları keşfetmek müziğe yeni boyutlar kazandırmak kültürlerarası farkındalık yaratmak yeni açışların önünü açmak maksadıyla Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının karşılaştırılarak inceleme arzusu hasıl olmuştur.

1.1. Problem durumu

Okul şarkıları, çocukların müzikal yeterliliklerinin yanı sıra bilişsel, duyuşsal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayan temel eğitim araçlarından biridir. Farklı toplumsal ve kültürel yapılara sahip olan Türkiye ve Türkmenistan'da, okul şarkılarının içerik, tema,

dil kullanımı, müzikal yapı ve eğitsel işlev açısından nasıl yapılandığına dair yeterli karşılaştırmalı araştırma bulunmamaktadır. Bu eksiklik, iki ülkenin müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının pedagojik, kültürel ve eğitsel açıdan karşılaştırmalı olarak incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Müziğin bir ulusa ait kültürel genetik kodları taşıyan önemli bir katman olduğunu; eğitimle kültür arasında koparılamaz bir ilişki olduğunu; ulusal kültüre ait kodların halk müziği içerisinde yaşadığını; her bir kültüre ait sanatın ve müziğin müzik eğitimi için önemli ve faydalı bir materyal oluşturduğunu; müzik eğitimi modelinin temel olarak genel müzik eğitimi ve bu eğitimi yürütecek müzik eğitimcisine bağımlı olduğunu; karşılaştırmalı müzik eğitimi araştırmalarının gerçekçi tespitler ve önerilecek yeni modeller açısından oldukça önemli olduğunu ve Türkmenistan’la Türk kültür tarihindeki ortaklık ve faydalar düşünüldüğünde araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki şekilde ortaya çıkmaktadır:

1.2. Problem Cümlesi

İki ülkenin sadece okul şarkılarının müziksel boyutlarıyla karşılaştırmalı olarak incelenmesi bütün bu problem durumunu birkaç alt başlıklar altında incelemeye yol açmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda genel problem cümlemiz “*Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının benzer ve farklı yönleri nelerdir?*” şeklinde oluşturulmuştur.

1.2.1. Alt problemler

1. Türkiye ve Türkmenistan **Müzik Eğitimi Kademeleri** bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlik ve farklılıklar nelerdir?
2. Türkiye İlköğretim Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının **Sınıf düzeylerine** göre genel özellikleri nelerdir?
3. Türkmenistan İlköğretim Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının **Sınıf düzeylerine** göre genel özellikleri nelerdir?
4. Türkiye ile Türkmenistan İlköğretim Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının **Konu -Tema** bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

5. Türkiye ile Türkmenistan İlköğretim Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının **Ritimsel yapısı** bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
6. Türkiye ile Türkmenistan İlköğretim Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının **Ezgi türleri** bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
7. Türkiye ile Türkmenistan İlköğretim Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının **Tonal ve Makamsal yapısı** bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
8. Türkiye ile Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının **Genel** karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bilindiği gibi birçok alanda karşılaştırılmalı çalışmaların son zamanlarda oldukça yaygınlaştığı görülmektedir. Türkiye'deki okul şarkıları ve genel müzik eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalara göz attığımızda bu alanda yapılan eğitsel ve öğretim programlarının genel hatlarına uygun bir şekilde farklı boyutlarda ele alınan araştırmaların sayısının oldukça fazla olduğu fakat Türkmenistan'daki okullarda genel müzik eğitimi, kullanılan okul şarkıları hatta müzik literatürü, müzik kültürü hakkında yapılan çalışmaların neredeyse çok düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu amaçla, bu çalışmanın bu eksikliği giderebileceği düşünülmüştür.

Bu çalışmanın amacı Türkiye Cumhuriyeti ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının sözel ve müzikal boyutları karşılaştırılarak incelenmesinin yapılması ve ortaya çıkan farklılıklar ve benzerliklerinin betimlenerek, değerlendirilerek iki ülkenin müzik eğitimin sistemine görüş ve öneri sunmaktır. Ayrıca bu çalışma, her iki ülkenin müzik eğitiminde kullandıkları okul şarkılarının müzik eğitimi müfredatının eksikliklerini gidermeyi, ilerdeki düzenlemelere ve çalışmalara yön gösterici, fikir veren bir kaynak olmayı hedeflemektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın yapılmasının en önemli nedenlerinden biri de müzik eğitimi alanında karşılaştırmalı çalışmalara bakıldığında Türkiye ile Türkmenistan'ın müzik eğitimi ile ilgili, özellikle okul şarkılarının kullanımı ile ilgili konuyu ele alan karşılaştırmalı bir çalışmanın olmadığıdır ve bu eksikliği gidermektir. Bu çalışma müzik eğitimi alanında iki ülkenin arasında çeşitli araştırmalar, karşılaştırmalar yaparak benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkaran ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır. Çalışmanın Türkiye ve Türkmenistan'ın müzik eğitiminde kullandıkları okul şarkıları hakkında, müzik eğitimcilere, bestecilere ve öğrencilere faydalı bilgiler vereceği ve bu alandaki bilgi üretimine önemli bir katkı sağlayacağı, benzeri çalışmalarında rehber kaynak olarak hizmet edeceği düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

Bu çalışmada;

- Araştırma için kullanılan kaynakların ve elde edilen verilerin geçerli ve güvenli olduğu;
- Araştırma modelinin, araştırma konusuna ve amacına uygun olduğu;
- Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil edeceği düzeyde olduğu;

bu araştırmanın sayıtlarını oluşturmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Türkiye ile Türkmenistan devlet okullarında 2024/2025 eğitim/öğretim yılında 1., 2., 3., 4. ve 5. Sınıflarda okutulmakta olan müzik ders kitapları ve bu kitaplardaki okul şarkıları ile sınırlıdır.
- Araştırma kapsamında, kitaplarda bulunan iki ülkenin müzik eğitimine katkıda bulunan bestecilere ait sözsüz eserler, başlığı olmayan, bitirilmemiş yarım şekilde verilen örnek eserler kapsam dışı bırakılmıştır.

1.7. Tanımlar:

Müzik: Müzik duygu ve düşüncelerimizi ritim ve ses tınısı vasıtasıyla ifade etme sanatıdır.

Ritim: Bir müzik eserinde veya bir dizide zamanların, uzunlukların, durakların düzenli bir şekilde tekrar etmesiyle oluşan uyumdur.

Ölçü: Bir müzik parçasının eşit süreli bölümlerine denir.

Ritimsel birim (Ölçü Rakamları): Çoğu müzikte düzenli bir ritim vardır — bu ritim, her ölçüde belirli sayıda vuruş içerir. Ölçü rakamları ölçüde kaç tane vuruş olduğunu ve hangi nota türünün bir vuruş olarak sayıldığını gösterir.

Ezgi (Melodi): Birbirini izleyen müziksel seslerin bir bütün oluşturacak şekilde bir araya gelmesiyle oluşur. Melodi denilince, genelde insanı etkileyen, kulağa hoş gelen bir tını veya seslerin yürüyüşüdür.

Şarkı: “İnsanın kendisini ifade etmek için seslendirdiği kısa ve yalın ses müziği biçimi” (Say; 2005: 498).

Tempo: (İtalyanca "Tempo" kelimesinden gelir), bir müzik parçasındaki ritmin ne kadar hızlı veya yavaş çalınacağını gösterir.

Tonalite: Bir dizinin tonal ilkelere göre kuruluşu. Dizilerin ve tonların ne şekilde kurulmuş bulunduğunu açıklayan sistem ve onun dayandığı kurallardır. (Say; 2005: 522)

Makam: Türk klasik müziği ve Türk halk müziğinde kullanılan bir melodi türleri sistemidir. Besteleme ve icra için karmaşık bir kurallar dizisi sağlar. Her makam, benzersiz bir aralık yapısı ve melodik gelişim belirtir (Vikipedi).

Müzik Eğitimi: Uçan’a (1994: 14) göre, müzik eğitimi, bireyde müziksel davranış kazandırmayı veya var olan davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir süreçtir. Bu süreçte bireyin müziksel yaşantıları temel alınarak, planlı ve sistemli bir eğitim süreciyle hedeflenen davranışlara ulaşılması amaçlanır.

Okul Şarkıları: Kùltürlerin hepsinde görùlen sözlü kısa müzik eserleridir. Okul dönemindeki bireylere müzikal davranışlar edindirme sürecinde etkin rolleri vardır. Okullarda kullanılan şarkılar sözsüz ve sözlü olabilmektedirler (Say; 2005: 408).

Prozodi: Söz ile müzik arasındaki uyumdur (Tekin; 2011: 329).

Repertuvar: Eser bilgisi, dağarcık, birikim anlamına gelmektedir (Aktaş; 2017: 75).

Karşılaştırmalı eğitim: Türkoğlu'na (1985) göre karşılaştırmalı eğitim, farklı kültür ve ülkelerdeki eğitim sistemlerinin benzerlik ve farklılıklarını belirleyerek, benzer olguları açıklayan ve insanları eğitime yollarına dair faydalı öneriler sunan bir disiplindir.

Türkmenistan Eğitim Bakanlığı (TKEB): Türkmenistan'ın eğitim, bilim, çocuk koruma ve gençlik politikası alanlarında bölümler arası koordinasyonu gerçekleştiren Türkmenistan Hükümeti'nin merkezi yürütme organıdır.

BÖLÜM 2

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim

Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1982). Eğitim, bireyleri topluma kazandırma, hazırlama geliştirme, değiştirme, yönlendirme ve yetkinleştirme gibi kapsamlı bir işlevlere sahiptir. Okul yöneticisi ve onun yönetimi altında gelişen sistem olarak da tanımlayabileceğimiz eğitimin Avrupa Birliğinin en önemli unsurlarından biri olduğu söylenebilir. Öte yandan eğitimin okullarda verilmesi gereken bilgilerin ve kazandırılması gereken hedef ve davranışların tümünü birden çatısı altına aldığı söylenebilir (Çağanağa, 2016).

Eğitim insan yaşamı boyunca doğuştan ölüm kadar devam eden bir süreci kapsar. İnsan bu süreçte sürekli olarak gelişmektedir ve aynı zaman da yeni yeni şeyler öğrenmektedir.

Basar (1998), eğitimin yalnızca örgütlü ve sistemli çabalar olarak değil, insan davranışlarının değişmesiyle ilgili her türlü süreci kapsayan bir kavram olduğunu vurgular. Ona göre eğitim, insanın tek başına çok uzun yıllar harcayarak edineceği bilgi ve becerileri, geçmiş kuşakların deneyimlerinden de yararlanarak, düzenli ve kısa bir sürede kazanmasına yardımcı olur (Başaran, 1994). Varış (1988) ise insanoğlunun, temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik araçlar geliştirmekle kalmayıp, toplumda çocuklara, gençlere ve yetişkinlere örgün olmayan bir eğitim de verdiğini ifade eder. Bu bağlamda bireyler, canlı ve cansız çevreyle etkileşim yoluyla öğrenirler; öğrenme süreci insan davranışlarında değişiklik yaratarak eğitimi meydana getirir. “Yalın ve özlü anlatımıyla eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972)” (Uçan; 1997: 39).

Özer’e (2006) göre eğitim, bireyin doğumdan sonra başlayıp hayatının sonuna kadar devam eden süreçtir. Resmi eğitimin amacı toplumun gereksinimlerine ve

isteklerine göre bireyleri yetiştirmektir. Eğitim toplumun gelişimine etki eden en önemli unsurlardan biridir. Toplumun kültürünün gelecek nesillere aktarılması, bireylerin çok yönlü gelişimine fayda sağlaması, bireyin kişilik gelişimlerinin sağlıklı bir biçimde ilerlemesi eğitim ile gerçekleşmektedir. (s.1).

2.2. Karşılaştırmalı eğitim

İ. Erdoğan'a göre, karşılaştırmalı eğitim, millî eğitim sistemlerini, siyasal, sosyal ve kültürel etkenleri göz önünde bulundurarak inceleyen, ilk ve orta öğretimin anlamını tartışan bir alandır (UNESCO, 1955). Bu tanıma göre karşılaştırmalı eğitim, eğitim sisteminin ilk ve orta öğretimi kapsayan kısmının incelenmesi üzerinde odaklaşır.

Karşılaştırmalı eğitim, karşılaştırmalı edebiyat, karşılaştırmalı hukuk, karşılaştırmalı anatomi gibi alanlarla terim bakımından benzerlik gösterse de kullandığı yöntem açısından farklı özellikler sergiler. Sözü edilen bu alanlar, ilgilendikleri konu hakkında sadece farklı boyutlara ışık tutar. Karşılaştırmalı eğitimi bu alanlardan ayıran taraf ise, incelediği sistemleri karşılaştırmının yanında, geliştirmek için gereken yolları da göstermesidir. karşılaştırmalı eğitim, bu özelliğiyle eğitim konusundaki uygulamaları etkileyen bir niteliğe sahiptir (Altbach ve Kelly, 1986; akt. İ. Erdoğan).

Karşılaştırmalı eğitimin amaçları denildiğinde öncelik olarak aşağıdakiler gibi ifade edilebilir;

- Eğitimle ilgili hipotezler geliştirmek ve konuyla ilgili yorumları yapmak için bilgiler toplamak;
- Farklı kültürlerin farklı eğitim sistemlerini anlamak, farklılıklarını ve benzerliklerini keşfetmek, bir devletin eğitim sistemine teorik ve pratik katkı sağlamak;
- Eğitim sistemleri, uygulamaları ve problemleri ile ilgili geçerli ve güvenilir bilgilerin saptanması;
- Uluslar arası anlayışa ve iletişime katkıda bulunmak, uluslar arası gerginliği azaltmak (King, 1979),
- Belli bir sorun karşısında bireylerin geniş bir bakış açısına sahip olmasını, çok yönlü ve alternatif çözüm yolları üretmeye açık olmasını sağlamak (King, 1979);

- Eğitim konusunda başka ülkelerde kullanılan yöntem, uygulama ve kurumları uyarlamaktır (Kandel, 1955; akt. İ. Erdoğan).

İ. Erdoğan'ın belirttiği gibi, bir ülkenin eğitimle ilgili verileri, o ülkenin diğer alanlardaki durumunun da bir yansımasıdır. Örneğin, eğitim kurumlarındaki otoriter yapı, ülkenin siyasi düzenini de belli ölçüde sergiler. Eğitimde kaynakların verimsiz kullanımı, sanayi, hükümet ve ticaret gibi sektörlerde de aynı sorunun bir göstergesi olabilir. Yani, okullar toplumdaki siyasi dönüşümleri ve baskıları çözümlemek için adeta bir model işlevi görür. Bu bağlamda, Karşılaştırmalı Eğitim çalışmaları, farklı ulusların kültürlerini, değerlerini, başarılarını ve eksiklerini anlamada önemli bir rol oynayabilir.

Kertz-Welzel'e (2008: 439, akt. İ. Erdoğan) göre, dünya genelindeki farklı ülkelerin müzik eğitimi sistemlerinin karşılaştırılması hem gelişmekte olan hem de evrenselleşen yeni ve çeşitli müzik eğitim metotlarının oluşturulmasına ve paylaşılmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca, farklı kültürlerle ait müzik geleneklerinin dünyanın başka yerlerinde ele alınması, ISME veya EAS gibi uluslararası kuruluşların çok kültürlü müzik eğitimi ve müzik eğitimi standartları üzerine yaptığı çalışmalar sayesinde yaygınlaşmaktadır. Bu durum, akademisyenlerin, öğretmenlerin ve farklı müzik eğitim geleneklerinden gelen öğrencilerin bir araya gelerek müziğin nasıl daha iyi öğretileceği ve öğrenileceğine dair yeni fikirler üretmelerini desteklemektedir.

2.3. Müzik

Müzik duygu ve düşüncelerimizi ritim ve ses tınısı vasıtasıyla ifade etme sanatıdır. Müziği oluşturan temel unsurların iki önemli ögesi ses ve ritimdir. Müzik sözcüğünün kökeni eski Grek uygarlarına kadar uzanmaktadır. Bu da müziğin daha eski ilkel zamanlarda ortaya çıktığının bir kanıtıdır.

Müzik insanın varoluşundan bu yana onun yaşamının bir parçası olagelmıştır; hatta mağara resimlerinde bile müziğin, ilk insanların yaşamındaki yerini ve etkisini gösteren imgelerin olduğu belirtilmektedir. Ayrıca insanların müziği çeşitli amaçlarla kullandıkları ifade edilmektedir. O günden bu günümüze kadar müzik kendi evreni içerisinde evrim geçirmiş, farklı dönemler içerisinde daha gelişmiş ve zenginleşmiştir. İnsanoğlunun ve hayatın değişimi ve gelişimi her şeyi beraberinde etkilemesi sonucu müzikte bu değişimden etkilenmiştir. Müzik kültürel bağlamda çeşitli dallara bölünmüş ve her bir kültürün özüne has bir mirası şekline dönüşmüştür. Her ülkenin, devletin,

kültürün müziğe bakış açısı değişmiş ve bu bağlamda değişik müzik çeşitleri ve türleri ortaya çıkmıştır.

Uçan'a (1997) göre müzik, insan ruhunu eğiten bir unsur olarak kabul edilirken, yetenek ise bireylere özgü bir ilham kaynağıdır. Bu bağlamda öğretmenlerin, öğrencilerinin yeteneklerini keşfederek onları yönlendiren ve her biriyle özel olarak ilgilenen rehberler olduğu ifade edilmektedir. Müzik eğitiminin temelinde müzikal davranışları kazandırma, değiştirme ve geliştirme süreci yer almakta, bu süreçte öğrencinin müziksel yaşantısı temel alınarak belirli hedeflere ulaşmak amacıyla planlı, düzenli ve yöntemli bir yaklaşım benimsenmektedir.

Müzik ruhun gıdasıdır sözcüğünden de anlaşılacağı gibi hayatımızın her alanında olan müzik yaşamımıza birlikte eşlik etmektedir ve renk katmaktadır. Müziğin ortaya çıkmasının ardından günümüze kadar gelişerek, değişerek, evrimler geçirerek ulaşmasında tabi ki tek etken insandır. İnsanlar müziği eğitim vasıtasıyla nesilden nesle aktararak bir kültür haline gelen, gelenekselleşen müziği gelecek nesillerimize de eksiksiz bir şekilde aktarmaktadırlar. Müziği yaşatmak müzikle yaşamak herkesin görevidir.

2.4. Müzik Eğitimi

Uçan (1997), bireyin yaşamında müziğin her dönemde önemli bir yer tuttuğunu ve insanın müzikle iç içe bir gelişim süreci yaşadığını belirtir. Ona göre, birey bebeklik döneminde ninnilerle, erken çocuklukta sayışma, tekerleme, müzikli masal ve oyunlarla, geç çocukluk ve gençlikte ise türkü, şarkı ve marşlarla şekillenir; yetişkinlik ve yaşlılıkta da hayatının büyük bir kısmını müzikle geçirir. Uçan ayrıca müzik eğitimi kendi bakış açısına göre üç ana başlık altında ele alır.

2.4.1. Genel Müzik Eğitimi

Uçan'a (2005) göre genel müzik eğitimi; iş, meslek, okul, bölüm, kol-dal ve program türünden bağımsız olarak, her düzeyde ve her yaşta herkese ulaşmayı hedefleyen bir eğitim türüdür. Bu eğitimin amacı, bireylere sağlıklı ve dengeli bir yaşam için gerekli olan asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmaktır. Genel müzik eğitiminin, tüm yaş ve düzeyler için gerekli ve hatta zorunlu olduğu vurgulanır. Çünkü müzik, ortak kültürün

ayrılmaz bir parçası olarak her bireyin kazanması gereken temel bir öge niteliği taşır. Ancak, Türkiye’de müzik eğitimi yalnızca okul öncesi ve ilköğretim düzeylerinde zorunlu tutulmuşken, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeylerinde henüz zorunlu hâle getirilmemiştir. Genel müzik eğitimi genellikle okul öncesinde anaokulu öğretmenleri, ilkokulda sınıf öğretmenleri, ortaokul ve liselerde müzik öğretmenleri tarafından yürütülürken, üniversitelerde ise müzik okutmanı veya müzik öğretim görevlileri tarafından uygulanmaktadır.

2.4.2. Özengen Müzik Eğitimi

Uçan’a (2005) göre, Özengen müzik eğitimi, müziğe ilgi duyan ve yatkın olan bireylere yönelik, gönüllü katılıma dayalı bir eğitim türüdür. Bu eğitim, bireylerin müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamasını, müziksel davranışlar geliştirmesini amaçlar. Herkes için zorunlu olmayıp, kişinin ilgisine ve isteğine bağlı olarak uygulanır. Özellikle yaygın eğitim etkinlikleri (kurslar, özel dersler, konserler vb.) ve okul içi seçmeli çalışmalarla desteklenir. Bu eğitim, müziği yaşam biçimi hâline getiren müziksever bireyler yetiştirmeyi hedefler.

2.4.3. Mesleki Müzik Eğitimi

Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının tümünü ya da belli bir kolunu meslek olarak seçen ya da seçme eğilimi gösteren, bu alanda yetenekli kişilere yöneliktir. Uçan’a (2005) göre mesleki müzik eğitimi; bestecilik, seslendirme/yorumculuk, müzikbilimcilik, müzik öğretmenliği ve müzik teknolojisi gibi ana dallardan oluşur. Bu eğitimde adayların, ilgili meslek kolunun gerektirdiği yetenek ve kapasiteye sahip olmaları şarttır. Bu yeterlilikler, sınav, eleme ve seçme süreçleriyle belirlenir.

Uçan, mesleki müzik eğitiminde müziği yapmanın ötesinde, bireyin onu bilinçli, planlı, düzenli ve kurallı biçimde yaratan, seslendiren, yorumlayan, kuramlayan, araştıran, uygulayan ve öğreten sanatçı, bilimci, eğitimci ya da teknoloji olarak yetiştirilmesini vurgular. Buradaki temel amaç, öğrencinin ilgisi ve isteğinin yanı sıra mesleğin gerektirdiği profesyonel standartlarda uzmanlaşmasıdır. Mesleki müzik eğitimi,

bireysel doyum ve etkin katılımdan çok, mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceri düzeyinde sistematik, disiplinli ve uzmanlaşmaya yönelik bir eğitim sürecidir.

2.5. Karşılaştırmalı Müzik Eğitimi

Yukarıda karşılaştırmalı eğitim hakkında genel olarak bahsettiğimiz gibi, karşılaştırmalı eğitim incelediği dalda veya alanda yöntem açısından farklı özellikler taşır. Karşılaştırmalı müzik eğitimini, “iki veya daha fazla ülkelerin, kültürlerin sadece müzik eğitimi sistemlerindeki yapısal ve eğitsel değişimleri, farklılıkları ve benzerlikleri karşılaştırarak ortaya çıkarmak ve çıkan sonuçlar doğrultusunda yapılan çalışmayla ilgili yorum önerilerde bulunmak” diye tanımlayabiliriz. Amaçlarına değinmek gerekirse farklı ülkelerdeki uygulanan müzik eğitimini anlamak ve keşfetmek, başarılı yöntem ve modelleri analiz ederek diğer eğitim sistemlerine uyarlamak, kültürel çeşitliliği ve müziğin evrensel yönlerini ortaya koymak, bir ulusun eğitim politikalarının müzik öğretimine etkisini değerlendirmek şeklinde ifade edilebilir.

Bu alanda müzik eğitimi programlarının uygulanışı, kullanılan yöntem ve tekniklerin çeşitleri, eğitim kurumlarında yürütülen müfredatların durumu ve öğrenciler üzerindeki etkileri kıyaslamalı olarak değerlendirilir. Araştırma dallarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

- Genel müzik eğitimi felsefeleri ve yaklaşımları;
- Müzik eğitiminin kültürel, sosyal ve ekonomik boyutları;
- Müzik eğitiminin ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite gibi düzeylerde uygulanışı;
- Müzik eğitiminde uygulanan müfredat, kaynak ve ders içerikleri;
- Müzik öğretmeni ve eğitmen yetiştirme programları;

2.6. Eğitim Müziği

Aksu’ ya (2010: 7) göre, eğitim müziği kavramı tam olarak netleştirilememekle birlikte, müzik türleri arasında alt bir boyut olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda temel müzik eğitimi kapsamında yer alan müzik eserlerini tanımlamak için de kullanılmaktadır. Bu kavrama, okul müziği, çocuk müziği dağarı ve okul şarkıları dağarı gibi eşanlamlı ifadelerle de rastlanmaktadır. Kavramın kendi doğasında yer alan en

önemli özelliklerinden biri, eğitsel niteliğidir. Bu nitelik, bireyleri eğiten, farklı öğrenme süreçlerine olanak tanıyan, motive edici, bireysel ve toplumsal değerleri sorgulayan, genişleten ve genel kültür edinimini destekleyen bir özellik olarak öne çıkmakta ve eğitim müziği kavramının yalnızca müzik eğitimiyle sınırlı kalmayıp, diğer disiplinlerin eğitiminde de kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, eğitim olgusunun yaşamın her alanına ve anına yayılan kapsayıcı yapısı da desteklenmektedir.

Aksu (2005) ise “Türkiye’de Eğitim Müziği” başlıklı kitabında, eğitim müziğini, bireylere müzik disiplininin temel ve özel hedeflerini kazandıran; nota, ritim, solfej, enstrüman çalma, müzik kültürü gibi temel müzik bilgileri ile mesleki müzik eğitimi için gerekli özel hedefleri içeren; ayrıca müzik dışındaki diğer disiplinlerin (örneğin dil bilgisi, matematik, sosyal bilgiler, resim vb.) öğretimine katkı sağlayan ve her türlü derste motivasyon oluşturabilecek şekilde organize edilen bir alan olarak tanımlamaktadır. Eğitim müziği, anaokulundan yükseköğretime kadar her düzeyde uygulanabilen; Geleneksel Türk müzikleri, klasik müzikler, çeşitli popüler ve dünya müziklerini kapsayan; çok farklı konuları ele alabilen, ayrıca yaygın eğitim süreçlerinde de her yaştan bireye hitap edebilen bir müzikal araç olarak ifade edilmektedir. Aksu’ya göre bu şekilde tanımlanan eğitim müziği, sadece temel müzik eğitimiyle sınırlı bir alan veya belli bir müzik türü değil, tüm müzik türlerini kapsayan ve bu anlamda türlerin üstünde bir kavram niteliği taşımaktadır (s. 17-18).

Aksu (2010: 17), Eğitim müziğini; bireylere müzik disiplinin temel ve özel hedeflerini kazandıran, müzik dışındaki diğer disiplinlerin öğretilmesine katkı sağlayan, her türlü ders için istendik motivasyonlar ve çağrışımlar oluşturmada aktif bir rol oynayabilecek şekilde organize edilmiş olan, en alttan en üste kadar her eğitim kademesine göre oluşturulmuş düzenlenmiş her tür müziği kapsayan, çok farklı konuları işleme potansiyeli olan ve örgün eğitim dışında, yaygın eğitim süreçlerindeki her yaş grubundan insan için de geçerli olan müzikal araçlar olarak tanımlanabileceğini ifade etmektedir.

2.7. Eğitim Müziği Dağarcığı

Eğitim müziği dağarı, okul öncesinden yüksek öğretim sonuna kadar, öğrencilere müzik yoluyla kazandırılması hedeflenen davranışların, belli kurallara göre seçilerek aktarılmasını sağlayan eğitim materyalleridir. Bu dağar, farklı türlerde müziklerden

oluşur ve belli ilkelere sahiptir. Her müzik türü, kendine has kuralları içinde barındırarak toplumda farklı müzik beğenilerini ve kültürlerini oluşturur. Yerelden ulusala, ulusaldan evrensele uzanan geniş bir yelpazesi mevcuttur. Eğitim müziği dağarı, tüm bu özellikler içerisinde her kademe ve düzeyde müzik derslerinde ve okul etkinliklerinde kullanılan çok değerli bir hazinedir diyebiliriz (Bilgin, 2004; Uçan, 2005b).

Eğitim müziği dağarının oluşturulmasında müziksel açıdan öne çıkan unsurlar aşağıdaki gibidir:

2.7.1. Prozodi

Prozodi, kökeni Yunanca pros: ona göre ve ode: şarkı sözcüklerinden oluşan, anlam bakımından söz ve müziğin uyuşması demektir. Söz ve müzik arasındaki güzel ilişkinin, mana ve ahenk bakımından başarılı bir şekilde kaynaşmasıdır (Özgür ve Aydoğan; 2006: 148)

Prozodi, dört ana ilkeye dayanır:

- 1) Ritim birliği
- 2) Vurgu birliği
- 3) Anlam birliği
- 4) Anlatım birliği

2.7.2. Ritim birliği

Şarkılarda şarkı sözlerinin ritmiyle, ezginin ritminin birbirine uyuşması, bütünleşmesidir. Şarkı sözleri notalanırken, açık heceye (sonu sesli harfle biten hece) kısa nota ve kapalı heceye (sonu sessiz harfle biten hece) uzun nota getirilerek, ritim birliği sağlanır (Özgür ve Aydoğan; 2006: 148).

2.7.3. Vurgu birliği

Bireyler konuşurken en çok dikkat çekmek istediği noktayı, daha baskın söylerler. Şarkılarda da bazı heceler daha vurgulu söylenerek, o kelimeye dikkat çekilmek istenilir. Vurgunun yapıldığı yere göre cümleler, farklı anlamlar kazanır. Şarkılarda, şarkı sözlerinde vurgu yapılmak istenen heceye ince nota getirerek veya bu heceyi kuvvetli zamana denk getirerek vurgu birliği sağlanır (Özgür ve Aydoğan; 2006: 150).

2.7.4. Anlam birliği

Şarkı sözlerinin anlamı ile ezginin anlamının, birbiriyle bütünleşik olmasıdır. Şarkılarda şarkı sözünün bittiği yerde, ezgide bitirilerek anlam birliği sağlanır (Özgür ve Aydoğan; 2006: 150).

2.7.5. Anlatım birliği

Şarkı sözlerinin anlattıklarının, ezgiyle desteklenir olmasıdır. Eğer şarkı sözleri neşeyi, coşkuyu anlatıyorsa, ezgi de neşeli ve coşkulu olmalıdır ya da tam tersi; şarkı sözleri duygusal bir anlatıma sahipse, ezgi de duygusal olmalı, şarkı sözlerini destekleyici nitelikte olmalıdır. Aksi takdirde anlatım birliği sağlanamaz (Özgür ve Aydoğan; 2006: 151).

2.8. Çocuk şarkıları

Uçan'a (2003: 7) göre, genel müzik eğitiminin en vazgeçilmez unsurlarından birini çocuk şarkıları oluşturmaktadır. Bu şarkılar arasında türküler, ninniler, tekerlemeler, aktarma ve öykünme şarkıları, halk şarkıları ve diğer okul şarkıları önemli bir yere sahiptir. Özellikle örgün genel müzik eğitiminde, şarkının en yaygın, en kapsamlı, en etkili, en verimli, en kalıcı ve en soylu müziksel iletişim aracı olarak kullanıldığı ifade edilmektedir.

Çocuk şarkılarının genel özelliklerini iki farklı açıdan inceleyebiliriz;

1. Çocuk şarkılarının (sözleri açısından) özellikleri;

- Şarkı sözleri, çocuğun kolayca söyleyebileceği kelimelerden oluşmalıdır.
- Anlamı açık ve kolay anlaşılır olmalıdır.
- Kelimeler, şarkının ritmine uygun olmalıdır.
- Cümleler kısa ve sade olmalı, fazla uzun ve karışık olmamalıdır.
- Şarkılar genellikle dörtlükler halinde yazılmalı ve basit olmalıdır.
- Şarkılarda; doğa sevgisi, hayvan sevgisi, insan sevgisi, vatan sevgisi, yardımlaşma, arkadaşlık, kardeşlik, barış gibi konular yer almalıdır.

- Ayrıca çocuklara iyilik yapma, yardım kuruluşlarının önemi gibi değerler kazandırmalıdır.

2. Çocuk şarkılarının (müziksel açıdan) özellikleri;

- Şarkının ezgisi, çocuğun yaşına uygun ses aralığında olmalıdır.
- İlköğretim seviyesindeki çocuklar için yazılan şarkılar genellikle bir oktavlık ses aralığında bestelenir.
- Ritim yapısı sade, düzenli ve kolay takip edilebilir olmalıdır.
- Ezgi ile sözler uyum içinde olmalıdır (prozodiye dikkat edilmelidir).
- Vurgu ve hece yapısı, şarkının melodisine uygun olacak şekilde düzenlenmelidir.

Göher'e (2006) göre, çocuk şarkıları çocuklara müzik sevgisi kazandırmakla kalmaz, müzik becerilerini geliştirir; aynı zamanda toplumsal kurallar ve milli değerlerin öğretilmesine yardımcı olur. Bu şarkılar, çocukların kişisel gelişimine katkıda bulunurken, oyunlarda eşlik edici rol oynar ve mutluluk verir. Ayrıca bireyler arası iletişimi destekler ve özellikle erken çocukluk döneminde bilişsel ve dil gelişimini olumlu etkiler (s. 18).

2.9. Okul Şarkıları

Okul, sistemli bir eğitim/öğretim ortamı olarak resmî kanun, yönetmelik, yönerge ve talimatlara tabi bir yapı olduğundan devletin eğitime yönelik resmî anlayış ve amaçlarının görünümü içerisinde müzik eğitimiyle ilgili durum ve tespitler de önem kazanmaktadır.

Okul şarkıları “okul çağındaki öğrencilerde, müziksel davranış kazandırma değişikliği oluşturma sürecinde, etkili bir rol oynayan sözlü ve sözsüz çeşitli şarkı formlarından oluşan müzik eserleridir” (Ayhan; 2012: 4).

Okul şarkıları, bireylerin müzikle daha fazla iç içe olmalarını sağlamakla kalmaz; nota okuma becerilerini geliştirmelerine, ritim duygusu kazanmalarına, ezgisel belleklerini güçlendirmelerine, diksiyonlarını, yaratıcılık özelliklerini ve müziksel duyularını geliştirmelerine de katkıda bulunur. Ayrıca okul şarkılarında yer alan sözler aracılığıyla bireylerde olumlu davranış değişiklikleri oluşabileceği ifade edilmektedir. Bu

yönüyle okul şarkılarının müzik eğitiminde pek çok işlevi bir arada gerçekleştirdiği vurgulanmaktadır.

Nebi ve Yöndem'e (2009: 99) göre, okul şarkılarının çocuğun gelişim seviyesine uygun olması, ses genişliklerinin dar tutulması, konu çeşitliliği sunması ve ister özgün ister uyarlama ya da halk ezgisi olsun çocukların beğeni ve psikolojilerine hitap edecek şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca okul şarkılarının, çocukların ses aralıkları ve gelişim dönemleri dikkate alınarak yazılması; melodik ve ritmik olarak akılda kalıcı, karmaşık olmayan bir yapıya sahip olması; armonik açıdan da sade tutulması gerektiği ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra, bu şarkıların temalarının eğitsel yönü ağır basmalı ve hitap ettikleri yaş grubunun ilgisini çekecek şekilde hazırlanmalıdır. Şarkı sözlerinin de ortaokul öğrencilerinin yaş özellikleri göz önünde bulundurularak anlaşılır biçimde düzenlenmesi gerektiği dile getirilmektedir.

Çocuk şarkıları kendi içerisinde konusu, söyleniş biçimi ve ritmik yapısı bakımından birkaç türü vardır. Onlardan sık kullanılan türleri aşağıda sıralayabiliriz:

2.9.1. Saymacalar, Tekerlemeler

Tekerlemeler çocukları eğlendiren, belirli bir konusu olmayan, oyunlarda sıkça kullanılan kısa ve kulağa hoş gelen sözlü ifadelerdir. Tekerlemeler anlamlı, anlamsız ya da yarı anlamlı olabilir. Örneğin; “portakalı soydum” anlamlı, “eveleme geveleme” anlamsız, “az gittik uz gittik” yarı anlamlı ve “duma duma dum” ise birbirini takip eden ifadeler olarak gösterilmektedir. En yaygın tekerleme türleri saymaca, oyun ve masal tekerlemeleridir. Ayrıca, tekerlemeler anonim özelliğe sahiptir (MEB-Müzik ve Dramatik Etkinlikler Atölyesi 9.sınıf ders kitabı 79).

2.9.2. Ninniler

Ninniler de tekerlemeler gibi anonim özelliktedir. Dörtlüklerden oluşan ninniler, çocukları uyutmak için söylenir. (MEB-Müzik ve Dramatik Etkinlikler Atölyesi 9.sınıf ders kitabı 82). Çocuklar için en önemli müziksellik, ninnilerle pekişir. Bu nedenle çocukların eğitimindeki rolü büyüktür. Çocuk ilk müzik zevkini anne kucağında ninnilerden alır.

Batılı birçok bestecinin (Franz Schubert, Robert Schumann, Brahms, vb.) ve çağdaş Türk müziği bestecilerinin (Adnan Saygun, Muammer Sun, vb.) ninni türünde yazdıkları eserleri vardır (MEB-Müzik ve Dramatik Etkinlikler Atölyesi 9.sınıf ders kitabı 79).

2.9.3. Uyarlama (Aktarma) Şarkılar

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirtildiği üzere, uyarlama (aktarma) şarkılar; sözleri Türkçe olup ezgileri yabancı ülkelere ait olan şarkılar olarak tanımlanmaktadır. Bu şarkılar, komşu ya da başka ülkelerin halk, çocuk veya eğitsel müziklerinden alınarak Türkçe sözler eklenmek suretiyle ya da orijinal dilinde söyletilerek okul müziği dağarcığına kazandırılmaktadır. Çoğunlukla Alman, Fransız, İngiliz, İtalyan ve İsveç gibi Avrupa ülkelerinin halk müziği veya okul müziği ezgileri uyarlama şarkıların temelini oluşturmaktadır. MEB müzik kitaplarında yer alan bazı örnekler arasında Guguk, Bahar, Neşeli Ol, Dostluk, Ay, Akşam, Kotram, Hayat Ne Güzel, Güneş, Gençlik ve Müzik, İzci Marşı, Kışa Veda, Ne Güzel Bahar, Dağlar, Günaydın, Bir Masal Gibi, Müzik, Mayıs, Kış, Yurda Veda, Sabah, Müzisyenler, Yaban Gülü, Ömür de Çiçek Gibi, Ormana Veda, Lavanta Çiçeği ve Yalvarış gibi şarkılar yer almaktadır.

2.9.4. Öykünme Şarkılar

MEB'e göre, öykünme şarkıları, şarkı sözlerinin taklit edilerek oyunlaştırıldığı ve Batı müziğinin dizileri ile ölçülerinin kullanıldığı şarkılardır. Çocuklar bu tür şarkılar söylerken, şarkı sözlerine uygun hareketlerle öykünme yaparlar. Ali Baba'nın Çiftliği, Köpek Uçmak İstemiş, Yaylan Yaylan ve Örümcek şarkıları, öykünme şarkı örnekleri arasında yer almaktadır.

2.9.5. Oyunlu Şarkılar

Okul şarkıları içinde önemli bir türdür. Bu tür şarkılar, çocukların hem müzikal hem de fiziksel gelişimlerine katkı sağlayan, genellikle ritmik hareketlerle, el çırpma, zıplama, yürüme gibi oyunlarla birlikte söylenen şarkılardır. Adından da anlaşıldığı gibi oyunlu şarkılar hareketlidir. Şarkıyla birlikte belirli bir oyunun hareket düzeni vardır. Oyunlu şarkılar icra edilirken tek bir çocuk değil çoğunluk ve aktif katılım sağlanır.

Oyunlu şarkılarda çocuklarda ritmik algıyı artırır, özellikle küçük yaş gruplarında kaba ve ince motor becerileri geliştirir, sosyal çevre ve etkileşimi, paylaşmayı, uyumu öğretir, yaratıcılığı teşvik eder.

Örnek Oyunlu Şarkılar:

- “Mini Mini Bir Kuş Donmuştu”
- “Yağ Satarım, Bal Satarım”
- “Kırmızı Balık”
- “Ali Baba’nın Bir Çiftliği Var”
- “Arı V1Z V1Z V1Z”

2.9.6. Halk Türküleri

Her ulusun kendi halk müziği olduğu gibi, Türk ulusunun da kendine özgü halk müziği ve bunun içinde halk türküleri vardır. Ülkemizdeki halk müzikleri yerel ve bölgesel özellikler taşır. Halk türküleri içinde söz, ritim ve ezgisel yapısı açısından çocuklar için uygun olan türküler vardır ve bunlar çocukların eğitiminde kullanılabilir. (MEB-Müzik ve Dramatik Etkinlikler Atölyesi 9.sınıf ders kitabı).

2.9.7. Marşlar

Çocuklar için özel olarak bestelenmiş, çocukların söyleyebileceği ses aralığına sahip marşlardır.

2.9.8. Çalgı Müziği

Çocuklar için uygun olan çalgı müziği iki bölümde incelenebilir:

- Çocukların kullandığı enstrümanlar için yapılan müzik.
- Çocukların dinleyebileceği özellikte, enstrümanlarla yapılan müzik.

Erken çocukluk döneminde çocuğun çalabileceği çalgı müziğinin taşınması gereken özellikler şunlardır:

- Çocuğun çalabileceği çalgı müziğinde ezgi kısa ve kolay olmalıdır.
- Çocuklar, müziğe ezgili vurma çalgılarla (ksilofon- metalofon) eşlik ederken kullanılacak tuş sayısı üç ya da dördü geçmemelidir.
- Çalgı müziğinin hızı, yürüyüş temposunda (orta hızda) olmalıdır.

- Çalgı müziğinde zor ve karışık tartımlar yer almamalıdır (MEB-Müzik ve Dramatik Etkinlikler Atölyesi 9.sınıf ders kitabı) 85).

2.10. Türkiye’de Müzik Eğitim Sistemi

Cumhuriyet Dönemi müzik politikaları, yeni kurulan bir ulusun kimlik inşa sürecinde müziğin önemli bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, sadece siyasi ve toplumsal yapıda değil, kültürel alanda da kapsamlı değişim ve yenilikler yaşanmıştır. Bu değişim süreci, Tanzimat Dönemi’nde başlayan modernleşme hareketlerinin devamı niteliğinde olmakla birlikte, erken Cumhuriyet yıllarında daha sistemli ve yaygın bir şekilde uygulanmıştır. Devletin benimsediği kültür politikalarının temelinde, Batı tarzı çağdaşlaşma ile milli kimliğin oluşturulması fikri yer almaktadır. Bu yaklaşım, müzik alanında yapılan tüm düzenleme ve reformlarda açıkça görülmektedir. Mustafa Kemal Atatürk’ün liderliğinde gerçekleştirilen inkılaplarla birlikte, toplumun yaşam biçimini dönüştürmeye yönelik önemli adımlar atılmıştır.

1924’te hilafetin kaldırılması, 1925’te tekke ve zaviyelerin kapatılması, Şapka Kanunu’nun kabulü ve 1926’da Medeni Kanun’un yürürlüğe girmesi bu dönüşümün temel yapı taşlarını oluşturmuştur. Bu toplumsal dönüşümleri, müzik alanında gerçekleştirilen reform çalışmaları izlemiştir. 29 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti’nin ilan edilmesinin ardından, ülkede birçok alanda kapsamlı ve köklü bir dönüşüm süreci başlamıştır. Bu dönüşüm, yalnızca siyasi ve hukuki alanlarla sınırlı kalmamış; eğitim, kültür ve sanat gibi toplumsal yapıyı doğrudan etkileyen alanları da kapsamıştır. Cumhuriyetin kurucu lideri Mustafa Kemal Atatürk, sanatın tüm dallarına olduğu gibi müziğe ve müzik eğitimine de büyük önem vermiştir.

1923’te Ankara’da toplanan Birinci Heyet-i İlmiyenin (Bilim Kurulunun) gündeminde ‘milli hars (kültür)’, ‘Milli musiki’, ‘ilkokul programlarında değişiklikler’, ‘Kız ve erkek öğretmen okulları tüzük ve programları’ gibi müzik eğitimiyle doğrudan ve dolaylı ilgili konulara yer verilmiştir. Alınan kararların büyüklerin bir bölümü uygulamaya geçirilmiştir (Özalp ve Ataüenal’dan akt: Uçan; 2005).

Tarлакazan’a (2003) göre, Osmanlı hükümetinden miras olarak kalan müzik eğitimi Cumhuriyet ile birlikte yeni ve farklı bir boyut kazanmıştır. Bu dönemde kültür

ve sanata daha fazla önem verilmiş, sanat sorunları devletin bir politikası olmuştur. Sanatın temel kültür sorunlarından biri olduğu vurgulanmış, sanat eğitiminin sorunları, milli eğitimin sorunları arasında ele alınmıştır.

Kocatürk'e (1984) göre, Atatürk'ün Türk müziğine yönelik hedefleri, özellikle 10. Yıl Nutku ve 1 Kasım 1934 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi açılış konuşmasıyla daha belirgin hale gelmiştir. Atatürk'e göre Türk müziği, çağdaş özellikler taşımali ve müzik eğitimi, toplumun tüm bireylerini kapsayan bütüncül bir anlayışla ele alınmalıdır (Kocatürk, 1984). Bu düşünce doğrultusunda Atatürk, müzik alanında köklü yeniliklerin gerekliliğini sıklıkla vurgulamış; Cumhuriyet döneminde Türk müziğinde reform niteliğinde çeşitli çalışmalar başlatılmıştır (Oransay; 1985).

Oransay'a (1985) göre, bu çalışmaların sonucunda, Cumhuriyet Dönemi'nde Türk müziğine yönelik getirilen yenilikler dört ana başlık altında ele alınmıştır (Oransay; 1985). İlk olarak, bilimsel ve çağdaş yöntemlerle eğitim veren kurumlar kurulmuştur. İkinci olarak, bu alanda uzman elemanlar yetiştirilerek müzik eğitiminin toplumun geneline yayılması hedeflenmiştir. Üçüncü olarak, Anadolu'nun müzikal mirasını ortaya çıkarmak amacıyla geniş çaplı derleme çalışmaları yapılmıştır. Son olarak, tüm bu yeniliklerin temelinde, özellikle halk müziği olmak üzere geleneksel müzik öğelerinden yararlanma anlayışı yer almıştır.

Cumhuriyet'in ilan edildiği dönemde, Türkiye'de yalnızca iki önemli müzik kurumu bulunmaktaydı: Mızika-i Hümayun ve Darülelhan.

Mızika-i Hümayun, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının ardından, mehterhanenin yerini almak üzere kurulmuş ve Avrupa'daki askeri bandolara benzer bir yapıya sahip bir bando olarak faaliyet göstermiştir.

Darülelhan ise 1916 yılında kurulmuş resmi bir kurum olup, Türk ve Batı müziğinin birlikte öğretildiği tek müzik eğitimi kurumu olarak dikkat çekmiştir. Bu kurum, Cumhuriyet öncesinde müzik eğitimi alanında önemli bir rol oynamış ve iki farklı müzik geleneğinin bir arada yürütülmesine olanak sağlamıştır. Bünyesinde müzik öğretmenleri yetiştirmek amacıyla hem geleneksel Türk Müziği hem Batı müziği eğitimi verilmiştir. Türk mûsikîsi nazariyatı, usulleri gibi teorik derslerin yanında piyano ve viyolonsel gibi Batı müziği enstrümanlarına da yer verilmiştir. Aynı zamanda saha araştırmalarına önem verilmiş; folklorik çalışmalar ve halk müziği derlemeleri gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Darülelhan, yalnızca bir eğitim kurumu olmanın ötesine

geçerek, Türk müzik kültürünün belgelenmesi ve arşivlenmesi açısından da işlevsel bir rol üstlenmiştir. Darüelhandı oldukça geniş bir eğitim öğretim müfredatı bulunan bu kurumda çok sayıda hoca görev almıştır. 1926 yılında, Darüelhan'ın adı İstanbul Belediye Konservatuarı olarak değiştirilmiş ve Türk Müziği Bölümü kapatılmıştır. Ancak, kurumda Türk müziğine yönelik çalışmalar, Türk Mûsikîsi İcra Heyeti ve Tarihî Türk Mûsikîsi Eserlerini Tasnif ve Tespit Heyeti tarafından devam ettirilmiştir.

Atatürk'ün müzik alanındaki en önemli girişimlerinden biri de 1924 yılında kurulan Musiki Muallim Mektebi'dir. Bu kurum, modern müzik eğitiminin temellerinin atılması ve nitelikli müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla açılmıştır. Bu okulun başına İstiklal Marşı'nın bestecisi ve Cumhurbaşkanlığı orkestrası şefi Zeki Üngör müdür olarak atanır. Batı musikisi yöntemlerini uygulayacak olan bu okulun öğretmenleri olarak Cumhurbaşkanlığı Orkestrası Bandosunun üyeleri getirilir.

Akkaş (2015: 102) ve Uçan'a (1994: 4) göre, Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin müzik politikası, Batı müziği ağırlıklı bir yapıya sahipti. Bu dönemde müzik anlayışını hayata geçirmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve Batı müziğinin inceliklerini öğrenebilmeleri için öğrenciler yurt dışına gönderilmiştir. Özellikle 1925-1928 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılan sınavlarda başarılı olan çok sayıda öğrenci yurt dışına eğitime gönderilmiş; bu uygulama sonraki yıllarda da devam etmiştir. Bu öğrenciler arasında Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun, Hasan Ferit Alnar, Cezmi Erinç, Fuat Koray ve Halil Bedii Yönetken gibi isimlerin yer aldığı belirtilmektedir.

Akkaş'a (2015) göre, Cumhuriyet Dönemi'nde halkın müzik eğitimi açısından en büyük katkıyı halkevleri sağlamıştır. 19 Şubat 1932 tarihinde kurulan halkevlerinde, özellikle maniler ve halk ezgileri toplanarak yayımlanmıştır. Halkevlerinde gerçekleştirilen çalışmalar, Cumhuriyet'in müzik politikalarında önemli bir reform olarak kabul edilmektedir. Batı müziğinin tanıtılması ve halk arasında beğenisinin artırılması amacıyla, halkevlerinde çok sesli Türk halk müziği konserleri verilmiştir. Ayrıca, koro faaliyetleri de yürütülmüş ve Anadolu'nun birçok şehrinde koro grupları oluşturulmuştur. Bu faaliyetlerle, toplumu çoksesli müziğe alıştırmak ve topluca şarkı ya da türkü söyleme alışkanlığı kazandırmak hedeflenmiştir. Bu bağlamda, özellikle iki ses için yazılmış ezgiler sıkça kullanılmaktaydı. Halkevlerinde açılan kurslar, her yaştan ve her kesimden insanın eğitim almasını sağlamış, tüm ulusa hizmet götürülmüştür (Akkaş; 2015: 110-

116). Halkevleri, aynı zamanda derleme faaliyetleri ile de büyük katkılar sağlamıştır. 1936 yılında, ünlü müzikolog Bela Bartok, halkevlerinin daveti üzerine Türkiye'ye gelerek, derleme gezileri yapmış ve Türk halk müziğine önemli katkılarda bulunmuştur.

Halkevlerinin kuruluş amacı doğrultusunda verilen eğitimler sadece müzikle sınırlı kalmamış, geniş bir kültür ve sanat yelpazesinde de dersler sunulmuştur. Ancak, müzik çalışmaları, özellikle korolar ve müzikli oyunlar gibi etkinliklerle daha fazla ilgi görmüştür.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra 1923 yılından günümüze kadar müzik alanında yapılan önemli gelişmeleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

- Mızıka-i Hümayun Ankara'ya taşınarak Riyaset-i Musiki Heyeti adını aldı. (1924)
- Müzik eğitimi için Avrupa'ya yetenekli öğrencilerin gönderilmeye başlanması. (1925)
- Türk halk müziğini derleme çalışmalarının başlaması ve derlenen ezgilerin, türkülerin notaya alınarak yayımına geçilmesi. (1925-1926).
- Ankara Devlet Konservatuvarı kuruldu. (1926)
- Çok sesli müziğe temel olmak üzere müzik teorisi kitaplarının yayınlanmaya başlaması (1928).
- Osman Zeki Üngör'ün Marşı'nın, resmi İstiklal marşı olarak kabul edilmesi (1930). (Paçacı; 1999).
- Balkan oyunları müzik festivalinin düzenlenmesi (1931). (Paçacı; 1999).
- Cumhuriyet'in. 10.yılı dolayısıyla çok görkemli törenler yapılmış ve Cemil Reşit Rey'in 10.yıl marşını bestelemesi (1933). (Paçacı; 1999).
- Milli Musiki ve Temsil Akademisi Kanununun çıkartılması (1934).
- İlk Türk operası kabul edilen Özsoy'un Ahmed Adnan Saygun tarafından bestelenip sahnelenmesi (1934). (Akgül Barış ve Ece; 2007).
- Türkiye'ye Avrupa'dan Hindemith ve diğer ünlü müzik adamlarının davet edilmesi ve görevlendirilmesi (1934-1936).
- Ankara Devlet konservatuvarının kurulması ve öğretime başlaması (1936). (Akgül Barış ve Ece; 2007).
- Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Bölümü kuruldu. (1937)
- Musiki Muallim Mektebinin Gazi Terbiye Enstitüsü'ne aktararak bağlanması (1937-1938).

- Türkiye'de bilimsel yöntemle uygulanan en büyük ve en geniş kapsamlı halk ezgileri derleme çalışmalarının başlaması (1937).
- Ankara'da Askeri Müzik Okulu öğretime açıldı. (1938)
- Ankara Devlet Konservatuvarı yarasının çıkması (1940).
- Köy Enstitüsü Müzik Eğitimi Programı düzenlendi. Devlet Konservatuvarı müzik ve temsil kısmı olarak ikiye ayrıldı (1940). (Balkılıç; 2009).
- Ankara radyosunda dört sesli koro ve mandolin takımı kurulup, yayınlara başladı (1944). (Uçan; 1996).
- Ankara II. Erkek Sanat Enstitüsü'nde çalgı yapım bölümü kuruldu (1945). (Uçan; 2000).
- Köy ilköğretim programlarına müzik dersi konuldu ve kent programlarıyla eşitlendi (1948).
- Üstün Yetenekli Çocuklar Yasası ile bazı çocuklar yurtdışına gönderilmesi (1948) ve bu yasanın 1956 da 6660 sayılı kanunla uygulamanın kapsamının genişletilmesi.
- Orta Öğretimde “Genel Lise” programlarına müzik dersinin ilk kez konulması (1952). Bu ders 1952-1974 yılları arsında “zorunlu seçmeli” olarak okutulmuştur, 1974-1978 yılları arasında ise “seçmeli” ders durumuna getirilmiştir. (Uçan; 1997).
- Türk Dil Kurumu'nun 1936 yılında başlattığı yabancı kökenli sözcüklerin yerine öz Türkçe karşılıklarının kullanılmasına yönelik çalışmalar, 1943 yılında düzenlenen II. Milli Eğitim Şûrası'nda da ele alınmıştır. Ana Dili Komisyonu'nun hazırladığı "Ana Dilinin Öğretimi Raporu'nun üçüncü maddesinde, ortaokullarda öğrencilere doğru şive ve telaffuz öğretimi amacıyla özel gramofon plaklarının hazırlanması önerilmiştir. Bu plaklarda şiirler, şarkılar, konuşmalar ve hitabet örnekleri yer almalı ve en iyi diksiyonla seslendirilmelidir. Ayrıca, radyo yayınlarından da bu amaçla yararlanılması düşünülmüştür. Bu öneri, 1949 Ortaokul Müfredat Programı'na da yansımış ve müzik öğretmenlerinin öğrencilerin seviyelerine uygun plaklar içeren bir diskotek kutusu oluşturması öngörülmüştür. Programda ayrıca müzik öğretmenlerinin şarkı öğretimi sırasında imla, telaffuz ve diksiyon konularında Türkçe öğretmeni gibi özen göstermeleri gerektiği vurgulanmıştır. Dördüncü Milli Eğitim Şûrası'nda, öğrencilerin boş zamanlarını verimli kullanmaları gerektiği belirtilmiş; müzik dinleme, enstrüman

çalma, şarkı söyleme ve koro çalışmalarına katılma gibi etkinliklerin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, müzik eğitimi güçlendirmek amacıyla, Bakanlık tarafından seçilecek okul şarkıları ve marşların profesyonel sanatçılarca plaklara okunarak okullara gönderilmesi kararlaştırılmıştır (1949).

- Devlet Opera ve Tiyatrosunun kurulması (1949). (İlyasoğlu; 1999).
- Askeri Mızık Meslek Okulunun kurulması (1949).
- İstanbul'da İlköğretmen Okulu bünyesinde ilk Müzik Semineri açıldı (1951). (Uçan; 1996).
- Müzik dersi öğretim programının lise müfredat programı içine alınması (1952).
- Türkiye Filarmoni Derneğinin Kurulması (1953). (Uçan; 2000).
- İstanbul Çapa Müzik Seminerinin açılması (1953). (Şentürk; 2001).
- İzmir Müzik Seminerinin açılması (1954). (Şentürk; 2001).
- Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar okulunun kurulması (1955) ve eğitim öğretime başlaması (1957).
- İzmir Devlet Konservatuvarının kurulması (1958). (Şentürk; 2001).
- İstanbul Şehir Operası'nın kurulması (1960). (İlyasoğlu; 1999).
- Yedinci Milli Eğitim Şûrası'nda, ortaokullarda müzik dersine haftada iki saat yer verilmesi gerektiği kararlaştırılması (MEB. 1961). Ayrıca, okullara güzel sanatlar kültürünü destekleyici materyaller (tiyatro eserleri, müzik plakları, resim röprodüksiyonları, heykel kopyaları, edebi eserler, nota ve marşlar) gönderilmesi önerilmesi (Yedinci Milli Eğitim Şûrası, 1962). Türk bestecilerin eserlerinin plaklara alınarak okullara ve halk eğitim merkezlerine ulaştırılması ve bu eserlerin radyoda açıklamalı olarak yayınlanması gerektiğinin kabul görülmesi (1962). (Gündoğdu; 2007).
- Ankara Müzik Seminerinin açılması (1963). (Şentürk; 2001).
- İlköğretim müzik öğretim programının yeniden düzenlenmesi (1968).
- İstanbul'da Atatürk Eğitim Enstitüsünde Müzik Bölümünün açılması (1969).
- İstanbul Devlet Operasının kurulması (1970). (İlyasoğlu; 1999).
- TRT Çok Sesli Korosunun kurulması (1971). (Uçan; 2000).
- İstanbul Mimar Sinan Üniversitesine bağlı Devlet konservatuvarının kurulması (1972).
- İzmir Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümünün kurulması (1973).

- “Koro ve Çalgı Toplulukları” isimli seçmeli derslerin orta okullarda ders olarak verilmeye başlanması (1974). (Uçan; 1996).
- Ankara Çok Sesli Müzik Derneğinin kurulması (1974). (Uçan; 1996).
- Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümünün kurulması (1975). (Uçan; 1996).
- İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nın kurulması (1975). (Uçan; 1996).
- Onuncu Milli Eğitim Şurasında Anasınıfı Programlarında Müzik öğretiminin belirginleşmesi (1981). (Uçan; 1996).
- Resmi Gazete ’de yayınlanan 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile konservatuvarların üniversite kapsamına alınması (1982). (Şentürk; 2001).
- Devlet Konservatuvarlarına Öğretmenlik Hakkının verilmesi (1985). (Şentürk; 2001).
- Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin açılması (1989-1990).
- Mersin Devlet Opera ve Balesinin kurulması (1990). (Şentürk; 2001).
- İlköğretim müzik öğretim programının yenilendi ve program modern program prensiplerine göre hazırlandı, programın en özelliği ise kesintisiz 8 yıllık müzik eğitimini kapsayan ilk program olmasıdır (1994).
- Antalya Devlet Opera ve Balesinin kurulması (1999). (İlyasoğlu; 1999).
- İlköğretim Müzik Öğretim programının yapılandırmacı yaklaşım anlayışıyla yenilenmesi (2005).
- Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri “Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi” olarak aynı çatı altında birleştirilmesi (2008).
- 18. Milli Eğitim Şurasında alınan karar doğrultusunda, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri birbirinden ayrılarak iki farklı lise türü olarak eğitim öğretime devam etmeleri kararlaştırıldı (2013). (İlköğretim Müzik Öğretim Programları; N. Sazak, A. Barış, S. Sevinç, Ö.Ö. Çaydere, 2014).

Say’a (1998) göre, bahsi geçen kurumlar günümüze kadar gelişerek ulaşmıştır. Günümüzde ise çağdaş Türk müziğinin temelini oluşturan bu kurumlara, çeşitli senfoni orkestraları, konservatuvarlar, üniversitelerin müzik bölümleri, operalar, güzel sanatlar fakülteleri ve liseleri de eklenmiştir.

Uslu’ya (2009: 40-41) göre, üstün müzik yeteneği olan çocukların eğitimlerini desteklemek amacıyla çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, 1948 yılının

temmuz ayında özel yetenekli çocukların eğitimi için 5245 sayılı “Harika Çocuk Kanunu” çıkarılmıştır. Bu yasadan İdil Biret (1941), Suna Kan (1936), Verda Erman (1944), Gülsin Onay (1954), Hüseyin Sermet (1955) ve İsmail Aşan gibi önemli isimler faydalanmıştır. Ancak, 1970’li yıllara gelindiğinde bu yasanın işlevselliğini yitirdiği belirtilmektedir.

Doğramacı’ya (1993) göre, 1950’li yıllara gelindiğinde Türkiye’de önemli siyasal, sosyal ve ekonomik değişiklikler yaşanmıştır. Tek partili yönetimden çok partili siyasi hayata geçilmiş, ulaşım imkânları artmış, makineli tarım yaygınlaşmıştır. Baraj yapımları hızlanmış, nüfus artmış, toprak ve insan dengesi bozulmuştur. Aynı dönemde kitle iletişim araçları yaygınlaşmış, eğitim olanakları artmış ve köyden kente göç hız kazanmıştır. Bu gelişmeler, Türkiye’nin genelinde sosyal, ekonomik, politik ve kültürel dönüşümlere yol açmıştır (Doğramacı, 1993: 7).

Bu dönemde eğitim alanında da çeşitli yenilikler görülmüştür. Çok amaçlı okul uygulamaları, rehberlik ve araştırma merkezlerinin açılması gibi gelişmeler, ortaöğretimi geliştirme çabalarının bir parçası olmuştur. Artan nüfus ve gençlerin sayıca fazlalığı, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte gençlerin dünyaya ve kültürel-siyasal olaylara bakış açısı değişmiştir. 1950’lerde caz ve tango gibi müzik türleri etkili olmuş, Elvis ve Beatles gibi sanatçılar Türk gençliğini etkilemiştir. 1960’lara gelindiğinde en popüler müzik türü tangolar olmuştur.

Köyden kente göçün artması, büyük şehirlerde köy ve şehir kültürünün birleşimiyle "Arabesk" adı verilen yeni bir müzik türünün ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Müzik eğitimi açısından önemli gelişmelere bakıldığında; 1940’ta 3929 sayılı kanunla Devlet Konservatuvarları kurulmuş, 1949’da Askerî Mızıkâ Meslek Okulu açılmış ve 1950’de İstanbul’da ilk müzik semineri düzenlenmiştir.

Mesleki müzik eğitimi dışında, genel müzik eğitimi de gelişme göstermiştir. 1939 yılında yapılan Millî Eğitim Şurası’nda alınan kararlar, 1949 Ortaöğretim Programı’na yansımıştır. Bu kararlara göre, öğretmenler ders dışında öğrencilere radyo ve plaklar aracılığıyla değerli sanat eserlerini dinletmeli ve bu dinletilere kısa açıklamalar eklemelidir. Böylece müzik dersi, ders dışı etkinlikler arasında yer almaya başlamıştır.

Ayrıca, Türk Dil Kurumu’nun 1936’da başlattığı öz Türkçe çalışmaları, 1943’teki II. Millî Eğitim Şurası’nda da ele alınmıştır. "Ana Dilinin Öğretimi Raporu’nda,

ortaokullarda öğrencilere doğru şive ve telaffuz öğretmek amacıyla özel gramofon plakları hazırlanması önerilmiş ve bu plaklarda şiirler, şarkılar ve hitabet örneklerine yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Radyodan da bu konuda yararlanılabileceği ifade edilmiştir (MEB; 1991: 42). Bu kararlar, 1949 Ortaokul Müfredat Programı'na şu şekilde yansımıştır: Müzik öğretmenleri, öğrencilerin seviyesine uygun plaklardan oluşan bir diskotek kurmakla yükümlüdür. Ayrıca, şarkı sözleri öğretilirken yazım, telaffuz ve diksiyon kurallarına dikkat edilmelidir.

1952 yılında ise, bugünkü öğretim programlarına benzer bir müzik dersi programı ilk kez lise müfredatına dâhil edilmiştir.

Uslu'ya (2009) göre, Türk müzik eğitimi alanında kurumsallaşma sürecinin önemli adımlarından biri, 1945 yılında kurulan İstanbul Belediye Konservatuarı, Şehir Orkestrası ve Filarmoni Derneği ile atılmıştır. Bu kurumlar, özellikle İstanbul'da müzik yaşamının gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. 1969 yılında Atatürk Kültür Merkezi sanatseverlerin hizmetine açılmış ve kültürel etkinlikler için önemli bir merkez haline gelmiştir. İstanbul Belediyesi bünyesinde yürütülen opera faaliyetleri, 1970 yılında kurulan İstanbul Devlet Opera ve Sahnesi ile daha kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Bu gelişmeleri takiben, 1971-1972 eğitim öğretim yılında İstanbul Devlet Konservatuarı açılmıştır (Uslu; 2009: 42).

1975 yılında kurulan ve 1976'da eğitime başlayan İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı, Türk müziğinin akademik düzeyde gelişmesi açısından yakın dönemin en önemli adımlarından biri olarak kabul edilir. Bu konservatuvar, 1982 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) bünyesine katılmıştır. Daha sonra, Ege Üniversitesi (İzmir) ve Gaziantep Üniversitesi bünyelerinde kurulan Türk Musikisi Devlet Konservatuvarları da geleneksel Türk müziğinin akademik düzeyde öğretilmesi ve yaygınlaştırılması açısından önemli rol oynamıştır.

Türk Musikisi Devlet Konservatuvarlarının sayısında uzun bir süre artış yaşanmamış olsa da 1999-2002 yılları arasında bu kurumların sayısında belirgin bir artış gözlemlenmiştir (Uslu; 2009: 48).

2.10.1. Okul Öncesi Müzik Eğitimi

Uçan (2005) şöyle ifade etmektedir ki, Türkiye'de cumhuriyetin ilanından bu yana geçen 79 yıllık süreçte, örgün genel müzik eğitimi okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde yer almıştır. Genel müzik eğitiminin çağdaş bir yapıya kavuşturulması, 1924'te yürürlüğe giren öğretimin birleştirilmesi yasasıyla başlamıştır. Uçan'a göre (2005), bu yasanın uygulamaya konmasıyla birlikte müzik öğretimi birleştirilmiş ve aynı zamanda müzik öğretmen okulu da kurulup açılmıştır.

Uçan'a (2005) göre, okul öncesinde genel müzik eğitimi 1920'lerden 1950'lere kadar sınırlı ve etkili olmayan bir süreç geçirmiş, ancak 1960'larda yeniden önem kazanmıştır. 1970'lerde ise düzenli ve yaygın olarak uygulanmaya başlanmış, 1980'lerde yeni anlayış ve yaklaşımlarla programlara göre yürütülmüştür. 1990'larda ise çağdaş yaklaşımlarla geliştirilen programların uygulanmasıyla hızlı bir gelişme sürecine girmiştir. Bu gelişmelerde, Boğaziçi Üniversitesi'nin Türkiye'de Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitim projesi (1979), 10. Milli Eğitim Şurası dokümanında yer alan Anasınıfı Programları (1981) ve Okul Öncesi Eğitim Programları (1994) önemli bir temel oluşturmuştur.

MEB Türk eğitim sistemine yönelik çalışmaları yürüten, müfredat hazırlamak, özel ve resmi, gönüllü kuruluşların çalışmalarını koordine eden ülkenin eğitim alanında büyük reformlar hayata geçiren tek kurumdur. Bilindiği üzere, Türkiye'de bir yıllık okul süreci eylül ayı itibarıyla başlayıp, haziran ayında bitmektedir. Ülkede 6 yaşını dolduran her bir çocuk zorunlu eğitime tabi tutulmaktadır. 18 yaşına geldiğinde bu eğitim süreci son bulmaktadır. Bunun yanı sıra zorunlu olmayan öğrencileri ilkokula ve hayata hazırlayan anaokulu, kreş gibi kurumlar 3 ve 6 yaş arasında olan öğrencilere hizmet vermektedir. Bu döneme ise okul öncesi eğitim süreci olarak adlandırılmaktadır. Okul öncesi eğitimi dönemi Türk eğitim sisteminin ilk kademesidir. Mevcut eğitim sistemi toplamda 4 (okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yükseköğretim) kademedен oluşmaktadır. Okul öncesi eğitimi çocuğun doğumundan itibaren ilkokul yaşına kadar devam eden süreci kapsamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (2013) okul öncesi eğitim programına göre, okul öncesi eğitim kurumları; sanat, matematik, fen, hareket, oyun, drama, müzik, Türkçe, okuma yazmaya hazırlık ve alan gezileri gibi etkinlikleri, hedeflenen kazanımlar doğrultusunda planlamaktadır. Müzik eğitimi ise okul öncesi eğitimin temel etkinlik

alanlarından biri olup, çocukların gelişim alanlarını desteklemesi, estetik algıyı geliştirmesi, özsaygıyı artırması ve yaratıcılığı ortaya çıkarması nedeniyle büyük önem taşımaktadır (Göncü, 2010; Lazdauskas, 1996). Bu dönemde müzik etkinlikleri; ses dinleme, ritim, sesleri ayırt etme, şarkı söyleme, dans ve müzikli öykü gibi çeşitli aktiviteleri içermektedir (Sığırtmaç, 2002). Ayrıca, Liao ve Campbell (2016), müzik derslerinde en popüler etkinliğin şarkı söyleme olduğunu ve bunun özellikle okul öncesi kurumlarında yaygın şekilde kullanıldığını belirtmektedir.

Türkkaş'a (2020) okul öncesi müziği şu şekilde açıklar;

- Okul Öncesi müzik eğitimi, çocuğun müziği tanınması ve müziği sevdirmeye yönelik bir eğitim biçimidir. Çeşitli ritimsel çalgı ve müzikli oyunlarla gerçekleşen eğitim, başlarda hobi amaçlı öğrenciye verilirken sonraki dönemlerde mesleki amaçlı eğitim alma biçimine dönüşebilir. Bu durum yüzyıllardır bu şekilde süregelmektedir. Bu konuda bir söylem: müziğin asırlar boyunca insanları etkileyen bir güce sahip olduğu ve hayatımızın her alanında karşımıza çıkan bir sanat olduğunu aktarmıştır (Türkkaş, 2020).

Taşlık (2019) okul öncesinde müzik eğitiminin, çocuğun bilişsel ve psikomotor/devinişsel gelişimine bağlı olarak farklı yaş gruplarına göre şekillendiğini belirtmektedir. Okul öncesi eğitim yaş gruplarına ayrıldığı için, bu grupların ihtiyaç ve becerilerinin dikkate alınması önemlidir. Ayrıca, işitsel duyularla sınırlı kalmayıp diğer duyulara da hitap eden etkinlikler düzenlemek, grup çalışmalarıyla çeşitlendirmek ve çocukların dikkat sürelerini gözeterek etkinlikler organize etmek, müzik eğitimi daha etkili hale getirebilir.

Türkiye'de 3-6 yaş arası çocuklar için özel olarak müzik eğitmeni yetiştiren bir programın bulunmaması, erken çocukluk dönemindeki müzik eğitiminin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Mevcut sistemde, okul öncesi öğretmen adayları eğitim fakültelerinde ve meslek yüksekokullarında sınırlı müzik eğitimi almakta, yalnızca iki dönemlik "Müzik Öğretimi" dersi ile bu alanda yetkinleşmeleri beklenmektedir. Ancak öğretmen adayları kendileri müziği yeterince deneyimlemedikleri için, küçük çocuklara sundukları müzik eğitimi de sınırlı kalmaktadır.

Müzik öğretmenliği programlarında ise okul öncesine yönelik içerikler, yalnızca dördüncü sınıfta verilen birkaç derste ele alınmakta, bu dersler alana dair fikir verse de sürenin kısıtlılığı derinlemesine çalışmalar yapmayı engellemektedir. Bu durum, erken çocukluk döneminde müziğin gelişimsel katkılarından tam anlamıyla

yararlanılamamasına yol açmakta, bu alanda uzmanlaşmış bir eğitim modeli ihtiyacını gün yüzüne çıkarmaktadır.

Okul öncesi eğitimin kısaca tarihine baktığımızda, ilk olarak çalışan annelerin çocuklarına bakım sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Zamanla bu amaç değişmiş, çocukların erken yaşta eğitimle hayata hazırlanması ön plana çıkmıştır. Gül'e göre (2012: 13), 1962'de yürürlüğe giren Anaokulları ve Sınıfları Yönetmeliği'ne göre okul öncesi eğitim kurumları; anaokulları, anasınıfları, yuvalar ve yurtlar olarak dört grupta sınıflandırılmıştır. 1973'te yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile bu kurumlar, Türk Milli Eğitim Sistemi içinde yer almıştır. 1981'de sistem yeniden gözden geçirilmiş, 1992'de Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur (EACEA; 2009). 1993'te gerçekleşen XIV. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitim tüm yönleriyle ele alınmış ve "0-72 ay arasındaki çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak, zengin uyarıcı çevre ile bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyen, onları kültürel değerler doğrultusunda yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan bir süreç" olarak tanımlanmıştır (Ural ve Ramazan; 2007).

İlgili literatür incelendiğinde, Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarında tarihsel süreç şöyle aktarılmaktadır: 1987'de yayımlanan yönetmeliğe göre okul öncesi eğitim, 1952'de hazırlanan "Anaokulları Program ve Yönetmeliği", "Anaokullarına Öğretmen Yetiştirme Geçici Yönetmeliği" ve "Anaokulları Yönetmeliği" ile işlemeye başlamıştır. 1961'de yayımlanan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda, okul öncesi eğitim, zorunlu ilköğretim yaşına gelmemiş çocuklara isteğe bağlı sunulan bir eğitim olarak tanımlanmıştır (MEB; 1987). 1962'de çıkarılan "Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği" ile kurumlar bugünkü yapısına yaklaşmıştır (Cicioğlu; 1985). 1973'te yayımlanan 1739 sayılı "Milli Eğitim Temel Kanunu" ile okul öncesi eğitimin yasal yeri ve yapısı netleşmiş, eğitim sistemi içinde resmi olarak yer almıştır (Küçükturan; 2020). Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı'nın müzik dersine verdiği önem, yayımlanan programlarda açıkça görülmektedir.

Uçan'a (1994) göre, güzel sanatların en önemli dallarından biri olan müzik eğitimi, ağırlıklı olarak sessel ve işitsel nitelik taşır. Müzik eğitimi, bireyin kendi müziksel deneyim ve yaşantılarını temel alarak, müziksel davranışları kazandırma veya değiştirme süreci olarak görülür. Bu eğitimin temel hedefi, bireyin kendisi ile çevresi arasında etkili, verimli ve gelişmeye uygun sağlıklı bir ortam yaratmaktır.

2.10.2. İlköğretimde Müzik Eğitimi

Uçan'a (2005) göre, ilköğretimde birinci kademeyi oluşturan ilkokullarda genel müzik eğitimi 1924, 1926, 1927, 1936, 1948, 1968 ve 1994 yıllarında hazırlanan programlara göre uygulanmıştır. 1948 yılına kadar müzik dersi yalnızca kent ilkokullarının programlarında yer alırken, bu yıldan itibaren kent ve köy ilkokullarının programlarının birleştirilmesiyle köy ilkokullarında da müzik eğitimi verilmeye başlanmıştır. Köy ilkokullarında genel müzik eğitimi 1948 yılına kadar ders dışı zamanlarda yapılırken, 1948'den sonra müzik derslerinde uygulanmıştır. İlköğretimin ikinci kademesi olan ortaokullarda ise müzik dersi Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren sürekli ve zorunlu bir ders olmuştur. Ayrıca, ilköğretim okullarında kullanılan 1994 programının hazırlık çalışmaları 1982 yılında başlamış, çeşitli kesintilerle sürdürülen çalışmalar sonunda 1994 yılında tamamlanmış ve 1995 yılında yürürlüğe girmiştir.

Öztürk'e göre, İlköğretim düzeyinde sunulan müzik eğitimi, genel müzik eğitimi kapsamında değerlendirilmekte olup, öğrencilerin zihinsel gelişimleriyle birlikte müzikal eğilimleri ve yetenekleri doğrultusunda, ileri düzeydeki amatör ya da profesyonel müzik eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, çocuğun gelecekte alabileceği olası müzik eğitimi için çeşitli düzenleme ve uygulamalara da yer verilmektedir. Günümüzde hızla artan eğitim ihtiyacı içerisinde, müzik aracılığıyla gerçekleştirilen eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklar, seslerle çevrili bir dünyaya doğar ve bu seslerle kurdukları ilişki, onların gelişiminde belirleyici rol oynar. Toplumsal yapının bütünlüğünü sağlayan sosyal bağlardan biri olan müzik, çocuklar üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. İnsan yaşamının öğrenmeye en açık olduğu dönem olan çocukluk çağı, bu nedenle eğitim açısından kritik bir süreçtir (Öztürk; 1996: 5).

Uçan'a (1999: 3) göre, ilköğretim çağındaki öğrencilerin hayatında müziğin çok önemli ve çok boyutlu işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevler bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel alanlarda etkili olup, çocuğun hem kendi yaşamında hem de çevresindeki insanlar ve diğer varlıklarla olan ilişkilerinde ve onlara yaptığı katkılarda belirleyici bir rol oynamaktadır. Ayrıca, ilköğretimde müzik öğretimi; öğretmen, öğrenci, bu iki taraf arasındaki müziksel iletişim, iletişimin gerçekleştiği süreç ile kullanılan araç ve gereçleri kapsamaktadır.

Uçan (1999)'a göre müzik öğretimi: "müziksel öğrenmeyi tasarlama, düzenleme ve gerçekleştirme sürecidir". Bu sürece, öğrencinin müziksel yaşantısı da denilebilir. Öğrencinin müziksel yaşantısı içerisinde müziksel öğrenme, müziksel öğretme ve müzik

öğretimi unsurları bulunmaktadır. Müziksel öğrenme, müziksel yaşantılar aracılığıyla öğrencide kalıcı müziksel davranış değişikliklerinin oluşmasıdır. Müziksel öğretme ise bu öğrenmeyi başlatma, yol gösterme, sağlama ve denetleme sürecini ifade eder ve öğretmen tarafından yürütülür. Buna karşın müzik öğretimi, müziksel öğrenmenin planlanması, düzenlenmesi ve uygulanması sürecidir.

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1982 yılında hazırlanmaya başlanan, daha sonraları belli aralıklarda üzerinde durularak çalışılan ve son olarak da 1990 yılında yeniden ele alınıp, 1994 yılında tamamlanan ilköğretim okulu müzik dersi öğretim programı yürürlüktedir (Uçan; 1999:5). 22.04.1994 gün ve 298 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararıyla program Bakanlıkça kabul edilip, 1995-1996 öğretim yılından bu yana geliştirilmek üzere uygulanmaktadır (MEB; 1994). Bu program sekiz yıllık zorunlu eğitim sürecini kapsamakla birlikte, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına göre üç aşamaya ayrılmıştır. Bu aşamalar şu şekilde sıralanabilir:

- Birinci Devre (1., 2. ve 3. Sınıflar): Temel becerilerin kazandırıldığı, okuma, yazma ve temel matematiksel kavramların öğretildiği yıllar.
- İkinci Devre (4. ve 5. Sınıflar): Öğrencilerin bilgi ve becerilerinin biraz daha derinleşmeye başladığı, daha fazla konu ve derse yer verilen yıllar.
- Üçüncü Devre (6., 7. ve 8. Sınıflar): Ortaokul seviyesinde, akademik bilgi birikiminin arttığı ve daha özgül alanlarda eğitim verildiği yıllar.

Bu düzenleme, her aşama için farklı hedeflerin belirlendiği ve müfredatın buna göre şekillendirildiği bir eğitim anlayışını ifade etmektedir (Bozkaya; 2001: 29).

Kabul/Onay ve Yürürlük Yazısında, İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı’nın, denenmek ve geliştirilmek üzere kabul edildiği ve yürürlüğe girdiği belirtilmektedir. İçindekiler bölümünde yer alan unsurlar, genel açıklamalar ve programın kapsamı göz önünde bulundurulduğunda, İlköğretim kurumlarındaki müzik dersinin hem ana derslere bağlı hem kendi ekseninde şekillenen hem de diğer derslerle ilişkili bir içerik sunduğu anlaşılmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak, müzik dersi, hem bir anlatım, beceri ve içerik dersi hem de kültürel bir ders olarak tanımlanabilir.

Genel amaçlar ve her üç devreye ilişkin devre genel amaçları, ilköğretim çağındaki çocukların gelişim özelliklerine uygun şekilde bilişsel, devinimsel ve duyuşsal

alanlarda belirlenen hedeflerden oluşmakta olup, bu amaçların yanı sıra örtük bir şekilde sezgisel amaçlara da yer verilmektedir.

Ünite programlarında, ünitenin adından sonra ilk olarak konulara yer verilmekte, ardından diğer öğeler sırasıyla izlenmektedir. Konulara öncelik verilmesi ve hemen sonrasında amaçların ve diğer öğelerin sırasıyla sunulması, geleneksel konu ağırlıklı yaklaşım ile modern hedef ağırlıklı yaklaşım arasında bir uzlaşma sağlanarak geçiş döneminin gerekliliklerine uygun şekilde bir dengeleme yapılmıştır. Programın bütünü oluşturana ana öğeler, özelliklerine uygun biçimde ifade edilerek, tüm öğeler birbirlerinden açıkça ayırt edilebilir hâle getirilmiştir. Bu durum, programın ilgili kişiler tarafından net bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır.

Programın genel kapsamı incelendiğinde, ilköğretim kurumlarında müzik eğitimi ve öğretiminin gerektirdiği müziksel eğitim-öğretim boyutlarının tümünü kapsadığı anlaşılmaktadır. İlköğretim müzik öğretim programında yer alması gereken başlıca müziksel eğitim ve öğretim boyutları ise şu şekilde sıralanabilir:

1. Müziksel Devinme Eğitimi ve Öğretimi,
2. Müziksel İşitme-Okuma-Yazma Eğitimi ve Öğretimi,
3. Şarkı Söyleme Eğitimi ve Öğretimi,
4. Çalgı Çalma Eğitimi ve Öğretimi,
5. Müzik Dinleme Eğitimi ve Öğretimi,
6. Müziksel Yaratma Eğitimi ve Öğretimi,
7. Müziksel Bilgilenme Eğitimi ve Öğretimi,
8. Müziksel Beğeni Geliştirme Eğitimi ve Öğretimi,
9. Müziksel Kimlik/Kişilik Kazanma-Geliştirme Eğitimi ve Öğretimi,
10. Müziksel Duyarlılık Geliştirme Eğitimi ve Öğretimi,
11. Müziksel İletişimde/Etkileşimde Bulunma Eğitimi ve Öğretimi,
12. Müzikten Yararlanma Eğitimi ve Öğretimi (A. Uçan, G. Yıldız, E. Bayraktar; İlköğretimde Müzik Öğretimi; 1999).

Günümüze kadar MEB tarafından 1994 onaylanarak okullarda uygulamaya geçirilen ilköğretim programı 2005 yılında yeniden yapılandırmacı yaklaşımıyla yenilenmiştir. 2005 programlarıyla birlikte, katı ve konu merkezli davranışçı yaklaşımdan; zihinsel, bilişsel ve yapılandırmacı anlayışa geçiş hedeflenmiştir. Bu

değişimle birlikte, öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmaları ve olumlu kişisel özellikler geliştirmeleri öncelikli amaç olarak benimsenmiştir (Fer; 2005).

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenci merkezli bir anlayışı temel alır. Bu anlayışa göre öğrenci, yeni bilgi ve becerileri, önceden sahip olduğu bilgi ve deneyimlerle ilişkilendirir, anlamlandırır ve kendi yaşamına aktarır. Yapılandırmacı kuram, bireylerin öğrenme sürecine sahip oldukları ön bilgiler ve inançlarla katıldığını savunur. Bu kurama göre öğrenme, bireysel olduğu kadar toplumsal bir süreçtir.

Bozkaya'ya (2001) göre, İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı, öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimseyen ve program geliştirme teknikleri açısından örnek bir uygulama olarak değerlendirilmektedir. Uçan'a (1999) göre ise çağdaş ilköğretimde müzik eğitimi, öğrenci merkezli bir yaklaşımı gerektirmekte ve bu da ilköğretimde müzik eğitimini ve öğretimini bu anlayışla ele almayı zorunlu kılmaktadır.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ayrıca “eğitilebilir çocuklar”ın genel müzik eğitimi gereksinimleri üzerinde de durulmuş ve bunun için ayrı programlar hazırlanmış ayrı uygulamalar yapılmıştır. Bu bağlamda özellikle 1976 yılında hazırlanıp yürürlüğe konulandan sonra 1990 yılında denenip geliştirilmek üzere kabul edilip yürürlüğe konulan “Eğitilebilir Çocuklar İlkokul Programında Müzik dersi on bir sayfalık bir bölüm halinde yer almaktadır (MEB; 1991: 205-211).

Öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi öğrenciyi merkeze alarak; birey olarak kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır. Öğrenci merkezli eğitim, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tür ve hızda öğrenebileceğine inanan, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşünciyi geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır (MEB).

2.10.3. Ortaöğretimde Müzik Eğitimi

Uçan'a (1990) göre, Ortaöğretimde genel lise programlarında müzik dersinin tarihi iniş çıkışlarla doludur. 1924'te öğretim süresinin kısaltılmasıyla müzik dersi kaldırılmış, ancak 1949 yılında yeniden müfredata dahil edilmiştir. 1952-1974 yılları arasında bu ders “zorunlu seçmeli” olarak okutulurken, 1974-1978 yılları arasında “seçmeli” hale gelmiş; 1978'den itibaren ise tekrar “zorunlu seçmeli” olarak

uygulanmaya başlanmıştır. Genel liseler dışında meslek ve teknik liselerin programlarında ise müzik dersi yer almamıştır.

1980'lerden itibaren programlarda sık sık değişiklikler yaşanmıştır. 1985 yılında yürürlüğe giren Lise Müzik Dersi Öğretim Programı, 1990'da yerini Lise ve Dengi Okullara Ait Seçmeli Müzik Programına bırakmış, sonrasında ise 1998'de yeni bir Lise Müzik Dersi Programı yürürlüğe konmuştur. Özellikle 1985 programında, Türk Milli Eğitim Sisteminin yapısına aykırı olarak, “ortaokul ile lise bir bütündür” anlayışı benimsenmiş ve her iki eğitim düzeyi için benzer amaçlar ve açıklamalar getirilmiştir. Oysa sistemde ortaokul “temel eğitim” ya da “ilköğretim” olarak yer alırken, lise “ortaöğretim” olarak farklı kapsam, amaç ve işlevlere sahiptir. Bu ayrımın göz ardı edilmesi programın yapısal tutarlılığını zedelemiştir

Kaplan'a (2005) göre, Ortaöğretimde müzik eğitimi, Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde, ilkökul ve yükseköğretim düzeyleri arasında yer almakta olup, ilkökul ve ortaokul kademelerinde kazanılan ön bilgi ve becerilere dayalı olarak yapılandırılmıştır. Bu eğitim düzeyi; genel ve mesleki eğitim kurumlarını kapsamakta ve öğrencilere asgari düzeyde genel kültür kazandırmayı, ülkenin kültürel gelişimine katkı sağlayacak bir bilinç düzeyi oluşturmayı, ayrıca bireyleri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime ya da iş hayatına hazırlamayı amaçlamaktadır. Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören her birey, kişisel ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda müzik eğitimi olanaklarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu hak, yasal düzenlemelerle açıkça güvence altına alınmıştır.

Uçan'a (2018) göre, Cumhuriyet dönemi eğitim tarihinde müzik dersinin ortaöğretimde, özellikle genel lise programında, kalıcı olarak 1952 yılında yer almaya başladığı görülmektedir. MEB (2018) tarafından hazırlanan müzik dersi öğretim programının (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) “öğrenme alanı temelli bir yaklaşım” dikkate alınarak oluşturulduğu belirtilmekte; dinleme/söyleme, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık ve müzik kültürü olmak üzere dört temel öğrenme alanına yer verildiği ifade edilmektedir. Ortaöğretimde müzik dersi uygulamaları ise okul türüne ve niteliğine göre değişiklik göstermektedir.

Ülkemizde düzenli müziksel eğitim, ilköğrenim döneminde başlamaktadır. Bu kademedeki görevli öğretmenlerin de müziksel eğitimin çocukluk döneminde başlamasının gerekliliğine dikkat çekmeleri gereklidir. İlk dönemlerde edinilen müziksel davranışlar

daha kalıcı olmaktadır. Müzik dersiyle öğrenciler aynı zamanda bir dizi davranışı da birlikte kazanmaktadırlar. Bu suretle ikinci kademe öğrenim ortamına güçlü bir alt yapı teşkil etmesi beklendiğinden programın temel yaklaşımında, yaparak öğrenme veya öğrencinin aktif katılımının sağlanmasıyla gerçekleştirilen bir eğitim/öğretim yaklaşımı benimsenmektedir. Öğrenci odaklı anlayış olarak ifade edilen bu yaklaşımda, öğrencilerin deneyimleri, becerileri, ilgi ve gereksinimleri göz önünde bulundurularak onların yaşam gerçekleriyle derslerini birleştirilmesi ve bilinenden hareketle daha etkin bir müzik dersi verilmesi amaçlanır (MEB; 2009).

Ortaöğretim müzik ders programları incelendiğinde, Cumhuriyet döneminden itibaren birçok değişikliğe uğradığı görülmektedir. Bu bağlamda, Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı en son 2018 yılında güncellenmiştir. Söz konusu güncellenmiş programda, öğrencilerin müziği yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri yoluyla müziğe karşı sevgi geliştirmeleri, müzikten estetik haz duymaları, müzik eğitimi aracılığıyla kendilerini ve çevrelerini daha iyi tanımaları ile estetik bakış açılarını geliştirmeleri temel hedefler arasında yer almaktadır (MEB; 2018: 12). Ayrıca programda, öğrencilerin millî ve manevi değerleri benimseyen, evrensel değerlere saygılı hem kendi müzik kültürünü hem de dünya müzik kültürlerini tanıyan, müzik teknolojilerini etkin biçimde kullanabilen, estetik duyarlılığa ve özgüvene sahip bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır (MEB; 2018: 12). Bu doğrultuda, program kapsamında Türk müziği ve kültürüne yönelik çeşitli kazanım ve etkinliklere de yer verilmiştir.

2.10.4. Yükseköğretimde Müzik Eğitimi

Altıoklu'nun (2015) belirttiğine göre, Cumhuriyet döneminde müzik eğitimi de genel eğitim sistemiyle birlikte laik bir temele dayandırılarak modern bir özellik kazanmıştır. Bu süreçte müziği ve diğer sanatları geliştirmek ve yaşatmak amacıyla önemli kurumsal yapılar oluşturulmuş; bunlar arasında Mûsikî Muallim Mektebi, Halkevleri ve Köy Enstitüleri öne çıkan kurumlar olarak ifade edilmiştir.

Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde müzik eğitiminin temelleri, Cumhuriyet döneminde atılmıştır. Bu alanda uzman müzik öğretmenlerini yetiştirmek amacıyla kurulan ilk kurum, 1924 yılında Ankara'da açılan Musiki Muallim Mektebi olmuştur. "Okulun süresi, 'üç yılı eğitim, bir yılı tatbikat' olarak belirlenmiş ve bir yıllık hazırlık sınıfı ile bu süre 5 yıla çıkarılmıştır. Okul, önceleri ilkokulu bitiren 13-17 yaşları

arasındaki çocukları öğrenci olarak alırken 1931'deki yönetmelikle üst yaş sınırı 14'e indirilmiş ve eğitim süresi 6 yıl olmuştur (Ünal; 1988). Cumhuriyetin çağdaşlaşma hedefleri doğrultusunda eğitimde bilimsel yöntemlere dayalı bir sistem benimsenmiş ve bu süreçte Batı müziği eğitiminin yükseköğretim kurumlarında yer alması kaçınılmaz hale gelmiştir. 16 Temmuz 1921'de Ankara'da düzenlenen Maarif Kongresi'nde bu gereksinim açıkça ortaya konmuş; Batı müziği tekniğine hâkim öğretmenlerin yetiştirilmesine duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda kurulan Musiki Muallim Mektebi, Türkiye genelinde uygulanacak ulusal bir müzik eğitimi için öğretmen yetiştirmeyi amaçlamış ve yükseköğretimde müzik eğitiminin kurumsallaşmasında önemli bir rol oynamıştır.

Musiki Muallim Mektebi'nin ilk müdürlüğüne, Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası'nın şefi Osman Zeki Bey getirilmiş; orkestrada görev yapan bazı sanatçılar da okulun öğretim kadrosuna dâhil edilmiştir. 1925 yılından itibaren okul gerek eğitim programları gerekse akademik kadrosuyla daha da güçlenerek gelişimini sürdürmüştür. Yurt dışında müzik eğitimi alıp Türkiye'ye dönen Ekrem Zeki Ün, Necil Kazım Akses ve Ahmet Adnan Saygun gibi genç müzisyenler bu kurumda ders vermeye başlamış, batı müzik eğitiminin modern yaklaşımlarını burada hayata geçirmişlerdir. Bu katkılar, Türkiye'de yükseköğretim düzeyindeki müzik eğitiminin gelişmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

İlyasoğlu, Öğretmen yetiştiren kurumlarda müzik eğitimi ilgili “Musiki Muallim Mektebi, “millî Musikiyi işlemek, yükseltmek, yaymak, sahne sanatlarının her kolunda gerekli elemanları yetiştirmek, Musiki öğretmeni yetiştirmek” yolunda çalışmalar yapmıştır. 1936'da bu okulun içinde Ankara Devlet Konservatuvarı kurulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir müzik ve sahne sanatları okulu olarak çalışmalara başlayan Ankara Devlet Konservatuvarı'nın temel amacı, müzik ve sahne sanatları alanında Batılı anlayışla eğitim-öğretim yapmaktır. Genel itibariyle bu dönemde yapılan çalışmaların temel amacı çağdaşlaşma ve Türkiye'yi ileri ülkelerin düzeyine getirmeye dayanmaktaydı” yazmıştır.

Katoğlu'na (2002) göre, Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, Türkiye'de sanatı ve özellikle müziği toplumsal kalkınmanın bir parçası olarak gören anlayış doğrultusunda önemli adımlar atılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, müziğin ulusal kültürün inşasında oynayacağı role büyük önem vermiş ve modernleşme sürecinde Batı müziği normlarına

uygun bir müzik anlayışının geliştirilmesini teşvik etmiştir. Bu çerçevede, 26 Kasım 1934 tarihinde Musiki Komisyonu kurulmuş; müzik politikalarının belirlenmesi amacıyla çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Aynı yıl, 25 Haziran'da Millî Musiki ve Temsil Akademisi açılmıştır. Akademi; Musiki Muallim Mektebi, Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası ve Temsil Şubesi gibi birimlerden oluşmakta olup, temel amacı milli müziğin gelişimini sağlamak, nitelikli müzik öğretmenleri yetiştirmek ve sanat hayatını güçlendirmek olmuştur. Komisyonda dönemin seçkin müzisyenlerinden Cemal Reşit Rey, Necil Kazım Akses, Hasan Ferit Alnar, Mahmut Ragıp Gazimihal, Ferhunde Önal Ulvi, Ulvi Cemal Erkin ve Halil Bedii gibi isimler görev almıştır. Çeşitli çalışma ve öneriler arasında en önemlisi, Devlet Musiki Konservatuvarı'nın kurulması tasarısı olmuştur (Aktaş; 2015: 106–108). Bu önerinin yasallaşmasının ardından 1935 yılında Paul Hindemith ile bir anlaşma imzalanmış; konservatuvarın kuruluşu ve Türkiye'de müzik kültürünün geliştirilmesi konularında ona yetki verilmiştir. Ertesi yıl Hindemith, “Türk Musiki Hayatını Kurtarmak İçin Teklifler” başlıklı raporunu sunmuştur. Aynı dönemde Temsil Akademisi bünyesinde de tiyatro-eğitim çalışmalarına hız verilmiş ve Carl Ebert, operet ve tiyatro sahnelemesi alanındaki birikimiyle Almanya'dan davet edilerek akademiye katılmıştır.

Uslu'ya (2009: 118) göre, 1935–1937 yılları arasında hem konservatuvarın kurulması hem de ülkedeki müzikle ilgili sorunların ele alınması amacıyla Türkiye'ye davet edilen Prof. Paul Hindemith, Musiki Muallim Mektebi'nin Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlanması yönünde bir öneride bulunmuştur. Bu öneri doğrultusunda, kurum 1938–1939 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlanarak eğitim-öğretim faaliyetlerine bu bünyede devam etmiştir. Uslu, bölümün başına yine Hindemith'in tavsiyesiyle Prof. Eduard Zuckmayer'in getirildiğini, Zuckmayer'in 1970 yılına kadar bu görevde kaldığını ifade etmektedir. Aynı çalışmaya göre, Zuckmayer'in görevinden ayrılmasının ardından yerine Saip Egüz atanmıştır.

Akyüz'e (2020) göre, 1946 yılında kabul edilen 4936 sayılı Üniversite Kanunu ile Türkiye'de üniversitelerde önemli bir yeniden yapılanma gerçekleştirilmiş ve bunu takiben 1946-1947 öğretim yılında Eğitim Enstitüleri kurulmaya başlanmıştır. Ayrıca, 20 Temmuz 1982 tarihinde öğretmen yetiştiren kurumların tamamı üniversiteler bünyesine dahil edilmiştir.

Duman'a (1991) göre, Eğitim Enstitüleri uzun yıllar boyunca üç yıllık öğretim süresine sahip yükseköğretim kurumları olarak, özellikle ortaokullara çeşitli branşlarda öğretmen yetiştirmiştir. Bununla birlikte, Resim, Müzik ve Beden Eğitimi bölümleri yalnızca ortaokullara değil, aynı zamanda liselere de öğretmen kazandırmıştır. Bu uygulama, 1978-1979 öğretim yılına kadar sürdürülmüştür. Ancak 18 Ekim 1978 tarihli ve 31305 sayılı Bakanlık onayıyla birlikte, dal öğretmeni yetiştiren bu kurumların öğretim süresi dört yıla çıkarılmış; adları da Yüksek Öğretmen Okulu olarak değiştirilmiştir. Duman, bu değişiklikle birlikte söz konusu kurumların, temel eğitimin ikinci kademesi ile ortaöğretim kurumlarına yönelik branş öğretmeni yetiştirecek şekilde yeniden yapılandırıldığını belirtmektedir. Yüksek Öğretmen Okulları, 20 Temmuz 1982 tarihinde kabul edilen 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Eğitim Fakültelerine dönüşerek üniversitelere bağlanmıştır. Bu tarihten önce, öğretmen eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı'nın direktif ve kararlarıyla yürütülürken, söz konusu tarih itibarıyla bu görev üniversitelere devredilmiş ve müzik öğretmenliği de artık üniversitelerde verilmiş bir meslek haline gelmiştir.

Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü'nde Müzik Öğretmenliği Programı devam ederken, 1941 Programı çerçevesinde G.E.E.'nin bazı bölümleri için uygulamaya konulan "yardımcı branş" sistemi sayesinde, diğer bölümlerde öğrenim gören öğrenciler, müzik bölümünden ek branş olarak müzik öğretmenliği eğitimi almış ve "yardımcı branş" müzik öğretmenliği yapma hakkı kazanmışlardır. Ancak bu uygulama, 1967 yılında sonlandırılmıştır.

Musiki Muallim Mektebinin dışında Türkiye'de öğretmen yetiştirmek için hizmet gösteren kurumlar arasında Köy Enstitüleri önemli bir yere sahiptir. Köy Enstitüleri, Türkiye'de 1940'lı yıllarda eğitimde köklü bir reform hareketi olarak ortaya çıkmış ve özellikle kırsal kesimdeki çocuklara yönelik öğretmen yetiştirmeyi amaçlamıştır. Hasanoğlu Köy Enstitüsü de bu hareketin bir parçasıydı. 1942-1943 yıllarında açılan Yüksek Köy Enstitüsü, köy enstitülerine öğretmen yetiştirmeyi hedefleyerek, tarım, teknik ve güzel sanatlar gibi alanlarda eğitim veriyordu. Müzik öğretmenliği de güzel sanatlar bölümünde yer alıyordu ve bu bölümden mezun olan öğrenciler, müzik öğretmeni olarak görev almak üzere yetiştiriliyordu. Öğrenciler, kendi alanlarında aldıkları derslerin yanı sıra ortak derslerle de eğitimlerini pekiştiriyorlardı. Ancak, Hasanoğlu Köy Enstitüsü 1947-48 öğretim yılında kapatıldı ve köy enstitülerinin kapatılması sürecinin bir parçası olarak bu eğitim modeli sona erdi. Bu durum, Türkiye'nin eğitim sisteminde

büyük değişimlere yol açtı ve köy enstitülerinin bıraktığı izler hala Türk eğitim tarihinde önemli bir yer tutmaktadır.

Oransay'ın (1985) aktardığına göre, 1932 yılında Halkevlerinin açılmasıyla ülke genelinde yaygın bir kültürel etkinlik başlatılmış, Saray Mızıkası Takımı Ankara'ya getirilerek Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adıyla yeniden organize edilmiştir. Bu topluluk, geniş bir repertuara sahip ve ileri düzeyde müzik icra eden bir grup olarak dikkat çekmiş ve aynı yıl bir kanunla yeniden düzenlenmiştir.

Say'a (1998) göre, geniş ve ileri düzeyde müzik yapan bu grubun çalışmaları, aynı yıl çıkarılan bir kanunla yeniden düzenlenmiştir. Saray Orkestrası, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Saray Bاندosu ve Saray Orkestrası Mızıkası olarak yapılandırılırken, Klasik Türk Müziği Topluluğu ise İstanbul Belediyesi'ne devredilmiştir. Ayrıca, yurt dışından besteciler davet edilerek, Paul Hindemith, Karl Ebert ve Eduard Zuckmayer gibi isimlerin katkılarıyla 1936 yılında Devlet Konservatuvarı kurulmuştur. Bu dönemde, özellikle 1928'deki Harf İnkılâbıyla başlayan ve hızla yayılan kapsamlı bir müzik eğitimi programı uygulanmış, sistemli müzik eğitime geçiş için gerekli hazırlıklar tamamlanmış ve altyapı oluşturulmuştur. Okullar ve Halkevleri kadar radyonun da önemli bir işlevi olmuştur. Ayrıca, çağdaş uygarlık seviyesine uygun ve ulusal müzik anlayışına yakışır yeni müzik kurumları açılmış; Osmanlı döneminden kalan müzik aletleri iyileştirilip çağdaşlaştırılmıştır. Bu gelişmelerin gerçekleşebilmesi için Cumhuriyet dönemine uygun çağdaş kurumların açılıp faaliyet göstermesi şart olmuştur.

Uçan (2023), Cumhuriyet'in ilanından (1923) 2023 yılına kadar geçen yüz yıllık süreçte, müzik öğretmenliği eğitimi alanında tasarlanan ve uygulanan yapılanmaları detaylandırarak sıralamıştır. Bu süreçte Musiki Muallim Mektebi yapılanmalarından (1924-1925, 1931, 1934, 1936, 1938-1941), öğretmen okullarında müzik öğretmeni yetiştirme önerilerine (1924-1926), Batı ülkelerinde müzik ve müzik eğitimi alanındaki öğrenim yapılanmalarına (1925-1948), ortaöğretimde musiki öğretmenliği sınav sistemi yapılanmasına (1926) kadar pek çok düzenleme hayata geçirilmiştir. Ayrıca Askerî Mızıkası Muallim Mektebi (1927), Millî Musiki ve Temsil Akademisi (1934, 1936) ve Türkiye Devlet Musiki ve Tiyatro Akademisi Musiki Pedagojisi Şubesi (1934-1935) gibi önemli kurumlar önerilmiş veya kurulmuştur. 1930'lu ve 1940'lı yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü'nde müzik bölümü yapılanmaları, Yüksek Köy Enstitüsü Güzel Sanatlar Kolu (1942) ve Askerî Mızıkası Meslek Okulu (1949) gibi girişimler de gerçekleşmiştir.

1980'lerden itibaren Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü ve Fen ve Eğitim Bilimleri Enstitüleri gibi akademik yapılanmalar kurulmuş; 1990'lardan itibaren çeşitli anabilim dalları ve bilim dalları oluşturulmuştur. Son dönemde Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin (2017-2019) müzik eğitimi alanındaki yapılanmaları da dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra pedagojik formasyon eğitimi sertifika programları ve ilkokul/sınıf öğretmeni yetiştirmeye yönelik çeşitli yapılanmalar da bu süreçte yer almıştır.

Türkiye'de müzik öğretmeni yetiştirme, uzun yıllar boyunca farklı eğitim düzeylerinde ve kurumsal yapılar altında gerçekleştirilmiştir. 1937 yılına kadar müzik öğretmenleri, "ortaöğretim" düzeyinde yetiştirilirken, 1937 yılından sonra yükseköğretim kurumlarında eğitime başlanmıştır. Bu durum, Türkiye'deki müzik öğretmenliği eğitimindeki önemli bir dönüşümün göstergesidir.

Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde köklü bir değişiklik, 4 Kasım 1997 tarihinde Yüksek Öğretim Yürütme Kurulu'nun aldığı karar ile yaşanmıştır. Bu tarihten itibaren, müzik öğretmeni yetiştirme, bağımsız bir kurum ya da bölüm olarak sürdürülmeye başlanmıştır. Musiki Muallim Mektebi'nden (M.M.M.) günümüze kadar, müzik öğretmenliği eğitimi bağımsız bir yapı olarak devam etmiştir. Ancak, 1998-1999 Eğitim-Öğretim yılından itibaren Türkiye'deki eğitim fakültelerinin yeniden yapılanma süreciyle birlikte, müzik öğretmenliği programı eğitim fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü altında bir anabilim dalı olarak sunulmaya başlanmıştır. Bu değişiklik, müzik öğretmenliği eğitiminin modern bir yapıya kavuşmasını sağlamış ve daha kapsamlı bir eğitim sürecinin önünü açmıştır.

2.11. Türkmenistan’da Eğitim

Türkmenistan Orta Asya’nın kalbi, en eski ve köklü Türk devletlerinden biridir. SSCB dağıldıktan sonra 1991 yılı 21 Ekim’de bağımsızlığını kazanmıştır. Yüzölçümü 491.200 km² olan Türkmenistan kuzeyden Kazakistan, kuzey ve kuzeydoğudan Özbekistan, güneydoğudan Afganistan, güneyden İran ve batıdan Hazar gölü ile çevrilidir. Resmi adı Türkmenistan Cumhuriyeti olup nüfusu 7.057.841 (TSBDK; 2022), başkenti Aşkabat, diğer önemli şehirleri Türkmenabat (Çarjew), Daşoguz, Marı ve Türkmenbaşy’dır. Resmi Dili: Türkmençe’dir. İlk Cumhurbaşkanı Saparmurat Atayeviy Niyazov Eğitim sisteminde yeni düzenlemeleri hayata geçirmiştir. 12 Nisan 1993 tarihinden itibaren Kiril alfabeden Latin 31 harflı alfabeye geçiş süreci başlamıştır. İlk 1999-2000 öğretim yılının başında, ilköğretimde kullanılan ders kitapları Latin alfabesiyle yayımlanmıştır. Bağımsızlığın ilk senelerinde ülkede Rusya eğitim müfredatı uygulanmaya devam edilmiştir. Ders müfredatları aynı olmasına rağmen dört farklı dilde eğitim veren okullar olmuştur. Bunlar;

1. Yalnız Rusça eğitim veren okullar,
2. Özbek Türkçesinde eğitim veren okullar,
3. Türkmen Türkçesinde eğitim veren okullar,
4. Kazak Türkçesinde eğitim veren okullar,

Türkmenistan’da Sovyet döneminde açılan okullarda her ülkenin kendi dil ve edebiyatı ile tarih dersleri okutulmaktaydı. Örneğin Rus okullarında Rus dili ve edebiyatı dersleri verilirken, ders kitapları da her okulun müfredatına özel olarak hazırlanıp dağıtılıyordu. Bu okullarda öğretmenlik yapanlar ise genelde kendi milletlerinden veya başka milletlerden olan, Rusça bilen kişilerdi. Bağımsızlık sonrasında ülkedeki zorunlu eğitim süresi 10 yıldan 9 yıla düşürülmüş, üniversitelerde ise 5 yıllık eğitim süresi 4 yıla indirilerek “3+3+3” sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Türkmenbaşy’nın, 2000-2010 yılları arasında milli eğitim sisteminde ve eğitim programlarında kalkınma amaçlı hedefler belirlediği ifade edilmektedir.

14 yıl boyunca başkanlık eden Niyazov 2006 yılında vefatından sonra yerine yeni Cumhurbaşkanı olarak 2007 yılı seçimlerinde Gurbangulı BERDİMUHAMEDOW gelmiştir. Onun başkanlık döneminde eğitim reformlarında yeniden düzenlemeye gidilmiştir. Gelişmelerin en önemlisi ise zorunlu eğitimin 9 yıldan tekrar 10 yıla çıkartılması olmuştur. Bu sistem 2013 yılına kadar devam etmiştir. Gurbangulı Berdimuhamedov 2013 yılının Mart ayının 1’inde “Türkmenistan’da eğitim sistemini

geliştirmek üzerine” adlı fermanı imzaladı. Yeni düzenlemeye göre 2013 -2014 yılından itibaren zorunlu eğitim 10 yıldan 12 yıla çıkartılmıştır. Buna göre yeni eğitim sistemi 4+6+2 şeklindedir. Bu eğitim sisteminde ilkokul eğitimi dört yıl, bir sonraki kademe – Ortaokul altı yıl, Lise eğitimi ise iki yıl sürmektedir.

Eğitim süreci zorunlu olup kesintisiz katılma şartı bulunmaktadır. Seçmeli ders bulunmamaktadır, ders süresi 45 dakikadır, birinci sınıflarda 30 dakikadır. Eğitim haftada altı gün olarak devam etmektedir. İlkokul çağına Niyazov zamanında 7 yaş olan yaş sınırı 6 yaşa çekilmiştir. 3-5 yaş grubu çocuklar, kreş ve anaokullarına, 6-18 yaş grubundaki çocuklar, orta mektep denilen ilk, orta ve lisenin birlikte bulunduğu okullara devam ederek okul bitiminde diploma verilmektedir.

Türkmenistan’da ülke çapında kreşlerden yükseköğretim kurumlarına kadar birçok eğitim kurumu inşa edilmekte ve bu sayede eğitim sisteminin kalitesini ve verimliliğini artırmak amacıyla teknolojik olanaklardan faydalanılmaktadır. Ayrıca okullar ve üniversiteler modern bilgisayarlar ve multimedya cihazlarıyla donatılarak öğrencilerin daha çağdaş bir eğitim ortamında öğrenmeleri hedeflenmektedir

Kreşler ve anaokulları isteğe bağlıdır. Türkmenistan eğitim sisteminde eğitim Yükseköğretim hariç tüm kademeler tek çatı altında gerçekleşmektedir. Bir başka deyişle ilk, orta ve lisenin birleşmiş haline “Orta Mekdep” denilmektedir. Ayrıca ortaokuldan liseye geçiş sınavları yapılmamaktadır. Öğrencinin ortaokul ders başarıları değerlendirilerek lise eğitimine başlanması uygun görülmektedir. Değerlendirmeler beşlik sistemine göre yapılmaktadır. Buna göre;

- 1 – yüzlük sistemde 00’a karşılık gelir ve başarısız anlamına gelir.
- 2 – yüzlük sistemde 30’a karşılık gelir ve başarısız anlamına gelir.
- 3 – yüzlük sistemde 50 ye karşılık gelir ve orta anlamına gelir.
- 4 – yüzlük sistemde 80’e karşılık gelir ve iyi anlamına gelir.
- 5 – yüzlük sistemde 100’e karşılık gelir ve pekiyi anlamına gelir.

Öğretmenler öğrencileri her konu bitiminde yaptıkları sınavlar sonucu ve sınıfta sözel soru cevap yanıtlarını değerlendirerek ve yıl sonunda yapılan genel sınav sonucunda başarılı ya da başarısız olduklarını belirlemektedirler. Günümüzde Türkmenistan’da 1852 ortaokul, 1053 kreş ve 24 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu yükseköğretim kurumlarının 20’si enstitü, 4’ü ise üniversite, akademi ve konservatuvar şeklinde yapılandırılmıştır. Ayrıca Türkmenistan Bilimler Akademisi bünyesinde 10 eğitim-araştırma enstitüsü faaliyet göstermektedir. Bu enstitülerde fizik, matematik, kimya,

jeoloji, teknik bilimler, tıp, biyoloji, ziraat ve sosyal bilimler alanlarında araştırmalar yürütülmektedir. Akademi, üniversiteler, bakanlıklar ve kamu kuruluşlarının araştırma enstitüleri tarafından gerçekleştirilen araştırmaları koordine etme görevini de üstlenmektedir.

Üniversite, yüksek öğretime geçiş sınavları her yıl yükseköğretim kurumlarının bünyesinde ayrı ayrı olarak yapılmaktadır. Her fakültenin sınavları ayrı olup, tarih ve saatleri de farklıdır. Ülkede açık öğretim, uzaktan eğitim ve çift ana dal eğitimleri yoktur. Türkmenistan’da okulların sayısı her geçen yıl arttırılmaktadır.

2.11.1. Türkmenistan’da Müzik Eğitim Sistemi

Günümüzde Türkmenistan’da 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi mevcuttur. Eğitim kurumları olarak “orta mektep” dışında yüksek öğrenim: üniversiteler, enstitüler, akademi ve konservatuarlar, hemşirelik okulları, öğretmen okulları, spor ve sanat okulları da bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanı Gurbangulı Berdimuhamedov, ülkenin bilim ve eğitim emekçilerine, gelecek nesillerimize dünya standartlarında eğitim ve öğretim verme çağrısında bulundu. Cumhurbaşkanı bilim, eğitim, kültür ve sanatçılarla yaptığı her görüşmede Türkmenistan’da bilim ve eğitim sisteminin, kültür ve sanatın daha da geliştirilmesinin politikamızın özü olduğunu vurguladı. Sayın Cumhurbaşkanı’nın bu tavsiyesine uyarak, yurt kurum ve kuruluşlarında, özel orta ve yüksek öğretim okullarında, genel orta öğretim okullarında, anaokullarında müzik ve dans grupları oluşturuldu. Müzik ve sanata olan ilgi gittikçe arttırıldı. Okulların müfredatlarına müzik ve sanat dersleri, bununla birlikte sanat estetiği gibi yeni dersler eklendi ve eski müfredatla değiştirilerek Türkmenistan’ın Bilim Bakanlığı tarafından yeniden düzenlenmiştir.

Bu doğrultuda yeniden düzenlenen müfredata göre 12 yıllık eğitim süresi içerisinde 1 – 5 sınıfa kadar müzik ve sanat dersleri, 5 – 8 sınıfa kadar ise sanat estetiği gibi dersler okutulmaktadır. Bunun yanı sıra il ve ilçe merkezlerinde çeşit çeşit yatılı ve yatılı olmayan müzik kurumları, özel müzik merkezleri ve kursları faaliyet göstermeye başlamıştır.

Orta mekteplerde eğitim-öğretim eylül ve mayıs ayları arasında yapılmaktadır. Orta mekteplerde ilk kademe olarak ilkokul kabul edilmektedir. Bu kademe 1-4 sınıfları, 6- 10 yaşındaki öğrencileri kapsar. Bu sınıflar arası öğrencilere; Ana dili, matematik, fen bilimleri, müzik, resim, beden eğitimi, yabancı dil dersleri verilmektedir. İkinci kademe olarak ortaokul kabul edilmektedir. Bu kademeye 5-10 sınıflar ve 11- 16 yaşındaki

öğrenciler girer. Bu sınıflarda dil eğitimi dersleri, Türkmen dili ve Edebiyatı, Fizik, Kimya, Coğrafya, Doğa olayları, Biyoloji, Tarih dersleri, Spor eğitimi, Topluma hizmet ve sanat dersleri işlenmektedir. Üçüncü kademe ise Lise olarak kabul edilmektedir. Bu kademe 11-12. Sınıfları, 17-18 yaş arası öğrencileri kapsamaktadır. Ülkede sanata ayrıca değer verilmektedir. Bu konuda çalışmalar aralıksız olarak sürdürülmektedir.

Mektep yaşına gelen çocuklar okul hayatının ilk başlarında müzikle daha da iç içe olmaya başlarlar. Yeni eğitim sisteminde orta okullarda müzik dersleri 1. Sınıftan 5. Sınıfa kadar okutulmaktadır. Her bir sınıfın kendi ders materyali, kitabı bulunmaktadır. Kitaplar TKEB tarafından temin edilmektedir. 1.sınıftan itibaren başlayan müzik dersleri 5. Sınıfa kadar haftada 1 saat şeklinde işlenmektedir. Öğrencilere bu zaman dilimi içerisinde müziğe dair temel bilgiler, okul şarkıları, besteciler, halk oyunları gibi birçok bilgi öğretilmektedir. Bu dönemden sonra müzik derslerini okumak isteyen öğrenciler ortaokul dışında harici olarak ülke genelinde bulunan sanat okullarında bireysel eğitim alabilmektedirler.

Sanat mektepleri ülkenin Milli Eğitim Bakanlığına ait olup herhangi bir özel sanat mektebi bulunmamaktadır. Bu okullarda müzik teorisi, çalgı eğitimi ve ses eğitimi dersleri bireysel ve grupsal şekilde okutulmaktadır. Eğitim süresi 4 yıldır. Mezun olan öğrencilere MEB onaylı diplomalar verilmektedir. Bunun dışında Sanat adına Yükseköğrenim kurumları olarak Türkmenistan'da sadece bir konservatuar ve bir Medeniyet enstitüsü bulunmaktadır. Sanat mekteplerinden mezun olan öğrenciler müziksel gelişimlerini bu yükseköğretim kurumlarında devam ettirmektedirler.

2.12. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, çalışmanın konusuyla doğrudan ve dolaylı ilişkili olan daha önce yapılmış araştırmalara yer verilmiş, mevcut literatürün genel çerçevesi çizilmiş ve bu çalışmaların bulguları özetlenmiştir.

İçöz'ün (2023), “Finlandiya Temel Müzik Eğitimi ile Türkiye'deki Temel Müzik Eğitiminin Karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tez çalışması, Türkiye ve Finlandiya'daki temel müzik eğitim sistemlerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırma, her iki ülkenin müzik eğitim müfredatlarını, öğretim yaklaşımlarını, öğretmen yeterliliklerini ve genel eğitim felsefelerini derinlemesine analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel yöntemlerle, doküman analizi ve uzman görüşmeleri kullanılarak yürütülmüştür. Finlandiya'da müzik eğitimi öğrenci merkezli, kapsayıcı ve sanatsal

ifadeye odaklıdır; bireysel yeteneklerin ve yaratıcılığın gelişimine önem verilmektedir. Türkiye'de ise müzik eğitiminin daha çok teorik bilgiye ve geleneksel yöntemlere dayandığı, uygulamalı etkinliklerin sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Finlandiya'daki başarının arkasında yüksek öğretmen yeterlilikleri, esnek müfredat, öğrenci refahına verilen önem ve sanatsal faaliyetlere geniş destek yatmaktadır. Tez, Türkiye'deki müzik eğitiminde, Finlandiya modelinden ilham alınarak öğretmen eğitiminin güçlendirilmesi, müfredatın esnek ve uygulamalı hale getirilmesi, yaratıcılığı destekleyici ortamların sağlanması gibi iyileştirmeler yapılabileceğini önermektedir. Bu sayede, Türkiye'deki öğrencilerin müzikal yeteneklerinin ve sanatsal ifade becerilerinin daha etkili geliştirilebileceği belirtilmiştir.

Çelik'in (2022) "Türkiye, İngiltere ve İtalya Ortaokul Müzik Ders Kitaplarının Karşılaştırılması" isimli yüksek lisans çalışmasında, Türkiye, İngiltere ve İtalya'da ortaokullarda okutulan müzik ders kitapları; içerik, hazırlama, temin ve kullanım bileşenleri, etkinlik türleri ve ünite değerlendirmeleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma, belge analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiş; İngilizce ve İtalyanca kaynaklar Türkçeye çevrilerek analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, üç ülkenin müzik ders kitaplarında belirli konularda benzerlikler bulunmakla birlikte, genel olarak önemli farklılıklar tespit edilmiştir. İngiltere ve İtalya'daki öğretmenler kitaplarını özgürce seçebilirken, Türkiye'de kitaplar Milli Eğitim Bakanlığı onayıyla merkezi olarak belirlenmektedir. Bu durum kitapların çeşitliliği ve niteliği üzerinde etkili olmaktadır. Kitaplarda yer alan etkinlikler açısından en fazla vurgu, müziksel bilgilenme ve dinleme etkinliklerine yapılmıştır. Ancak İngiltere ve İtalya kitaplarında müziksel yaratım, çalgı kullanımı, dans, eşlik etme, müzik formu ve müzik tarihiyle ilgili uygulamalı etkinliklere çok daha fazla yer verildiği belirlenmiştir. Nitekim İngiltere kitaplarında 645, İtalya kitaplarında ise 776 uygulamalı etkinlik yer alırken, Türkiye kitaplarında bu sayı oldukça sınırlı kalmaktadır. Ayrıca, İngiltere ve İtalya müzik ders kitaplarında müzik kültürü konularına geniş yer verildiği, İtalya B kitabının tamamen bu temaya ayrıldığı tespit edilmiştir. Türkiye kitaplarında ise müzik kültürüne yönelik içeriklerin sınırlı olduğu görülmüştür. Ünite değerlendirme bölümlerinde, üç ülkede de düşüncüyü ifade etmeye yönelik sorular yaygındır. Ancak hareket becerilerine ve müzik teknolojisi kullanımına dair değerlendirmeler yalnızca İngiltere kitaplarında bulunmaktadır.

Aşyrov (2021) tarafından kaleme alınan "Türkiye ve Türkmenistan Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında İnsan Hakları ve Demokrasi Kavramlarının Karşılaştırılması" başlıklı

yüksek lisans tezi, günümüz eğitim sistemlerinde insan hakları ve demokrasi eğitiminin artan önemine odaklanmaktadır. Bu çalışma, iki farklı kültürel ve siyasi yapıya sahip ülkenin (Türkiye ve Türkmenistan) sosyal bilgiler ders kitaplarında bu temel kavramları nasıl işlediğini karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, nitel bir yaklaşımla doküman analizi yöntemini kullanmış; belirlenen ders kitaplarındaki insan hakları ve demokrasi ile ilgili metinler, görseller ve etkinlikler tematik olarak incelenmiştir. Tezin bulguları, her iki ülkenin ders kitaplarında insan hakları ve demokrasi kavramlarına yer verildiğini, ancak bu kavramların işleniş biçimi ve derinliğinde önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'deki ders kitaplarında insan hakları ve demokrasi kavramlarının çok yönlü ve eleştirel düşünmeyi teşvik edici bir perspektifle sunulduğu, öğrencilerin aktif katılımını destekleyici örnek ve etkinliklere yer verildiği belirtilmiştir. Buna karşın, Türkmenistan ders kitaplarında bu kavramların daha çok ulusal değerler ve devlet ideolojisi çerçevesinde, daha çok bilgi aktarımına yönelik bir yaklaşımla ele alındığı ve kavramsal derinliğin sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Aşyrov 'un çalışması, ders kitaplarının insan hakları ve demokrasi eğitimindeki rolünü vurgulayarak, ulusal eğitim politikalarının ve müfredat tasarımının bu kavramları nasıl şekillendirdiğine dair önemli içgörüler sunmaktadır. Bu çalışma, farklı eğitim sistemlerindeki müfredat ve ders materyallerinin karşılaştırmalı analizi yoluyla, insan hakları ve demokrasi eğitiminin ulusal bağlamlardaki yansımalarına dair literatüre değerli bir katkı sağlamaktadır.

Matniyazova (2021) tarafından yazılan “Türkiye ve Türkmenistan Ortaokul Fen Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, Türkiye ve Türkmenistan’da ortaokul düzeyinde uygulanan fen öğretim programları öğrenme yaklaşımları, amaçlar, içerikler, alana özgü beceriler, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirme yöntemleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Türkiye’de 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmakta olan fen bilimleri öğretim programı ile Türkmenistan’da aynı seviyeye denk gelen biyoloji, fizik ve kimya derslerinin programları karşılaştırılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre:

Öğrenme yaklaşımı bakımından; Türkiye’de disiplinler arası ve yapılandırmacı yaklaşıma dayalı, araştırma ve sorgulamaya öncelik veren bir sistem benimsenmiştir. Türkmenistan programında ise açık bir öğrenme yaklaşımı tanımlanmamış, ancak

içeriklerde bilgi keşfine, araştırmaya ve eleştirel düşünmeye vurgu yapılmıştır. Amaçlar yönünden; Türkiye programı daha kapsamlı olup fen okuryazarlığı, sürdürülebilir kalkınma, bilimsel süreç becerileri ve değerler eğitimi gibi alanları içermektedir. Türkmenistan programında ise fizik, kimya ve biyoloji için ayrı ayrı amaçlar belirlenmiş ve bu amaçlar daha genel düzeyde kalmıştır. Alana özgü beceriler, Türkiye programında açıkça tanımlanmış (bilimsel süreç, yaşam ve mühendislik-tasarım becerileri) olmasına rağmen Türkmenistan programında bu başlık altında sistematik bir açıklama bulunmamaktadır. İçerik açısından; Türkiye programında öğrenme alanları, ünite ve kazanımlar ayrıntılı olarak verilmiştir. Türkmenistan'da ise yalnızca üniteler ve konu başlıkları yer almakta, kazanım düzeyinde bir yapı bulunmamaktadır. Ölçme ve değerlendirme açısından; Türkiye programı alternatif yöntemleri ve sürece dayalı değerlendirmeyi benimserken; Türkmenistan programında değerlendirme kriterleri derslere (fizik, kimya, biyoloji) göre ayrı ayrı verilmiş ve alternatif değerlendirme yöntemlerine yer verilmemiştir. Bu araştırma, karşılaştırmalı eğitim alanına katkı sunmakta; iki ülkenin fen öğretim sistemlerini içeriksel ve pedagojik düzeyde kıyaslayarak, özellikle Türkmenistan'dan Türkiye'ye gelen öğrenci sayısının fazlalığına da dikkat çekerek eğitim sistemlerinin etkileşimine dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Kardeş ve Demircioğlu'nun (2020) "Türkiye ve Türkmenistan Kimya Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması" başlıklı makalesi, Türkiye ve Türkmenistan'ın ortaöğretim kimya dersi öğretim programlarını karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, iki ülkenin kimya müfredatlarının hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve ölçme-değerlendirme yaklaşımları açısından benzerlik ve farklılıklarını belirlemektir. Araştırma, nitel bir yöntem olan doküman analizi ile yürütülmüştür. Bulgularda, Türkiye'nin kimya müfredatı, Türkmenistan'a göre daha detaylı ve düzenli kazanımlar içermekte olup, öğretmenler için daha yol göstericidir. Her iki programda da temel kimya konuları bulunsada yoğunluk ve işleniş derinliği farklılık göstermiştir. Araştırma, Türkiye'deki kazanım yazım sürecinin devam etmesi gerektiğini ve konu yoğunluğunun azaltılabileceğini önermektedir. Her iki ülkedeki ölçme-değerlendirme yaklaşımlarının etkin kullanımının düzenli takibinin ve bireysel farklılıkları gözeten çok boyutlu değerlendirme yaklaşımlarının önemini vurgulamaktadır.

Arkabayev'in (2019) "Kazakistan ve Türkiye'deki İlkokul ve Ortaokul Genel Müzik Eğitiminin Çeşitli Boyutlarıyla Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans çalışmasında,

Türkiye ve Kazakistan’da ilkokul ve ortaokul düzeyinde yürütülen genel müzik eğitimi, çeşitli boyutlarıyla karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırma kapsamında müzik eğitimi; müfredat, içerik, ders kitapları, haftalık ders saati gibi değişkenler açısından analiz edilmiş; her iki ülkenin tarihsel, kültürel ve müzikal yapıları göz önünde bulundurulmuştur. Çalışma nitel bir araştırma olup betimsel tarama modeli ile yürütülmüştür. Veriler, 2018–2019 eğitim-öğretim yılına ait müzik ders kitapları ve ilgili müfredat dokümanları üzerinden toplanmıştır. Bulgulara göre, ilkokul süreçleri iki ülkede benzerken, ortaokul süresi Kazakistan’da 2 yıl, Türkiye’de ise 4 yıl olarak uygulanmaktadır. Her iki ülkede de haftalık müzik ders saati eşit olarak belirlenmiştir (haftada 1 saat). İçerik bakımından ise önemli farklar dikkat çekmektedir. Kazakistan’daki kitaplarda popüler müzik örnekleri, sözsüz ezgiler ve yabancı şarkılara daha fazla yer verilirken; Türkiye’deki ders kitaplarında okul şarkıları, çocuk şarkıları, marşlar ve halk müziği ezgilerine ağırlık verilmektedir. Bu durum, ülkelerin müzik eğitimi anlayışlarının kültürel yönelimleriyle doğrudan bağlantılıdır. Araştırma ayrıca, her iki ülkenin geleneksel müzik mirasının genel müzik eğitimine nasıl yansıtıldığını ortaya koyarak, ulusal müzik eğitimi modelleri konusunda karşılaştırmalı bir bakış açısı sunmaktadır. Türkiye ve Kazakistan arasında tarihsel ve kültürel bağların müzik eğitimi uygulamalarında nasıl şekillendiği bu çalışmayla somutlaştırılmıştır.

Hudayarova’nın (2019) “Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkmenistan Devleti Bilim Bakanlığı Ortaöğretim Matematik Dersi Öğretim Programlarının Konu Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans tezinde, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkmenistan Devleti Bilim Bakanlığı’nın ortaöğretim matematik dersi öğretim programları konuların dağılımı, anlatımı ve işleniş biçimi açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırma; her iki ülkenin 9., 10., 11. ve 12. sınıf matematik ders kitapları ve öğretim programları temel alınarak yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, iki ülke arasındaki müfredat yapısının benzer yönlerinin yanında bazı belirgin farklılıklar da tespit edilmiştir. Türkmenistan’da 9. sınıfta okutulan bazı konular, Türkiye’de 11. ve 12. sınıf ileri düzey matematik konularına denk gelmektedir. Buna karşılık, Türkiye’de 9. sınıfta yer alan “Mantık” ve “Kümeler” gibi temel konular, Türkmenistan müfredatında bulunmamaktadır. Her iki ülkenin konuları tablolar hâlinde karşılaştırılmış ve müfredat kapsamı, sıralama farklılıkları ve öğretim derinliği ortaya konulmuştur. Çalışmada Türkiye eğitim sisteminin Atatürk ilke ve inkılaplarına dayalı çağdaş, öğrenci merkezli ve yapılandırmacı temeller üzerine kurulu olduğu;

Türkmenistan eğitim sisteminin ise son yıllarda geçirdiği değişimlerle birlikte Sovyet mirası müfredattan uzaklaşarak daha modern ve uygulamalı bir yapıya yöneldiği vurgulanmıştır. Bu tez, karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının önemi ve matematik müfredatlarının içerik temelli analizi açısından katkı sağlamakta; Türkiye ve Türkmenistan arasında eğitim iş birlikleri geliştirme konusunda akademik bir zemin sunmaktadır.

Farzaliyeva (2019) “Azerbaycan ile Türkiye’deki İlkokullarda Okutulan Müzik Ders Kitaplarının Tematik Olarak İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, Azerbaycan ile Türkiye’deki ilkokullarda okutulan müzik ders kitaplarını tematik olarak karşılaştırarak benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu kapsamda yapılan literatür taraması sonucunda, iki ülke müzik ders kitaplarının karşılaştırmalı bir şekilde tematik olarak incelendiği özgün bir çalışmaya rastlanmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle çalışma, müzik literatürüne yeni bir katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüş ve veriler doküman analizi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Azerbaycan’da okutulan müzik ders kitapları ile Türkiye’deki müzik ders kitapları 2., 3. ve 4. sınıf düzeyinde analiz edilmiştir. İncelenen kitaplar Azerbaycan’da 2014-2016 yıllarında yayımlanan kitaplar ve Türkiye’de 2018 yılında yayımlanan MEB kitaplarıdır. Elde edilen verilere göre iki ülkenin müzik kitaplarında birçok ortak tema yer almakta, ancak ülkelere özgü temalar da dikkat çekmektedir. Azerbaycan kitaplarında Âşık müziği ve Muğam gibi geleneksel müzik temalarına daha fazla yer verildiği görülmektedir. Türkiye kitaplarında ise Atatürk ve Cumhuriyet gibi konular öne çıkmaktadır. Azerbaycan müzik ders kitaplarının içerik ve kazanım düzeyi açısından Türkiye kitaplarından daha kapsamlı ve detaylı olduğu belirlenmiştir. Türkiye kitapları ise pedagojik olarak daha sade ve öğrencilerin seviyelerine uygun bir yapı sergilemektedir. Her iki ülkenin kitaplarında okul, vatan sevgisi, doğa ve aile gibi ortak temalar bulunmakta ve bu temalar öğrencilerin milli değerlerini pekiştirmektedir. Çalışma sonucunda Azerbaycan kitaplarının ulusal kültürü koruma ve aktarma açısından daha fazla vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye kitaplarının ise temel müzik eğitimi kazanımlarını öğrenci merkezli bir yaklaşımla vermeyi hedeflediği görülmüştür. Azerbaycan ve Türkiye’de müzik eğitimi kitaplarının tematik açıdan karşılaştırılması konusundaki bilgi eksikliğinin giderilmesine katkıda bulunulmuştur.

Aladağ (2018), "Türkiye ve Türkmenistan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması" başlıklı makalesinde, Türkiye ve Türkmenistan'ın ortaöğretim düzeyindeki coğrafya öğretim programlarını karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Çalışma, iki ülkenin coğrafya müfredatlarının hedef, içerik, eğitim durumları (öğretme-öğrenme süreçleri) ve değerlendirme süreçleri açısından benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bulgulara baktığımızda, Türkiye'nin programı, öğrenci merkezli, sorgulayıcı ve eleştirel düşünmeyi teşvik eden hedeflere sahipken, güncel konuları daha fazla ele almaktadır. Öğretme-öğrenme süreçlerinde öğrenci katılımını ve proje tabanlı öğrenmeyi desteklerken, değerlendirmede çok yönlü yaklaşımlar önermektedir. Türkmenistan programı ise daha çok bilgi aktarımına, geleneksel yöntemlere ve sınava dayalı değerlendirmeye odaklanmaktadır. Sonuç olarak Makale, iki ülkenin coğrafya öğretim programlarının kurgusal ve yapısal olarak farklılaştığını belirtmektedir. Türkiye'nin programı daha modern pedagojik yaklaşımları benimserken, Türkmenistan programının daha geleneksel olduğu sonucuna varılmıştır. Türkmenistan'ın programının, Türkiye örneğinde olduğu gibi daha öğrenci merkezli ve güncel yaklaşımlarla geliştirilebileceği önerilmiştir.

Oran'ın (2018), "Ortaokul Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programlarının Azerbaycan ve Türkmenistan'daki Eşdeğer Derslerin Öğretim Programlarıyla Karşılaştırılması" adlı doktora çalışması, Türkiye'deki "Sosyal Bilgiler" ve "T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" derslerinin öğretim programlarını; Azerbaycan ve Türkmenistan'daki eşdeğer derslerin programlarıyla karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, üç ülkenin öğretim programlarını amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirme boyutları çerçevesinde karşılaştırmak ve aralarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Nitel araştırma desenine sahip bu çalışma, doküman incelemesi ve tarama modeli ile gerçekleştirilmiş; Türkiye, Azerbaycan ve Türkmenistan'da 5–8. sınıf düzeylerinde okutulan programların hem genel yapıları hem de öğeleri (öğrenme alanları, üniteler, kazanımlar, kavramlar, beceriler ve değerler) analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; üç ülkenin programları, ulusal, toplumsal ve kültürel değerleri yansıtmaya, esneklik, uygulanabilirlik, günlük yaşamla ilişki kurma gibi açılardan benzerlik göstermektedir. Ancak Türkiye'nin programlarının kapsam, çeşitlilik ve içerik bakımından daha geniş ve sistemli olduğu görülmektedir. Öte yandan

Azerbaycan programlarında özel gün ve haftalara vurgu, diğer iki ülkeye göre daha belirgin şekilde yer almaktadır.

Tatlı (2010) “Türkiye ve İngiltere İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tezinde, Türkiye ve İngiltere’deki ilköğretim 4. ve 5. sınıflara yönelik müzik dersi öğretim programlarını karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırmanın temel amacı, her iki ülkenin öğretim programları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları saptamak ve buna yönelik öneriler geliştirmektir. Çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmış, betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Analiz çerçevesi, programların genel yapısı, amaçları, temel becerileri, kazanımları, içerikleri, öğretme-öğrenme süreçleri ve ölçme-değerlendirme boyutlarını kapsamıştır. Bulgular, her iki ülkenin müzik öğretim programlarının genel amaçlar açısından bazı ortaklıklara sahip olduğunu göstermiştir. Türkiye programında daha çok yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğrenci merkezli yapı varken, İngiltere programı müzikal performansa ve bireysel yaratıcılığa daha fazla önem vermektedir. Türkiye’de müzik öğretimi daha çok nota öğretimi ve ritim alıştırmaları etrafında şekillenirken, İngiltere’de grup müziği, doğaçlama ve dinleme-anlama gibi etkinliklere ağırlık verilmektedir. Her iki ülke de temel müzik becerileri kazandırmayı amaçlasa da öğretim yöntemleri açısından belirgin farklılıklar mevcuttur. Türkiye’de ölçme değerlendirme daha çok bilgiye dayalı iken, İngiltere’de süreç değerlendirmesi ve performans odaklı değerlendirme öne çıkmaktadır. İngiltere’nin müzik eğitimine daha fazla yatırım yaptığı ve müzik eğitimcilerinin yetiştirilmesi konusunda daha sistematik bir yapı kurduğu gözlemlenmiştir. Türkiye’de müzik dersi genellikle sınıf öğretmenleri tarafından yürütülürken, İngiltere’de müzik uzmanları tarafından verilmesi tercih edilmektedir. Araştırma, İngiltere’nin müzik eğitimindeki başarısının, okul programlarına sanatın entegrasyonu ve bireysel gelişime verdiği önemle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye için öneriler arasında müzik öğretmenlerinin uzmanlık düzeylerinin artırılması, öğrenci merkezli yöntemlerin yaygınlaştırılması ve müzik dersinin etkinliğinin artırılması yer almaktadır. Ayrıca müzik eğitiminin bireysel gelişim ve akademik başarı üzerindeki etkilerinin daha çok dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Tez, karşılaştırmalı eğitim bağlamında Türkiye’nin müzik öğretim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacak nitelikte bir çalışma olarak değerlendirilmiştir.

Göher (2006), “Türk ve Batı çocuk şarkılarının karşılaştırmalı analizi” isimli doktora çalışmasında 1000 Türk ve 1000 Batı çocuk şarkısını, çeşitli müzikal parametreler açısından karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Araştırmanın amacı, iki kültüre ait çocuk şarkılarının ses alanı, dizi, tessitura, tonal/makamsal yapı, ritimsel özellikler, ezgisel yapı, tema, hız ve gürlük terimleri gibi yönlerden benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Araştırmada genel tarama modeli ile ilişkisel tarama modeli birlikte kullanılmış; veriler literatür taraması yoluyla toplanarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Analiz sürecinde Alfarabius, SPSS, Excel, Humdrum gibi yazılımlar aracılığıyla kapsamlı istatistiksel değerlendirmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Türk ve Batı çocuk şarkılarında belirli yapısal benzerlikler olduğu gibi, kültürel farklılıkların etkisiyle ortaya çıkan belirgin ayrışmalar da saptanmıştır. Örneğin, Batı çocuk şarkılarında ses alanının genellikle daha geniş olduğu, ritim kalıplarının daha homojen bir dağılım gösterdiği; Türk çocuk şarkılarında ise makamsal çeşitliliğin ve yerel ritmik yapıların daha baskın olduğu görülmüştür. Ayrıca tematik analizde, iki kültür arasında belirli ortak konular bulunsa da Türk çocuk şarkılarında milli ve toplumsal değerler, Batı çocuk şarkılarında ise doğa, aile ve bireysel yaşam temalarının daha fazla yer tuttuğu belirlenmiştir.

Nebi (2005) tarafından hazırlanan “Makedonya ve Türkiye İlköğretim Okulları 6, 7 ve 8. Sınıflarda Okutulan Müzik Ders Kitaplarındaki Eğitim Müziği Eserlerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Türkiye ve Makedonya’da ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müzik ders kitaplarında yer alan sözlü eğitim müziği eserleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmanın amacı, her iki ülkenin müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin tür, tonalite/modalite, çok seslilik, çalgı eşliği, nüans ve hız terimleri, form, ses aralıkları ve ses genişliği gibi çeşitli yönlerden benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Araştırma betimsel yöntemle gerçekleştirilmiş; veri toplama aracı olarak kaynak tarama ve inceleme teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgular nicel olarak analiz edilerek tablolarla sunulmuştur. Araştırma sonucunda, Türkiye ve Makedonya’daki müzik ders kitaplarında yer alan eserler arasında bazı temel benzerlikler tespit edilmiştir: Eser türleri, nota değerleri, ölçü sayıları, ses aralıkları ve eser formu gibi teknik yapılar genellikle örtüşmektedir. Öte yandan, farklılıklar da belirgin bir biçimde ortaya çıkmıştır. Türkiye kitaplarında çok sesli eserler ile çalgı eşliğine daha sınırlı yer verilirken, Makedonya kitaplarında anonim eser oranı, modal yapı ve nüans işareti kullanımı gibi yönlerde farklı eğilimler gözlenmiştir.

Bu çalışma, müzik ders kitaplarının içerik analizine odaklanarak müzik eēitiminin pedagojik araçları olan eēitim mziēi eserlerinin seçimi ve kullanımı konusuna ışık tutmaktadır. Aynı zamanda karşılaştırmalı müzik eēitimi alanında iki farklı kültürel yapıya sahip ülkenin ēretim materyallerine dair önemli bir örnek sunmaktadır.

Yılmaz (1994) yaptıēı “Türkiye’deki İlk ve Ortaokullarda Müzik Eēitimi ile Bulgaristan’daki İlk ve Ortaokullarda Müzik Eēitiminin Karşılaştırılarak İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, her iki ülkenin ilk ve ortaokul düzeyindeki müzik eēitimi sistemlerini karşılaştırmalı bir analizle incelemeyi hedeflemiştir. Çalışma, iki ülkenin müzik eēitimi felsefeleri, program hedefleri, içerik, ēretim yöntemleri ve deēerlendirme yaklaşımlarını derinlemesine doküman analizi yoluyla karşılaştırmıştır. Bulgular, Bulgaristan müzik eēitiminin daha erken yaşta bařladıēını, daha kapsamlı bir pratik uygulama ve Batı mziēi ile geleneksel mziēin daha dengeli entegrasyonunu ierdiēini ortaya koymuştur. Türkiye’de ise geleneksel Türk mziēi vurgusu güçlü olmakla birlikte, yaratıcılık ve pratik uygulama alanlarında geliştirilmesi gereken yönler olduēu belirlenmiştir. Sonuç olarak, Türkiye’deki müzik eēitimi programlarının ērenci merkezli, yaratıcılıēı destekleyen ve uluslararası eřitliliēe açık bir yapıya kavuşturulması; ayrıca ēretmen eēitimleri ve materyal geliştirme süreçlerinin iyileştirilmesi önerilmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme ve verilerin toplanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırma olup belgesel, kaynak tarama ve inceleme yöntemiyle yapılmıştır. Sosyal bilimlerdeki çalışma yöntemleri arasında sıkça kullanılan doküman analizi yöntemi belirli bir amaç dahilinde o amaçla ilgili olan kaynakların taranmasını, bulunmasını, incelenmesini, analiz ve değerlendirmesinin yapılmasını içeren bir yöntemdir (Karasar; 2005). Başka bir deyişle doküman analizi, bir araştırma konusu hakkında çeşitli kişi ya da kişiler veyahut kurumlar tarafından yazılmış olan her türlü yazının, belgenin, materyalin toplanmasını ve incelenmesini içeren bir süreçtir (Seyidoğlu; 2016). Konuyla ilgili tez, makale, kitap ve dokümanlardan, resmi ve özel internet sitelerindeki bilgilerden faydalanılmış, Türkmençe kaynaklardaki veriler Türkçeye tercüme edilmiş ve detaylı literatür taraması yapılmıştır. Ulaşılan veriler içerik analizi ile incelenmiştir.

3.2. Evren

Bu araştırmanın evrenini Türkiye için MEB tarafından onaylanan 1., 2., 3., 4. ve 5. Sınıf müzik dersi kitapları, Türkmenistan için ise Türkmenistan Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan 1., 2., 3., 4., ve 5. Sınıf müzik dersi kitapları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, her iki ülkede 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflarda okutulan müzik ders kitapları içerik bakımından incelenmek üzere toplamda 10 kitap belirlenmiştir. Bu kitaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

3.3. Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, Türkiye ve Türkmenistan'daki devlet okullarında 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf müzik ders kitaplarında bulunan okul şarkıları oluşturmaktadır. Bu kapsamda her iki ülkenin müzik ders kitaplarından toplamda 252 adet okul şarkısı incelemeye dahil edilmiştir.

Her iki ülkeden ikişer farklı yazar grubuna ait kitaplar belirlenmiş ve bu yazar grubunun eserleri incelenmiştir. Türkmenistan tarafındaki ders kitaplarına bakıldığında farklı yazarlara ait kitaplar mevcut değildir. Kitapların sınıf düzeyine göre dağılımı dengeli olacak şekilde yapılmıştır. Aşağıdaki tablolar, incelenen kitapların ülke ve sınıf düzeylerine göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 1.

Örnekleme oluşturan kitapların ülkeler ve yazarlara göre dağılımı

Ders Kitabının adı	Türkiye Cumhuriyeti	Türkmenistan Cumhuriyeti
Müzik ders kitabı 1. sınıf	Yazarlar; Ömür KASA Serap TAMAY TEZCAN MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI, Ankara,2024.	Yazarlar; R. Amangeldiyew, K. Garowow Türkmen döwlet neşirýat gullugy Aşgabat, 2019.
Müzik ders kitabı 2. sınıf	Furkan KILIÇARSLAN HECCE YAYINCILIK SAN. TİC. A.Ş. Ankara, 2024.	Yazarlar; R. Amangeldiyew, K. Garowow Türkmen döwlet neşirýat gullugy Aşgabat, 2020.
Müzik ders kitabı 3. sınıf	Furkan KILIÇARSLAN HECCE YAYINCILIK SAN. TİC. A.Ş. Ankara, 2024.	Yazarlar; R. Amangeldiyew, K. Garowow Türkmen döwlet neşirýat gullugy Aşgabat, 2018.
Müzik ders kitabı 4. sınıf	Yazarlar; Aysun TONYA Kamer TÜRKİLİ Yıldırım YAMANER MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI, Ankara, 2022.	Yazarlar; R. Amangeldiyew, K. Garowow Türkmen döwlet neşirýat gullugy Aşgabat, 2020.

Müzik ders kitabı	Yazarlar; Aysun TONYA 5. sınıf Kamer TÜRKİLİ Yıldırım YAMANER MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI, Ankara, 2023.	Yazarlar; R. Amangeldiyew, K. Garowow Türkmen döwlet neşirýat gullugy Aşgabat, 2017.
-------------------	---	--

3.4. Verilerin Toplanması

Konuyla ilgili tez, makale ve dokümanlardan, okul kitaplarından, resmi ve özel internet sitelerindeki bilgilerden faydalanılmış ve detaylı literatür taraması yapılmıştır. Ulaşılan veriler içerik analizi ile incelenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, çalışılan olgu veya olgular hakkında yazılı metinlerin incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2016). Bu doğrultuda, Türkiye ve Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkıları incelenerek karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Türkmenistan'ın eğitim sisteminin genel yapısı ve Müzik öğretim programı ile ilgili bilgiler ülkenin resmi ve özel internet sitelerinden elde edilmiştir. Türkmen dilindeki kaynaklar Türkmenceden Türkçe 'ye tercüme edilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminin kademeleri bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlik ve farklılıklar

Tablo 2.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminin kademeleri bakımından dağılımı

Okul kademeleri	Türkiye Cumhuriyeti	Türkmenistan Cumhuriyeti
Okul Öncesi Müzik Eğitimi	Var (3-6 yaş arası)	Yok
İlkokul Müzik Eğitimi	Var (1, 2, 3 ve 4.Sınıflar)	Var (1, 2, 3 ve 4.Sınıflar)
Ortaokul Müzik Eğitimi	Var (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)	Var* 5,6,7 ve 8. Sınıflar *Türkmenistan'da sadece 5. Sınıfa kadar Müzik eğitimi öğretim programı mevcuttur. Üst sınıflarda müzik dersi yoktur.
Lise	Var (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) *MEB liselerinde seçmeli olarak yapılmaktadır. GSL liseleri	Yok (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) *Türkmenistan'da bu kademedede müzik eğitimi mevcut değildir.
Lisans, Ön lisans, Yüksek Lisans	Var Üniversiteler Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği programları, GSF Müzik Bilimleri, Müzik Teknolojileri, Devlet Konservatuarları, Müzik Bölümleri	Var Konservatuar/Medeniyet Enstitüsü, her ilde bir sanat mektebi, Danatar Ovezov Özel Müzik Okulu

Tablo 2’de görüldüğü gibi, Türkiye ve Türkmenistan’ın müzik eğitimi sistemleri kademeler bakımından karşılaştırıldığında, Türkiye’nin daha kademeli ve süreklilik arz eden bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Türkiye’de müzik eğitimi okul öncesinden başlayarak lisans ve yüksek lisansa kadar devam ederken, Türkmenistan’da okul öncesinde müzik eğitimi bulunmamakta, ortaokulda ise yalnızca 5. sınıfa kadar müzik dersi verilmekte, lise kademesinde ise tamamen müzik eğitimi bulunmamaktadır. Bu durum Türkmenistan’da müzik eğitiminin sürekliliğinin sağlanamadığını ve öğrencilerin müziksel gelişiminde kopukluklar yaşandığını göstermektedir. Türkiye’deki seçmeli lise dersleri ve Güzel Sanatlar Liseleri öğrencilere alternatif fırsatlar sunarken, Türkmenistan’da bu eksiklik öğrencilerin müzikle olan bağını zayıflatmaktadır. Üniversite düzeyinde ise Türkiye, Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuvarlar ile geniş imkânlar sunarken; Türkmenistan yükseköğretim kurumu olarak sadece konservatuar veya medeniyet enstitüsü gibi sınırlı seçenekler mevcuttur. Bu tablo genel olarak, Türkiye’nin müzik eğitiminde sistematik ve bütüncül bir yaklaşım benimsediğini, Türkmenistan’ın ise müzik eğitimi kademelerinde önemli eksiklikler yaşadığını ortaya koymaktadır.

4.2. Türkiye Müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre genel özellikleri

Bu bölümde Türkiye'nin okullarında okutulmakta olan 1. 2., 3., 4, ve 5. Sınıf müzik ders kitaplarındaki tüm okul şarkıları, her sınıfın ki ayrı ayrı olarak tablo şeklinde, dört müziksel özellikleri açısından (Ezgi türü, ritimsel yapısı, konusu, tonal/makamsal yapısı) ele alınmıştır. Bu doğrultuda, 1. Sınıf müzik dersi kitabını genel özelliklerine göre incelediğimizde aşağıdaki gibi tablo ortaya çıkmaktadır;

Tablo 3.

Türkiye ilköğretim 1.sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	Nefesli Şarkı	Müzik eğitimi, Eğlenceli, Oyun,	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
2.	Sonbahar	Mevsimler	4/4	Okul şarkısı	Do Majör
3.	Ne İsterim?	Hayvan Sevgisi	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
4.	Oyun	Oyun, Etkinlik	4/4	Oyunlu Şarkı	Do Majör
5.	Zıpla ve Vızılda	Hayvanlar	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
6.	Çabuk Yelkovan Yavaş Akrep	Hayvanlar	4/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
7.	Ceviz Adam	Ritmik oyun	4/4	Tekerleme	Mi Majör
8.	Ninni	Dua, Sevgi, Uyku	3/4	Ninni	Do Majör
9.	Kuzucuklar	Hayvanlar	4/4	Okul şarkısı	Do Majör
10.	Gel Bize, Katıl Bize	Çocuklar, Eğlence	2/4	Oyunlu Şarkı	Mi Minör
11.	Çanakkale Türküsü	Çanakkale savaşı ve zaferi	4/4	Türkü	Gülizar Makamı
12.	Cumhuriyet	Vatan, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Do majör
13.	23 Nisan	Bayram, Etkinlik	4/4	Okul Şarkısı	Mi bemol Majör
14.	Ormanı Sev	Doğa, Orman	2/4	Okul Şarkısı	Re Majör
15.	Atatürk'ün Çiçekleri	Atatürk	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
16.	Palyaço	Eğlence, Palyaço	4/4	Okul Şarkısı	Re Majör
17.	Cıs Diyelim	Dostluk	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
18.	Süt İçtim	Aşk, Sevgi	2/4	Türkü	Uşşak Makamı
19.	Bulut Olsam	Hayal, Doğa, Öykünme	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör

Tablo 3, Türkiye ilköğretim müzik eğitimi 1. sınıf müzik dersi kitabında yer alan şarkıların konu-tema, ritimsel, ölçü birimi, melodi türü ve tonal/makamsal yapıları gibi özelliklerini detaylıca göstermektedir. Kitapta toplamda 19 adet şarkı incelenmiştir. Şarkıların çoğunlukla 2/4'lük ve 4/4'lük ritimli okul şarkılarından oluştuğu, Do Majör

tonunun sık kullanıldığı ve Hayvan Sevgisi, Eğlence, Oyun, Doğa ve Milli Bayramlar gibi çocuklara yönelik temaları işlediği görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Türkiye devlet okullarında okutulan 2. sınıf müzik dersi kitabında bulunan şarkıların genel özellikleri bakımından dört başlık altında dağılımı verilmiştir;

Tablo 4.

Türkiye ilköğretim 2. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritmiksel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	İstiklal Marşı	Milli Birlik, Millet, Vatan, Cumhuriyet, İstiklal	4/4	Marş	Mi Minör
2.	Hayvanlar	Hayvanlar	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
3.	Minik Kuş	Hayvanlar	2/4	Okul şarkısı	Sol Majör
4.	Ellerim Parmaklarım	Vücudu tanıma	2/4	Okul şarkısı	Do Majör
5.	Ninni	Dua, Sevgi	4/4	Ninni	Re Minör
6.	Samsun'dan Doğan Güneş	Cumhuriyet, Vatan sevgisi, Atatürk	4/4	Okul şarkısı	Do Majör
7.	İki Keklik Bir Kayada Ötüyor	Aşk acısı, Özlem, Sevda	4/4	Halk Türküsü	Muhayyer kürdi Makamı
8.	Eski Dostlar	Dostluk, Zaman	3/4	TSM	Rast Makamı
9.	Bom Bili Bili Bili Bom	Aşk, Sevda, Hayranlık	2/4	Halk Türküsü	Mahur Makamı
10.	Birsin Allah'ım	Allah inancı, Yaratılış, Dini Değerler	4/4	İlahi	Kürdi Makamı
11.	Bugün Bayram	Bayram, Gelenek,	4/4	Okul şarkısı	Do Majör
12.	Eski Ordu Marşı (Ceddin Deden)	Kahramanlık, Vatan, Ordu-Millet bütünlüğü	4/4	Mehter Müziği	Buselik Makamı
13.	Arkadaşım Eşek	Dostluk	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
14.	Merdiven	Müzik eğitimi temalı, eğlence, etkinlik	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
15.	Sar Makara	Tekerleme	4/4	Tekerleme	Fa Majör
16.	Halay	Halk dansları, Halay	3/4	Halay	Re Minör
17.	Kelebek	Hayvanlar	3/4	Okul Şarkısı	Do Majör
18.	Dönelim	Eğlence, Oyunlu dans	2/4	Oyunlu Şarkı	Kürdi Makamı
19.	Temiz Çocuk Ol	Kişisel Temizlik, Sağlıklı Yaşam	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör

20.	Benim Annem Güzel Annem	Anne	3/4	Okul Şarkısı	Do Majör
21.	Dandini Dandini Dastana	Milli Değerler, Gelenek	4/4	Ninni	Hicaz Makamı
22.	Yaşasın Okulumuz	Okul	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
23.	Cumhuriyet Marşı	Vatan, Cumhuriyet	3/4	Marş	Fa Majör
24.	Kızılay	Resmi Kurum, Sağlıklı Yaşam, Afet bilinci	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
25.	Ey Yüce Atam	Atatürk	4/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
26.	Biricik Öğretmenim	Öğretmen	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
27.	Yerli Malı	Üretim, Dayanışma, Milli Ekonomi	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
28.	Orman Olur	Orman, Doğa	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
29.	23 Nisan Kutlu Olsun	Milli Bayram, Etkinlik	2/4	Okul Şarkısı	Do Majör
30.	Gençlik Marşı	Gençlik, Milli Birlik, Doğa Sevgisi	2/4	Marş	Do Majör
31.	Süt İçtim Dilim Yandı	Aşk, Sevgi	2/4	Türkü	Uşşak Makamı

Tablo 4’te, Türkiye ilköğretim müzik eğitimi 2. sınıf müzik dersi kitabında yer alan şarkıların genel özelliklerine göre dağılımı verilmiş olup, kitapta toplamda 31 adet şarkı incelenmiştir. Konusal açıdan Milli değerlerimizden Doğa Sevgisine, Kişisel temizlikten sosyal ilişkilere, Vatan Cumhuriyet, Ekonomi, Resmi kurumlara kadar geniş bir temaların işlendiği görülmüştür. Ölçü birimlerinde en çok 2/4’lük ve 4/4’lük zamanlar öne çıkmaktadır, ayrıca bu kitapta 3/4’lük şarkıların da olduğu görülmüştür. Ezgi türleri açısından değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak okul şarkılarının yanı sıra marşlar, halk türküleri, ilahiler ve ninniler yer almaktadır. Tonal ve Makamsal yapı tarafında ise batı müziği sisteminde yazılan şarkılar ağırlık göstermektedir. Özellikle, Do Majör, Fa Majör ve Re minör tonlarındaki şarkıların yanı sıra Türk makamlarının bulunduğu şarkılarda dikkat çekmektedir.

Aşağıdaki tabloda Türkiye devlet okullarında okutulan 3. sınıf müzik dersi kitabında bulunan şarkıların genel özellikleri bakımından dört başlık altında dağılımı verilmiştir;

Tablo 5.

Türkiye ilköğretim 3. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makam sal Yapı
1.	İstiklal Marşı	Milli Birlik, Millet, Vatan, Cumhuriyet, İstiklal	4/4	Marş	Mi Minör
2.	Arkadaşım Eşek	Dostluk	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
3.	Küresteki Dostlarımız	Hayvanlar	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
4.	Dadi, Dadi	Taşıt seslerini tanımak	2/4	Okul şarkısı	Sol Majör
5.	Sevgi Çiçekleri	Doğa Sevgisi, Barışçıl Dünya, Dostluk	5/8	Okul Şarkısı	Mi Minör
6.	Kardan Adam	Oyun, Eğlence	4/4	Oyunlu Şarkı	Do Majör
7.	Bulut Olsam	Hayal, Doğa, Öykünme	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
8.	Uzun İnce Bir Yoldayım	Hayat yolculuğu, Kader	4/4	Türkü	Hüseyni Makamı
9.	Eski Dostlar	Dostluk, Zaman	3/4	TSM	Rast Makamı
10.	Dere Geliyor Dere	Aşk, Özlem, Sevgi	9/8	Türkü	Uşşak Makamı
11.	Ben Yürürüm Yane Yane	İlahi	2/4	Türkü	Segah Makamı
12.	Eski Ordu Marşı (Ceddin Deden)	Kahramanlık, Vatan, Ordu-Millet bütünlüğü	4/4	Mehter Müziği	Buselik Makamı
13.	Çalgılar	Çalgı, Enstrüman	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
14.	Halay	Halk dansları, Halay	3/4	Halay	Re Minör
15.	Cilveloy	Sevgi, Aşk	6/8	Türkü	Uşşak Makamı
16.	Çok Çalışkan Olmalıyız	Azim, Disiplin, Çalışkanlık	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
17.	Hayvanları Sevelim	Hayvanlar	4/4	Okul Şarkısı	Re Majör
18.	Kızılay	Resmi Kurum, Sağlıklı Yaşam, Afet bilinci	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
19.	Biricik Öğretmenim	Öğretmen	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
20.	Gençlik Marşı	Gençlik, Milli Birlik, Doğa Sevgisi	2/4	Marş	Do Majör

21.	23 Nisan	Bayram, Etkinlik	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
22.	10. Yıl Cumhuriyet Marşı	Gençlik, Milli Birlik	4/4	Okul Şarkısı	Sol Majör
23.	Atam	Cumhuriyet, Atatürk	4/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
24.	İzmir'in Dağlarında	Milli Mücadele, Kurtuluş Savaşı, Kahramanlık	2/4	Marş	Sol Minör

Tablo 5'te Türkiye İlköğretim 3. sınıf müzik dersi kitabındaki 24 şarkının dağılımı görülmektedir. İşlenen konuların baktığımızda Milli Değerlerimiz, Gelenek, Doğa, Hayvanlar Dostluk gibi geniş bir yelpazeyi kapsıyor. Ritimsel yapılarda yine de geleneksel 2/4'lük ve 4/4'lük zamanların yanı sıra Karmaşık zamanlarda (5/8, 6/8 ve 9/8) yapılan şarkıların da olduğu görülmektedir. Ezgi türleri arasında okul şarkılarının yanı sıra marşlar, halk türküleri, TSM ve mehter müziği gibi çeşitlilik dikkat çekmektedir. Ayrıca, batı tonlarının yanı sıra Hüseyini, Rast, Uşşak, Segah ve Buselik gibi Türk makamlarına da yer verilmiştir. Diğer kitaplara kıyasla Müzik 3.sınıf ders kitabı içeriklerinin daha zengin bir repertuvara sahip olduğu görülmüştür.

Aşağıdaki tabloda Türkiye devlet okullarında okutulan 4. sınıf müzik dersi kitabında bulunan şarkıların genel özellikleri bakımından dört başlık altında dağılımı verilmiştir;

Tablo 6.

Türkiye ilköğretim 4. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	İstiklal Marşı	Milli Birlik, Millet, Vatan, Cumhuriyet, İstiklal	4/4	Marş	Mi Minör
2.	Okula Başladık	Okul	6/8	Okul Şarkısı	Do Majör
3.	Dalgalar Güzel Bayrak	Bayrak	2/4	Okul Şarkısı	Do Majör
4.	Cumhuriyet	Vatan, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
5.	Atatürk	Atatürk	2/4	Okul şarkısı	Re Majör
6.	Sus ve Başla	Ritmik hareket ve Dans, Etkinlik	4/4	Oyunlu Şarkı	Do Majör
7.	Fa, Sol, La	Müzik Notaları	4/4	Oyunlu Şarkı	Fa Majör
8.	Koala ve Tavşan	Hayvanlar	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
9.	Pofuduk Tavşan	Hayvanlar	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
10.	Çocuğun Düşleri	Hayal, Arzu, Rüya	2/4	Okul Şarkısı	Re Majör

11.	Rüzgârın Şarkısı	Doğa, Rüzgar,	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
12.	Uçurtmam	Doğa, Dostluk	2/4	Okul şarkısı	Fa Majör
13.	Farkında Mısın?	Sevgi, Saygı, Duyarlılık, Empati	6/8	Okul Şarkısı	Re Minör
14.	Yurdumda	Yurt, Vatan, Doğa	5/8	Okul Şarkısı	Mi Minör
15.	Menekşe Buldum Derede	Doğa, Dere, Menekşe	5/8	Türkü	Hüseyni Makamı
16.	Bir Dünya Bırakın	Çocuklar, Dostluk, İstek	9/8	Okul Şarkısı	Do Majör
17.	Öğretmenim	Öğretmen	5/8	Okul Şarkısı	Mi Minör
18.	Gel Bize, Katıl Bize	Çocuklar, Eğlence	2/4	Oyunlu Şarkı	Re Minör
19.	Hayvanların Dansı	Hayvan Sevgisi	4/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
20.	Dans Et Benimle	Dostluk, Eğlence	4/4	Okul Şarkısı	Do Minör
21.	Renkli Dünya	Gezegen, Doğa Sevgisi, Canlılar, renkler	2/4	Okul Şarkısı	Fa Majör
22.	Çocuksu Dünya	Dünyamız, Barış ve Kardeşlik, Evrensellik	5/8	Okul Şarkısı	Sol Minör
23.	Su Hayattır	Su	4/4	Okul Şarkısı	Do Minör

Tablo 6’da Türkiye İlköğretim 4. Sınıf müzik dersi kitabındaki 23 adet şarkı detaylandırılmıştır. Şarkı konularında neredeyse diğer kitaplardaki gibi aynı konular (Vatan, Cumhuriyet, Okul, Doğa, Hayvanlar ve Dostluk) işlenmiştir. Ritimsel özelliklerinde klasik 2/4’lük ve 4/4’lük zamanların yanı sıra Birleşik (Karmaşık) (5/8, 6/8, ve 9/8) zamanların olduğu da görülmektedir. Ezgi türleri arasında okul şarkılarının yanı sıra marşlar, türküler ve oyunlu şarkılar yer alıyor. Tonal/makamsal yapıda ise Do Majör ‘ün yoğunluğuyla birlikte diğer majör ve minör tonların yanı sıra Hüseyni Makamı gibi geleneksel makamlara da yer verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda Türkiye devlet okullarında okutulan 5. sınıf müzik dersi kitabında bulunan şarkıların genel özellikleri bakımından dört başlık altında dağılımı verilmiştir;

Tablo 7.

Türkiye ilköğretim 5. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	İstiklal Marşı	Milli Birlik, Millet, Vatan, Cumhuriyet, İstiklal	4/4	Marş	Mi Minör
2.	Bayrağım	Bayrak	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
3.	Atatürk Ölmedi	Atatürk	3/4	Okul Şarkısı	Re Minör
4.	Merdiven	Müzik eğitimi temalı, eğlence, etkinlik	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör

5.	Notaların Evi	Nota, Müzik Eğitimi	4/4	Okul şarkısı	Re Minör
6.	Karlı Dağlar	Doğa, Dağlar	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
7.	Hatırla ve Neşelen	Dostluk	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
8.	Küçük Tren	Tren	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
9.	Arkadaş Olalım	Dostluk	2/4	Okul Şarkısı	Do Minör
10.	Orman	Doğa, Orman	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
11.	Yemyeşildir Ormanlar	Doğa, Orman,	4/4	Okul Şarkısı	Mi Minör
12.	Kuş Sesleri	Kuşlar, Hayvanlar	2/4	Okul şarkısı	Fa Majör
13.	Sabah	Zaman	2/4	Okul Şarkısı	Do Majör
14.	Su Sızıyor	Aşk, Sevgi	2/4	Türkü	Hüseyini Makamı
15.	23 Nisan Bugün	Bayram, 23 Nisan	4/4	Okul Şarkısı	La Minör
16.	Bir Dünya Bırakın	Çocuklar, Dostluk, İstek	9/8	Okul Şarkısı	Do Majör
17.	Derenin Kenarına Sereceğim Kilimi	Aşk, Sevgi	7/8	Türkü	Hüseyini Makamı
18.	Bahçalarda Börülce	Mizah, Eleştirel, Oyun Havası	9/8	Türkü	Mahur Makamı
19.	Seninledir Atatürk	Atatürk	5/8	Okul Şarkısı	Re Minör
20.	Faydalı Olsam	Toplumsal duyarlılık, Paylaşmak	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
21.	Altın Yüzük Var Benim	Aşk, Özlem, Sevgi	9/8	Türkü	Uşşak Makamı
22.	Dere Geliyor Dere	Aşk, Özlem, Sevgi	9/8	Türkü	Uşşak Makamı
23.	İndim Dere Irmağa	Aşk, Özlem, Sevgi	6/8	Türkü	Uşşak Makamı
24.	Kalenin Bedenleri	Aşk, Hasret, Özlem	4/4	Türkü	Mahur Makamı
25.	Osman Paşa	Osman Paşa, Kişi	3/4	Türkü	Kürdi Makamı
26.	Yenice Yolları	Aşk, Hasret, Özlem	10/8	Türkü	Hüseyini Makamı

Tablo 7' de Türkiye Ortaokul 5. Sınıf müzik dersi kitabındaki 26 adet şarkının genel özellikleri incelenmiştir. İçerik olarak öne çıkan konular Müzik Eğitimi, Doğa, Dostluk, Aşk, Sevgi, Saygı, Toplumsal Duyarlılık ve Çocuk temalarıdır. Ritimsel yapılarına baktığımızda klasik 2/4'lük ve 4/4'lük zamanlara ek olarak 3/4'lük, 5/8'lik, 6/8'lik, 7/8'lik, 9/8'lik ve 10/8'lik gibi daha çeşitli karmaşık zamanların yer alması dikkat çekmektedir. Ezgi türleri arasında okul şarkıları dışında marşlar ve halk türküleri yoğun olarak görülmektedir. Tonal/makamsal olarak batı majör/minör tonları ile birlikte Hüseyini, Mahur, Uşşak ve Kürdi gibi Türk makamlarına da yer verilmiştir. Toplam şarkı sayısı ve müzikal derinlikteki artış, 5. sınıf müzik eğitiminin öğrencilerine daha gelişmiş ve kültürel çeşitliliği zengin bir müfredat sunduğu anlaşılmıştır.

4.3. Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre genel özellikleri

Bu bölümde Türkmenistan'ın orta okullarında okutulmakta olan 1.,2.,3.,4., ve 5. Sınıf müzik derslerinde kullanılan okul şarkıları her sınıfın ki ayrı ayrı olarak tablo şeklinde dört konu başlığı altında (Ezgi türü, Ritimsel yapısı, Konusu, Tonal/Makamsal yapısı) incelenmiştir.

Bu doğrultuda 1. Sınıf müzik dersi kitabını genel özellikleri açısından incelediğimizde aşağıdaki gibi tablo ortaya çıkmaktadır;

Tablo 8.

Türkmenistan ortaokullarındaki 1. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	Yolly	İnsan, Kişi	3/4	Okul Şarkısı	Do Majör
2.	Mekdebim	Okul, Mektep	5/8	Okul Şarkısı	La Bemol Majör*
3.	Alma	Meyveler	3/4	Saymacalı Şarkı	Do Majör
4.	Mekdebim	Okul	2/4	Okul Şarkısı	Mi Minör *
5.	Yöralin	Macera, Gezi	2/2	Okul Şarkısı	Si Minör
6.	Çapak Çapak	Çocuklar	2/4	Okul Şarkısı	La minör
7.	Bagtyyarlyk Zamanı	Vatan, Cumhuriyet	3/4	Okul Şarkısı	Re Minör*
8.	Ayterek- Günterek	Geleneksel Oyun	2/4	Oyunlu Şarkı	Mi Minör
9.	Mama ve Maral	Anne ve kız çocuğu	2/4	Saymacalı Şarkı	Re Majör
10.	Säher Ukusy	Rüya, Arzu, Dua	3/8	Okul Şarkısı	La Minör (Armonik)
11.	Aglama Gurjak	Oyuncak	2/4	Saymacalı Şarkı	Re minör
12.	Aýdymly Sanawaçlar	Oyun	2/4	Saymacalı Şarkı	Do Majör
13.	Sanawaç	Tekerleme şarkı	4/4	Saymacalı şarkı	Mi Minör
14.	Taze yyl Aýdymy	Bayram, Yıl başı	2/4	Okul Şarkısı	Mi Minör
15.	Türkmenistan Diyarym	Vatan, Cumhuriyet	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
16.	Kebelek	Hayvanlar	2/4	Okul Şarkısı	Mi Minör
17.	Owlak	Hayvanlar	2/4	Okul Şarkısı	Do Majör
18.	Ogry Pişik Name İyer?	Hayvanlar	2/4	Saymacalı Şarkı	Do Majör
19.	Ak Deryam	Doğa	4/4	Saymacalı Şarkı	Mi Minör*
20.	Ejejan	Anne	3/4	Okul Şarkısı	La Minör*
21.	Eje	Anne	4/4	Okul Şarkısı	Mi Minör

22.	Yagyş	Doğa	4/4	Okul Şarkısı	Mi Majör
23.	İn Eyjejik Çagalar	Çocuklar	2/4	Okul Şarkısı	Do Minör
24.	Nowruz	Nevruz	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör*
25.	Gözel Ülke	Vatan	2/4	Okul Şarkısı	Mi Majör
26.	Jıgımın Aýdymy	Çocuk Öykünmesi	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör*
27.	Hoş gal Mekdep	Okul	6/8	Okul Şarkısı	Re Minör*

* Şarkı, notasyonundaki donanımına göre tonal bir yapı açısından değerlendirilmiş olup, ezgi akışı içerisinde yer alan geçici değiştirici işaretler, ezgisel nitelikler ve melodik seyrine göre makamsal özellikler taşımaktadır.

Tablo 8’de Türkmenistan ortaokul 1. Sınıf müzik dersi kitabındaki 27 adet şarkının genel özelliklerine göre sıralaması verilmiştir. Toplam 27 tane okul şarkısı incelenmiş olup, müzikal boyutları açısından bakıldığında müziksel öğelere geniş yelpazede yeterince yer verildiği anlaşılmıştır. Şarkılarda genel olarak işlenen konular; Okul, Doğa, Meyveler, Macera, Çocuklar, Vatan, Gelenek, Aile ve Mutluluk konularıdır. Ritimsel yapıda 2/4, 3/4 ve 4/4 gibi yaygın ölçülerin yanı sıra 5/8, 2/2 ve 3/8 gibi farklı ve daha az rastlanan ölçüler de dikkat çekmektedir. Ezgi türleri çoğunlukla okul şarkıları olmakla birlikte, Saymacalı şarkılar ve Oyunlu şarkılar da yer almıştır. Tonal ve Makamsal yapıda ise Majör/Minör tonlarla birlikte “Makamsal” olarak özellik taşıdığı düşünülen ve armonik minör gibi farklılaşmış ifadeler içeren şarkıların olduğu görülmüştür.

Yıldız işaretli şarkıların çoğunun Batı müziği majör/minör tonlarında gösterilmesi, Türkmenistan'daki müzik eğitiminde Batı müzik teorisi terminolojisinin kullanıldığını düşündürmektedir. Bu şarkılar melodik seyirlerinde, kullanılan ara seslerinde veya icra biçimlerinde geleneksel Türkmen müziği makamlarının veya modal özelliklerinin yansımalarını taşıdığını ima etmektedir. Bu durum Türkmenistan müziğinin hem geleneksel (makamsal) hem de Batı (tonal) müzik unsurlarını bir arada barındıran bir yapısı olduğuna işaret etmektedir.

Aşağıdaki tabloda, Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan 2. Sınıf müzik ders kitabında bulunan şarkıların genel özelliklerine göre dağılımı verilmiştir;

Tablo 9.

Türkmenistan ortaokullarındaki 2. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	Öne, Dine öne, Jan Watanym Türkmenistan	Vatan, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Sol Minör
2.	Watanymyzyn Balasy	Çocuklar	6/8	Oyunlu Şarkı	Mi Minör
3.	Öselin, Tiz Öselin	Gençliğe ithafen	2/4	Oyunlu Şarkı	Mi Minör*
4.	Anna	Kişi	2/4	Okul şarkısı	Re Minör*
5.	Eziz Türkmenistany	Vatan, Cumhuriyet	4/4	Okul şarkısı	Re Minör
6.	Hüwdi	Çocuklar, Milli değerler	6/8	Ninni	Mi Minör*
7.	Hüwdi	Çocuklar, Milli değerler	6/8	Ninni	Mi Minör
8.	Çopan	Çoban	2/4	Oyunlu Şarkı	Do Minör
9.	Towuk	Hayvanlar	2/4	Okul Şarkısı	Mi Minör*
10.	Yaz Gijesi	Doğa	3/8	Okul Şarkısı	Re Majör
11.	Garly gün	Doğa	3/4	Okul Şarkısı	Mi Minör*
12.	Ol Nameka, Nameka	Oyun	6/8	Oyunlu Şarkı	Mi Minör
13.	Yaz Yagşy	Doğa	2/4	Okul Şarkısı	Mi Minör
14.	Gül Mekany Bahar Yazy	Doğa, İlkbahar	2/4	Okul Şarkısı	Fa Minör
15.	Gutly Bolsun Bayramyny	Anne	4/4	Okul şarkısı	Sol Majör
16.	Ejem jany gutlayaryn	Anne	4/4	Okul Şarkısı	Mi Bemol majör
17.	Yaşasyn Nowruz ady	Nevruz	4/4	Okul Şarkısı	Si bemol Majör
18.	Bagşy Bolasym Gelyar	İstek, Dua	4/4	Okul Şarkısı	Mi bemol Majör
19.	Ey Daragym, Batlan	Halı Sanatı	4/4	Okul Şarkısı	Mi Minör
20.	Hasyl Toyy	Kutlama, Bayram	4/4	Oyunlu Şarkı	Fa Majör
21.	Kişi bilen Geçşi	Hayvanlar	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
22.	Çapak – Çapak Elleri	Çocuklar	2/4	Oyunlu Şarkı	Mi Majör

* Şarkı, notasyonundaki donanımına göre tonal bir yapı açısından değerlendirilmiş olup, ezgi akışı içerisinde yer alan geçici değiştirici işaretler, ezgisel nitelikler ve melodik seyrine göre makamsal özellikler taşımaktadır.

Tablo 9’da Türkmenistan ortaokul 2. Sınıf müzik dersi kitabındaki 22 adet şarkının dört konu başlığı altında dağılımı verilmiştir. Şarkıların konuları öne çıkan

başlıklar; Vatan Sevgisi, Çocuklar, Gençlik, Doğa, Hayvanlar, Aile ve Milli Değerler. Ritimsel yapıları incelendiğinde, 2/4'lük ve 4/4'lük gibi yaygın ölçülerin haricinde 3/8'lik ve 6/8'lik gibi farklı ölçüler de dikkat çekmektedir. Ezgi türleri sınıfında ağırlıklı olarak okul şarkıları ve oyunlu şarkılara yer verilmişken, ninniler de bulunmaktadır. Tonal/makamsal yapıya baktığımızda, tabloda belirtilen majör ve minör tonların dışında, (*) makamsal niteliği taşıyan Türkmen müzik sistemine özgün makam dizilerinde yapılan şarkıların da olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan 3. Sınıf müzik ders kitabında bulunan şarkıların genel özellikleri açısından dağılımı verilmiştir;

Tablo 10.

Türkmenistan ortaokullarındaki 3. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	Öňe, diňe öňe, jan Watanym Türkmenistan!	Vatan, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Sol Minör
2.	Aşgabat	Başkent Aşgabat	6/8	Okul Şarkısı	Re Minör*
3.	Mähriban Diýar	Vatan, Cumhuriyet	2/4	Okul şarkısı	Mi Minör*
4.	Men Çynar Ekdim	Doğa, Ağaç	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
5.	Ak Telpek	Yöresel Giysi	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
6.	Läleler	Oyun	3/4	Oyunlu Şarkı	La Minör
7.	Täze ýyl arzuwlary	Bayram	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör
8.	Täze ýyl aýdymy	Bayram	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
9.	Akdyr ýollaryň, Watan!	Vatan, Cumhuriyet	3/4	Okul Şarkısı	Mi Minör*
10.	Türkmen sährasy	Doğa	12/8	Halk Türküsü	Mi Minör
11.	Mähriban siz, eneler!	Anneler	6/8	Okul Şarkısı	Mi Minör
12.	Dag saýar	Öğüt ve Eleştirel	6/8	Halk Türküsü	Mi Minör*
13.	Çal, dutarym!	Enstrüman	7/8	Halk Türküsü	Re Minör*
14.	Güneşde	Doğa	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
15.	Maşk aýdymy	Spor, Sağlık	4/4	Okul Şarkısı	Do Majör
16.	Garaşsyz döwran	Vatan, Cumhuriyet	3/4	Okul Şarkısı	La Minör*
17.	Ýaşa, Watan, jan Watan!	Vatan, Cumhuriyet	2/4	Okul Şarkısı	Fa Minör
18.	Parla, Baýdagym, parla!	Bayrak	2/4	Okul Şarkısı	Fa Minör
19.	Bagtyýar biz, bagtly biz	Mutluluk, Coşku	7/8	Okul Şarkısı	Do Majör

* Şarkı, notasyonundaki donanımına göre tonal bir yapı açısından değerlendirilmiş olup, ezgi akışı içerisinde yer alan geçici değiştirici işaretler, ezgisel nitelikler ve melodik seyrine göre makamsal özellikler taşımaktadır.

Tablo 10’da Türkmenistan ortaokul 3. Sınıf müzik dersi kitabındaki toplam 19 şarkı müziksel özellikleri bakımından incelenmiştir. Konular kısmında diğer kitaplardaki gibi bir farklı konuya değinilmemiştir. Öne çıkan başlıklar Vatan Sevgisi, Doğa, Aile, Ulusal semboller ve bayram gibi kültürel temalar etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Ritimsel yapı incelendiğinde, 2/4’lük, 3/4’lük, 4/4’lük ve 6/8’lik gibi sık kullanılan ölçülerin yanı sıra 7/8’lik ve 12/8’lik gibi daha karmaşık halk müziği ölçüleri de görmek mümkündür. Ezgi türleri arasında çoğunlukla okul şarkıları ve oyunlu şarkılar bulunurken, halk türkülerinin de önemli bir yer tuttuğu anlaşılmıştır. Tonal/makamsal yapıya bakıldığında ise, yıldız (*) işaretli şarkıların makamsal özellikler taşıdığı kabul edilirse, müfredatın hem Batı müziğinin majör/minör tonlarını hem de Türkmen geleneksel müziğinin makamsal zenginliğini bir arada sunduğu düşünülebilir.

Aşağıdaki tabloda, Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan 4. Sınıf müzik ders kitabında bulunan şarkıların genel özellikleri açısından dağılımı verilmiştir;

Tablo 11.

Türkmenistan ortaokullarındaki 4. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	Siz Watan Serweri, Yaşa Arkadag	Devlet Başkanına ithafen	6/8	Okul Şarkısı	Sol Minör
2.	Bagtyýarlyk aýdymy	Mutluluk	4/4	Okul Şarkısı	Mi Minör
3.	Daglara	Doğa, Dağ	2/4	Halk Türküsü	Re Minör*
4.	Sen ýetir	Gırat atı hakkında	4/4	Halk Türküsü	La Minör*
5.	Biläni	Öğüt Nasihat	11/8	Halk Türküsü	Re Minör*
6.	Biläni	Öğüt Nasihat	7/8	Halk Türküsü	La Minör*
7.	Döwranyň aýdymy	Macera	4/4	Okul Şarkısı	Fa Diyez Minör*
8.	Ata Watanyň Bilen	Cumhuriyet, Devlet	4/4	Okul Şarkısı	Mi Minör*
9.	Bitarap Watanyň Bar	Cumhuriyet, Devlet	4/4	Okul Şarkısı	Sol Majör
10.	Janyň Watan	Cumhuriyet, Devlet	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör*
11.	Täze ýyl aýdymy	Bayram, Yıl başı	3/4	Okul Şarkısı	Re Minör
12.	Bagtyýarlyk nury	Vatan, Millet	4/4	Okul Şarkısı	Mi Majör
13.	Dostluk aýdymy	Dostluk	4/4	Okul Şarkısı	Fa Maj / Re Min
14.	Ejem Janyň elleri	Anne	6/8	Okul Şarkısı	Mi Minör
15.	Ejemin Doglan Güni	Anne	2/4	Okul Şarkısı	Mi Bemol Majör
16.	Gülýaka	Yöresel takılar	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör
17.	Şarlaryň biri meniňki	Balonlar	4/4	Saymacalı Şarkı	Re Minör
18.	Jan Mekdebim	Okul	4/4	Okul Şarkısı	Re Minör*

* *Şarkı, notasyonundaki donanımına göre tonal bir yapı açısından değerlendirilmiş olup, ezgi akışı içerisinde yer alan geçici değiştirici işaretler, ezgisel nitelikler ve melodik seyrine göre makamsal özellikler taşımaktadır.*

Tablo 11’ de Türkmenistan orta okullarında okutulmakta olan 4. Sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan şarkıların genel özelliklerine göre (konu başlığı, ritimsel, ölçü birimi, melodi, ezgi türü ve tonal/ makamsal yapısı) dağılımı sıralanmıştır. Kitapta çalışmada kapsam dışı bırakılan eserler dışında toplam 18 adet şarkı incelenmiştir. Konusal bakımdan ağırlık gösteren temalar Vatan, Millet ve Cumhuriyet, Doğa konularıdır. Ölçü birimlerine baktığımızda zengin ritimsel (7/8’lik ve 11/8’lik) karmaşık çeşitliliğe önem verilmiştir. Ezgisel yapısı bakımından okul müziklerine en çok hitap eden şarkılar öne çıkmaktadır. Bunlara ek olarak halk türkülerine ve diğer türlere de yer verilmiştir. Tonal ve Makamsal yapıları bakımından özetlemek gerekirse, Batı müziği tonal sisteminde yazılan şarkıların yanı sıra Türkmen geleneksel müziklerinin makamsal yapılarına özgün şarkıların da (*) olduğu da görülmektedir. Türkmen repertuvarının bu kadar kapsamlı ve zengin tonal yapılara sahip olmasının bir önemli sebebi de kültürel çeşitliliği, evrensel müzik anlayışına olan açıklığı vurgulamaktır.

Aşağıdaki tabloda Türkmenistan orta mekteplerinde okutulan müzik dersi 5.sınıflarının müzik kitabında bulunan okul şarkıları müzikal boyutlarıyla birlikte verilmiştir;

Tablo 12.

Türkmenistan ortaokullarındaki 5. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların dağılımı

S N	Okul Şarkısının Adı	Konusu	Ritimsel Yapısı	Ezgi Türü	Tonal/ Makamsal Yapı
1.	Öne, Dine Öne, Jan Watanym Türkmenistan	Vatan, Millet, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Sol Minör
2.	Bagtyýarlyk aýdymy	Vatan, Millet, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Fa Minör
3.	Gül Watanyn Säheri	Vatan, Millet, Cumhuriyet	2/4	Okul Şarkısı	La Majör
4.	Döwranyň aýdymy	Kişi, Macera	4/4	Okul Şarkısı	Fa Diyez Minör*
5.	Eziz Watan	Vatan, Millet, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Re minör
6.	Gül Bilen Kebelek	Doğa	2/4	Okul Şarkısı	Mi Minör*
7.	Aydym	Mutluluk	6/8	Okul Şarkısı	Mi Minör

8.	Hoş Geldiň Sen, Täze ýyl	Yıl başı, Bayram	6/8	Okul Şarkısı	Do Majör
9.	Bize Täze ýyl geldi	Yıl başı, Bayram	4/4	Okul Şarkısı	Re Majör
10.	İllerim Bar, Owadan	Vatan, Millet, Cumhuriyet	2/4	Okul Şarkısı	Mi Majör*
11.	Ýylgyr, Eje Jan	Anne	5/8	Okul Şarkısı	Re Majör*
12.	Elwan Güller	Çiçek, Doğa	2/4	Okul Şarkısı	Re Minör*
13.	Ganatly Nesil	Gençlik	3/4	Okul Şarkısı	Sol Minör*
14.	Ýaşlyk Baýramy	Bayram	2/4	Okul Şarkısı	Re minör
15.	Watançylar Aýdymy	Vatan, Millet, Cumhuriyet	4/4	Okul Şarkısı	Mi Minör*
16.	Ajaýyp Zamana	Vatan, Millet, Cumhuriyet	2/4	Okul Şarkısı	Do minör

* Şarkı, notasyonundaki donanıma göre tonal bir yapı açısından değerlendirilmiş olup, ezgi akışı içerisinde yer alan geçici değiştirici işaretler, ezgisel nitelikler ve melodik seyrine göre makamsal özellikler taşımaktadır.

Tablo 12’ de Türkmenistan ortaokullarında okutulmakta olan 5. Sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan şarkıların genel özelliklerine göre (konu başlığı, ritimsel, ölçü birimi, melodi, ezgi türü ve tonal/ makamsal yapısı) dağılımı sıralanmıştır. Kitapta çalışmada kapsam dışı bırakılan eserler dışında toplam 16 adet şarkı incelenmiştir. Kitapta sözsüz eserlerin fazla kullanılmasından kaynaklı olarak okul müziğine uygun sözlü şarkıların sayısının eksik olması dikkat çekmektedir. Ezgi türleri kısmında sadece eğitim müziğine uygun olarak yapılan okul şarkılarının dışında başka bir türe rastlanılmamıştır. Ritimsel çeşitlilik bu kitapta daha orta düzeyde (2/2’lik, 4/4’lük, 5/8’lik ve 6/8’lik) verilmiştir. Batı Müziği majör/minör tonlarında bulunan şarkılar yanı sıra Makamsal özellikleri taşıyan şarkılara da bu kitapta bolca yer verildiği görülmüştür.

4.4. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının konu -tema bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzer ve farklı sonuçlar

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik ders kitabında bulunan okul şarkılarının konu-tema bakımından sayısal ve yüzdesel dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 13.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik ders kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı

Konu	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Aşk, Özlem, Sevgi, Seveda, Hayranlık	1	5.0	-	-
Atatürk (Devlet Adamları, Ulusal Liderler)	1	5.0	-	-
Bayrak	-	-	-	-
Bayram, Etkinlik	1	5.0	2	7.41
Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik	1	5.0	3	11.11
Çanakkale Zaferi, Kahramanlık, Milli Ordu	1	5.0	-	-
Çocuklar, Gençlik	1	5.0	3	11.11
Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim	4	20.0	3	11.11
Doğa- Orman	1	5.0	2	7.41
Dostluk, Kardeşlik	1	5.0	-	-
Ev- Aile, Anne- Baba	-	-	2	7.41
Hayvanlar	4	20.0	3	11.11
Macera, Tatil, Yolculuk, gezi	-	-	1	3.70
Mevsimler, Aylar, Günler, Zaman	1	5.0	-	-
Meyveler	-	-	1	3.70
Ninni	1	5.0	-	-
Okul, Mektep	-	-	3	11.11
Oyuncaklar	-	-	1	3.70
Taşıtlar	1	5.0	-	-
Hayal, Arzu, Rüya, Öykünme	1	5.0	2	7.41
Diğer Konular	-	-	1	3.70
Toplam Eser Sayısı	19	100	27	100

Tablo 13'te Türkiye ve Türkmenistan'ın 1. sınıf müzik kitaplarındaki şarkı konularında çok açık farklılıklar ve bazı benzerlikler bulunmaktadır. Bu sınıfın kitaplarında Türkiye müfredatında Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim (%20,0) ve Hayvanlar (%20,0) gibi konular öne çıkarken, Türkmenistan'da Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik (%11,11), Hayvanlar (%11,11), Çocuklar, Gençlik (%11,11) ve Okul (%11,11)

konuları daha ağırlıklıdır. Türkiye'de Aşk, Özlem, Sevgi, Hayranlık (%5,0), Atatürk (%5,0), Çanakkale Zaferi (%5,0), Dostluk, Kardeşlik (%5,0), Mevsimler, Aylar, Günler, Zaman (%5,0), Ninni (%5,0) ve Taşıtlar (%5,0) gibi spesifik konulara yer verilirken, Türkmenistan'da bu konuların çoğu yer almamaktadır. Buna karşılık, Türkmenistan'da Ev-Aile, Anne-Baba (%7,41), Macera, Tatil, Yolculuk, Gezi (%3,70), Meyveler (%3,70) ve Oyuncaklar (%3,70) gibi konular bulunurken, Türkiye'de bu temadaki şarkılara yer verilmemiştir. Toplam şarkı sayısı açısından Türkmenistan (27 eser) Türkiye'den (19 eser) daha fazla esere sahiptir.

Türkiye ve Türkmenistan Müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik ders kitabında bulunan okul şarkılarının konu-tema bakımından yüzdesel dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 14.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı

Konu-Tema	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Aşk, Özlem, Sevgi, Sevda, Hayranlık	3	9.68	-	-
Atatürk (Devlet Adamları, Ulusal Liderler)	1	3.23	-	-
Bayram, Etkinlik, Resmi Günler	2	6.45	1	4.55
Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik	3	9.68	2	9.09
Çocuklar, Gençlik	1	3.23	3	13.64
Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim	3	9.68	1	4.55
Dini Değerler	1	3.23	-	-
Doğa- Orman	1	3.23	5	22.73
Dostluk, Kardeşlik	2	6.45	-	-
Dua, İstek, Arzu	-	-	1	4.55
El Sanatları	-	-	1	4.55
Ev- Aile, Anne- Baba	1	3.23	3	13.64
Hayvanlar	3	9.68	2	9.09
Kahramanlık, Zafer, Milli Ordu	1	3.23	-	-
Milli değerler, Gelenek	1	3.23	-	-
Ninni	1	3.23	2	9.09
Okul	1	3.23	-	-
Öğretmen	1	3.23	-	-
Resmi Kurumlar	1	3.23	-	-
Sağlık	1	3.23	-	-
Üretim, Milli Ekonomi, Dayanışma	1	3.23	-	-
Diğer Konular	2	6.45	1	4.55
Toplam Eser Sayısı	31	100	22	100

Tablo 14' te Türkiye ve Türkmenistan'ın müzik eğitimi 2. sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkı konularında önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Bunlardan biri de ders kitaplarındaki şarkı repertuvarının sayısının Türkiye'de 31, Türkmenistan da ise bu rakam 22 adet olması ile birlikte Türkmen repertuvarının oldukça eksik olması Türkiye'nin bu anlamda daha geniş bir repertuvar sunduğunu da göstermektedir. Türkmenistan daha çok Doğa (ormanlar, dağlar) (%22,73), Çocuklar, Gençlik (%13,64) ve Ev-Aile (%22,73) gibi temalara odaklanırken, Türkiye'de bu temaların oranları daha düşüktür.

Türkiye ise Aşk, Özlem, Sevgi (%9,68), Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim (%9,68) ve Hayvanlar (%9,68) gibi konulara daha fazla yer vermektedir. Ortak nokta olarak her iki ülkede de Vatan Sevgisi ve Milli Birlik teması bulunmaktadır. Bu benzerlik, her iki ülkenin de eğitimde Vatan Sevgisine önceliklerini yansıtmaktadır. 2. Sınıf ders kitaplarını genel olarak özetlemek gerekirse, Türkmenistan ders kitaplarında aile, çocuk ve doğa gibi temel konulara ağırlık verirken, Türkiye daha geniş ve soyut duygusal temalar ile oyun ve eğlenceye yönelik konuları müfredatına dahil etmektedir.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konu-tema bakımından dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 15.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı

Konu- Tema	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Aşk, Özlem, Sevgi, Hayranlık	3	13.04	-	-
Atatürk (Devlet Adamları, Ulusal Liderler)	1	4.35	-	-
Bayrak	-	-	1	5.26
Bayram, Etkinlik	1	4.35	2	10.53
Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik,	2	8.70	5	26.32
Kahramanlık, Zafer, Milli Ordu	1	4.35	-	-
Çocuklar, Gençlik	1	4.35	-	-
Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim	3	13.04	1	5.26
Doğa (Ormanlar, Dağlar)	2	8.70	3	15.79
Dostluk, Kardeşlik	2	8.70	-	-
Ev- Aile, Anne- Baba	-	-	1	5.26
Hayvanlar	2	8.70	-	-
Öğüt, Eleştirel	-	-	1	5.26
Öğretmen	1	4.35	-	-
Sağlık, Spor	-	-	1	5.26
Şehirler, Yerler,	-	-	1	5.26
Kader, Hayat Yolculuğu	1	4.35	-	-
Müzik enstrümanları, çalgı	1	4.35	1	5.26
Azim, Disiplin, Çalışkanlık	1	4.35	-	-
Resmi Kurumlar	1	4.35	-	-
Dua, Teşekkür, Mutluluk	-	-	1	5.26
Yöresel Giysiler, Eşyalar	-	-	1	5.26
Toplam Eser Sayısı	24	100	19	100

Tablo 15’te Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitimi 3. Sınıf ders kitabında bulunan okul şarkılarının konu-tema açısından önemli benzerlikleri ve farklılıkları yüzdesel dağılımı ile birlikte ele alınmıştır. Türkiye Müzik dersi 3. Sınıf ders kitabında toplamda 24 adet şarkı, Türkmenistan müzik dersi 3. Sınıf ders kitabında 19 adet şarkı bulunmaktadır.

Benzerlik boyutlarına bakıldığında her iki ülkenin müzik eğitimi 3. Sınıf müzik ders kitabında “Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik” konularında müzik eserleri yer almıştır. Türkiye’de bu oran %8,70 iken, Türkmenistan tarafında bu oranın oldukça

yüksek yani, %26,32 olduğu görülmektedir. Bir başka benzer konulardan Doğa teması da her iki ülkenin müzik eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Bu konu başlığı altında yapılan şarkılar Türkiye 3. sınıf müzik dersi kitabında oransal olarak %8,70 iken, Türkmenistan 3. sınıf müzik dersi kitabında bu oran %15,79'dur. Bunun yanı sıra iki ülkede de "Müzik enstrümanları, Çalgı" konularına yer verilmesi (%4,35 Türkiye, %5,26 Türkmenistan), müziğin temel unsurlarından olan çalgı bilgisine önem verildiğini gösterir.

Farklılıklar açısından bakıldığında, Türkiye'de "Aşk, Özlem, Sevgi, Hayranlık" gibi duygusal konulara önemli bir yer verilirken (%13,04), Türkmenistan'da bu konuya hiç yer verilmemiştir. Bu, Türkiye'nin müzik eğitiminde çocuklara duygusal ifade ve empati gelişimini destekleyen konulara daha fazla ağırlık verildiğini göstermektedir. Türkiye'de "Atatürk (Ulusal Liderler, Devlet Adamları)" konusuna yer verilirken (%4,35), Türkmenistan'da böyle bir kategori de yapılan herhangi bir şarkıya rastlanılmamıştır. Türkmenistan'da "Bayrak" konusuna yer verilirken (%5,26), Türkiye'de bu kategoriye doğrudan yer verilmemiştir. Sosyal ve Toplumsal Konular başlığı altında birkaç konuya değinirsek, Türkmenistan'da "Milli değerler, Resmi Günler, Resmi Bayramlar" (%10,53), "Sağlık, Spor" (%5,26), "Şehirler, Yerler"(%5,26) ve "Dua, Teşekkür, Mutluluk" (5,26%) gibi konulara yer verilirken, Türkiye'de bu konu başlıkları altında doğrudan hiçbir şarkı bulunmamaktadır. Bu, Türkmenistan'ın müfredatında toplumsal değerlere ve günlük yaşama dair konulara daha fazla ağırlık verildiğini ifade etmektedir.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabı bulunan okul şarkılarının konu-tema bakımından dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 16.

Türkiye ve Türkmenistan Müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı

Konu	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Atatürk (Devlet Adamları, Ulusal Liderler)	1	4.35	1	5.56
Bayrak	1	4.35	-	-
Bayram, Etkinlik, Resmi Günler	-	-	1	5.56
Balonlar	-	-	1	5.56
Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik	2	8.70	4	22.22
Çocuklar, Gençlik	2	8.70	-	-
Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim	2	8.70	1	5.56
Doğa (Ormanlar, Dağlar)	4	17.39	1	5.56
Dostluk, Kardeşlik	2	8.70	1	5.56
Ev- Aile, Anne- Baba	-	-	2	11.11
Farkındalık, Toplumsal Duyarlılık	1	4.35	-	-
Gezegen, Dünya	1	4.35	-	-
Hayvanlar	3	13.04	1	5.56
Hayal, Arzu, Rüya, Öykünme	1	4.35	-	-
Macera, Tatil, Yolculuk, gezi	-	-	1	5.56
Okul	1	4.35	1	5.56
Öğretmen	1	4.35	-	-
Öğüt, Nasihat	-	-	2	11.11
Mutluluk, Coşku	-	-	1	5.56
Yöresel Takı, Eşya, Ziyet	-	-	1	5.56
Su	1	4.35	-	-
Toplam Eser Sayısı	23	100	18	100

Tablo 16’da her iki ülkenin 4. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkılar konu- tema açısından incelendiğinde, Türkiye’de Doğa (Ormanlar, Dağlar) konusu %17,39 ile en yüksek orana sahipken, Türkmenistan’da Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik konuları %22,22 ile öne çıkmaktadır. Konu ve içerik bakımından bu durum Türkiye’nin doğal güzelliklere vurgu yaparken, Türkmenistan’ın milli değerlere daha fazla ağırlık verdiğini tekrardan gözler önüne sermektedir. Ayrıca, Türkiye’de Çocuklar, Gençlik (%8,70), Hayvanlar (%13,04) ve bu kitapta yeni bir konu başlığı olarak karşımıza çıkan Farkındalık ve Toplumsal Duyarlılık (%4,35) gibi konulara yer verilirken, Türkmenistan’da bu temada eser bulunmaması bir farklılık olarak göze çarpmaktadır. Buna karşılık, Türkmenistan’da Anne-Baba (%11,11) ve Öğüt, Nasihat (%11,11) konuları

daha belirginken, Türkiye'de bu konularda eser olmaması farklılıklar arasındadır. Her iki ülkenin de Atatürk/Devlet Adamları ve Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim gibi bazı konularda benzer oranlara sahip olması ortak ilgi alanlarını göstermektedir. Genel olarak, Türkiye'nin eser sayısı 23 iken Türkmenistan'ın 18 olması, örneklem büyüklükleri arasında bir fark olduğunu da ortaya koymaktadır.

Türkiye ve Türkmenistan Müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konu- tema bakımından dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 17.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının konularına göre dağılımı

Konu	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Aşk, Özlem, Sevgi, Hayranlık, Sevda	7	26.92	-	-
Atatürk (Devlet Adamları, Kişi, Şahıs)	3	11.54	-	-
Bayrak	1	3.85	-	-
Bayram, Etkinlik, Resmi Günler	1	3.85	3	18.75
Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik, Kahramanlık, Zafer, İstiklal	1	3.85	7	43.75
Çocuklar, Gençlik	1	3.85	1	6.25
Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim	2	7.69	-	-
Doğa (Ormanlar, Dağlar)	3	11.54	1	6.25
Dostluk, Kardeşlik	2	8.33	-	-
Ev- Aile, Anne- Baba	-	-	1	6.25
Hayvanlar	1	3.85	1	6.25
Macera, Tatil, Yolculuk, gezi	-	-	1	6.25
Toplumsal Duyarlılık, Farkındalık	1	3.85	-	-
Taşıtlar	1	3.85	-	-
Diğer Konular	2	7.69	1	6.25
Toplam Eser Sayısı	26	100	16	100

Tablo 17’de iki ülkenin 5. Sınıf müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların konu karşılaştırması verilmiştir. Türkiye'deki müzik ders kitabında en çok yer alan konu %29,17 oranıyla Aşk, Özlem, Sevgi, Hayranlık, Sevda konularıdır. Bu durum, Türkiye'de çocuklara erken yaşlardan itibaren duygusal bağları ve soyut kavramları müzik aracılığıyla öğretme eğilimini gösteriyor. Öte yandan, Türkmenistan'da açık ara farkla en baskın konu %43,75 oranıyla Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik, Kahramanlık, Zafer konularıdır. Bu oran, Türkmenistan'ın müzik eğitiminde diğer kitaplarda da olduğu

gibi yine bir kez daha milli kimlik ve vatanseverlik duygusunun pekiştirilmesine büyük önem verdiğini ortaya koymaktadır. En az yer verilen konulara baktığımızda ise, Türkiye'de birçok konunun (%3,85 ile Bayrak, Bayram, Etkinlik, Resmi Günler, Çocuklar, Gençlik, Hayvanlar, Toplumsal Duyarlılık, Farkındalık, Taşıtlar, Diğer Konular) en düşük dilimi paylaştığı görülürken, Türkmenistan'da Aşk, Özlem, Sevgi, Hayranlık, Sevda, Atatürk, Bayrak, Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim, Dostluk, Kardeşlik, Günlük Yaşam, Toplumsal Duyarlılık ve Taşıtlar temalarına hiç yer verilmemiştir.

4. 5. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapısı bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar

Tablo 18.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı

Ritimsel Yapı	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
2/2	-	-	1	3.70
2/4	7	36.84	15	55.56
3/4	1	5.26	4	14.81
3/8	-	-	1	3.70
5/8	-	-	1	3.70
4/4	11	57.89	4	14.81
6/8	-	-	1	3.70
Toplam Eser Sayısı	19	100	27	100

Tablo 18’de görüldüğü gibi 4. Alt problemimiz olan “Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapısı bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?” sorusu ele alınmıştır. Bu doğrultuda, Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı yukarıdaki tabloya göre yorumlanmıştır. Tablodaki verilere göre, Türkiye 1. Sınıf müzik dersi kitabında yer alan toplam 19 şarkıdan en yüksek oranla 11 (%57,89) adet şarkı 4/4’lük ölçü birimi yapısındadır. Türkmenistan’da ise bu sayı kitapta bulunan toplam 27 şarkıdan 15’nin (%55,56) 2/4’lük ritimsel yapıda olduğunu göstermektedir. En az değerle Türkiye 1.Sınıf müzik dersi kitabında kullanılan ritim yapısı 1 (%5,26) adet 3/4’lük yapıdadır. Türkmenistan’da ise bu rakam ve farklılık olarak 1 (%3,57) adet şarkıyla 2/2’lik

yapıdadır. Türkiye 1. Sınıf müzik ders kitabında hiç görülmeyen 2/2'lik, 3/8'lik, 5/8'lik ve 6/8'lik gibi ritimler Türkmenistan 1. Sınıf müzik kitabında az da olsa bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, Türkmenistan'daki eserlerin ritimsel açıdan daha zengin ve farklı yapılara sahip olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın artışını her iki kitaptaki toplam şarkı sayılarından kaynaklı olduğu da düşünülebilir. Bu durumda Türkmenistan'ın 27 eserle Türkiye'nin 19 eserinden daha fazla şarkı incelemeye dahil edildiği net olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 19.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı

Ritimsel Yapı	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
2/4	11	35.48	7	31.82
3/4	5	16.13	1	4.55
4/4	15	48.39	9	40.91
3/8	-	-	1	4.55
6/8	-	-	4	18.18
Toplam Eser Sayısı	31	100	22	100

Tablo 19'a baktığımızda, her iki ülkenin de 2.sınıf müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların en yaygın olarak kullanılan ritimsel yapılarının 4/4'lük olduğu görülmektedir. Bu yapıda Türkiye'de toplam 15 şarkı mevcut olup, bu oran (%48,39)'dur. Türkmenistan'da ise %40,91'a sahiptir. Bu durum her iki ülke içinde önemli bir ortak nokta özelliğini taşımaktadır.

Farklılıklar açısından bakıldığında ise, Türkiye'de 3/4'lük ölçü yapısı (%16,13), Türkmenistan'a (%4,55) kıyasla çok daha fazla yer almaktadır. Yine de Türkmenistan 2.sınıf müzik ders kitabında Türkiye'nin 2. Sınıf ders kitabında bulunmayan 3/8'lik (%4,55) ve 6/8'lik (%18,18) ölçülere de yer verilmiştir. Özellikle 6/8'lik ölçünün Türkmenistan'da yüksek bir oranla (%18,18) kullanılması, bu ülkenin müzik eğitiminde birleşik veya bileşik ölçülere daha erken aşinalık kazandırmayı hedeflediğini göstermektedir.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 20.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı

Ritimsel Yapı	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
2/4	7	29.17	7	36.84
3/4	2	8.33	3	15.79
4/4	12	50.00	3	15.79
5/8	1	4.17	-	-
6/8	1	4.17	3	15.79
7/8	-	-	2	10.53
9/8	1	4.17	-	-
12/8	-	-	1	5.26
Toplam Eser Sayısı	24	100	19	100

Tablo 20 Türkiye ve Türkmenistan 3. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların ritimsel yapıları arasındaki belirgin farkları gözler önüne sermektedir. Türkiye'deki eserlerin yarısı (%50,00) 4/4'lük ritimden oluşurken, Türkmenistan'da bu oran %15,79'a düşmüştür. Bunun yerine, Türkmenistan'da 2/4'lük ritim (%36,84) en yaygın olanıdır. Türkmenistan, Türkiye'de hiç görülmeyen 7/8 (%10,53) ve 12/8 (%5,26) gibi karmaşık ritimlere sahipken, Türkiye'de yalnızca 5/8 (%4,17) ve 9/8 (%4,17) ritimlerinin bulunması dikkat çekmektedir. Her iki ülkede de 2/4'lük, 3/4'lük ve 6/8'lik gibi ortak ritimler yer alsa da kullanım oranları farklılık gösteriyor. Özellikle 6/8 ritmi, Türkmenistan'da Türkiye'den üç kat daha fazla (%15,79'a karşılık %4,17) kullanılmış. Toplam şarkı sayısına bakıldığında, Türkiye 24 şarkı Türkmenistan'ın 19 eserinden daha geniş bir örneklem sunmuştur.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 21.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı

Ritimsel Yapı	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
2/4	7	30.43	3	16.67
3/4	-	-	1	5.56
4/4	9	39.13	10	55.56
5/8	4	17.39	-	-
6/8	2	8.70	2	-
7/8	-	-	1	5.56
9/8	1	4.35	-	-
11/8	-	-	1	5.56
Toplam Eser Sayısı	23	100	18	100

Tablo 21’de Türkiye ve Türkmenistan 4. Sınıf müzik dersi kitabındaki ritimsel yapılarında ilginç farklılıklar olduğunu göstermektedir. Türkiye’de en baskın ritim %39,13 ile 4/4’lük iken, Türkmenistan’da bu oran %55,56 ile daha da belirgin bir artış görülmektedir. Bu durum, iki ülkenin müziksel ve sanatsal ifadelerinde en sık tercih edilen temel ritimlerin 4/4 olduğunu ortaya koymaktadır. 2/4’lük ritim ise Türkiye’de (%30,43) Türkmenistan’a göre (%16,67) daha yaygın olarak kullanılmıştır. Türkiye, kendine özgü olarak 5/8 (%17,39) ve 9/8 (%4,35) gibi ritimleri kullanırken, Türkmenistan’da bu ritimlere rastlanılmamıştır. Buna karşılık, Türkmenistan’da Türkiye’de hiç görülmeeyen 3/4 (%5,56), 7/8 (%5,56) ve 11/8 (%5,56) gibi farklı ritimler mevcuttur. Her iki ülke de de 6/8’lik ritmi benzer oranlarda yer almıştır.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 22.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre dağılımı

Ritimsel Yapı	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
2/4	7	26.92	6	37.5
3/4	2	7.69	1	6.25
4/4	9	34.62	6	37.5
5/8	1	3.85	1	6.25
6/8	1	3.85	2	12.5
7/8	1	3.85	-	-
9/8	4	15.38	-	-
10/8	1	3.85	-	-
Toplam Eser Sayısı	26	100	16	100

Tablo 22 Türkiye ile Türkmenistan'daki 5. sınıf müzik kitaplarında yer alan okul şarkılarının ritimsel yapılarını göstermektedir. Türkmenistan'da klasik 2/4'lük ve 4/4'lük ritimler, her ikisi de %37,50'lik oranla en yaygın kullanılanlar arasındadır. Türkiye'de ise 4/4'lük ritim (%34,62) öne çıkarken, onun ardından 2/4'lük ritim (%26,92) takip etmektedir. Bu, her iki ülkenin eğitim materyallerinde bu temel, klasik ritimlere ağırlık verdiğini göstermektedir. Kitaplarda Türkiye'de 9/8'lik ritmi (%15,38) belirgin bir şekilde yer alırken, Türkmenistan'da bu ritimle yapılan eserler bulunmamaktadır. Ayrıca Türkiye'de 7/8'lik ve 10/8'lik gibi ritimler bulunurken, Türkmenistan tarafında bu ritimler mevcut değildir. Buna karşılık, Türkmenistan'da 6/8 ritmi (%12,50) Türkiye'ye göre daha sık kullanılmıştır. Her iki ülkede de 3/4'lük ve 5/8'lik ritimlerinin benzer, ancak düşük oranlarda yer alması dikkat çekmektedir. Toplam repertuvar açısından bakıldığında, Türkiye'deki müzik kitabında 26 şarkı incelenirken, Türkmenistan'daki kitapta 16 şarkı analiz edilmiştir.

4. 6. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgi türleri bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 23.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı

Ezgi Türleri	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Okul Şarkısı	13	68.42	19	70.37
Oyunlu Şarkı	2	10.53	1	3.70
Saymacalı Şarkı	-	-	7	25.93
Tekerleme Şarkı	1	5.26	-	-
Ninni	1	5.26	-	-
Halk Türküsü	2	10.53	-	-
Toplam Eser Sayısı	19	100	27	100

Tablo 23'te görüldüğü gibi Türkiye ve Türkmenistan'daki 1. Sınıf müzik kitaplarındaki şarkılarının ezgi türlerinin benzerliklerini ve farklılıklarını detaylı inceleyen sıralama yer almıştır. Her iki ülkede de okul şarkılarına uygun türde eserlerin daha çok, daha yaygın olduğu görülmektedir. Oransal olarak baktığımızda Türkmenistan'da %70,37'lik, Türkiye'de ise %68,42'lik önemli bir yere sahiptir.

Türkmenistan'da saymacalı şarkılar kategorisi (%25,93) dikkat çekici bir yer almışken, Türkiye'de bu türde bir esere rastlanılmamıştır. Bu, Türkmenistan tarafında küçük çocukların saymaca türündeki şarkıları erken yaşlarda tanımasını ve bu türün eğlenceli aktiviteler şeklinde işlendiğinin göstergesidir. Tabloda Türkiye'de Oyunlu şarkılar (%10,53), Halk türküleri (%10,53), Tekerleme şarkıları (%5,26) ve Ninniler (%5,26) gibi farklı türler bulunurken, Türkmenistan'da bu türlerin çoğu ya hiç yer almamakta ya da çok düşük oranlarda görülmektedir. Özellikle Halk türkülerinin Türkiye'de yer alması, ulusal müzik mirasının eserlerdeki yansımaları göstermektedir.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 24.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı

Ezgi Türleri	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Okul Şarkısı	17	54.84	14	63.64
Oyunlu Şarkı	1	3.23	6	27.27
Tekerleme Şarkı	1	3.23	-	-
Ninni	2	6.45	2	9.09
Halk Türküsü	3	9.68	-	-
Marş	3	9.68	-	-
Mehter Müziği	1	3.23	-	-
Halay Müziği	1	3.23	-	-
İlahi	1	3.23	-	-
Türk Sanat Müziği	1	3.23	-	-
Toplam Eser Sayısı	31	100	22	100

Tablo 24 Türkiye ile Türkmenistan'daki 2. sınıf müzik kitaplarında yer alan okul şarkılarının ezgi türleri açısından dağılımını göstermektedir. Her iki ülkede de Okul şarkıları türüne uygun şarkılar en yüksek orana sahip olup, Türkmenistan'da %63,64 ile, Türkiye'de ise %54,84 oranındadır. En düşük değerlere bakıldığında ise ülkeler arasında belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır. Türkiye'de Oyunlu şarkı, Tekerleme şarkı, Mehter Müziği, Halay müziği, İlahi ve Türk Sanat müziği gibi birden fazla tür %3,23 gibi en düşük oranlarda yer almaktadır. Türkmenistan'da ise en düşük oran %9,09 ile Ninni türüne aittir, bunun dışında Tekerleme şarkı, Halk türküsü, Marş, Mehter müziği, Halay müziği, İlahi ve Türk Sanat müziği gibi türler hiç bulunmamaktadır. Bu durum, Türkiye'nin müzik eğitiminde daha geniş bir kültürel ve müzikal yelpazeyi yansıttığını, Türkmenistan'ın ise belirli türlere daha fazla odaklandığını işaret etmektedir.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 25.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı

Ezgi Türleri	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Okul Şarkısı	14	58.33	16	84.21
Oyunlu Şarkı	1	4.17	1	5.26
Halk Türküsü	4	16.67	2	10.53
Marş	2	8.33	-	-
Mehter Müziği	1	4.17	-	-
Halay Müziği	1	4.17	-	-
Türk Sanat Müziği	1	4.17	-	-
Toplam Eser Sayısı	24	100	19	100

Tablo 25'e göre, her iki ülkenin 3. Sınıf müzik kitaplarında bulunan Okul şarkıları açık ara en baskın ezgi türüdür. Türkmenistan'da bu oran %84,21 ile oldukça yüksekken, Türkiye'de %58,33 orandır. Bu, ilkokul 3. sınıf müzik eğitiminde temel olarak ezgisel, melodik anlamda okul şarkılarının daha çok kullanıldığını vurgulamaktadır. Oyunlu şarkı her iki ülkede de benzer ve düşük oranlarda yer alırken (%4,17 ve %5,26), Halk türkülerine Türkiye'de %16,67 ile Türkmenistan'dan (%10,53) daha fazla yer verilmiştir.

Türkiye'nin müzik kitaplarında Marş (%8,33), Mehter müziği (%4,17), Halay müziği (%4,17) ve Türk Sanat müziği (%4,17) gibi özgün türler bulunurken, Türkmenistan'da bu türlerin hiç yer almaması dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu farklılıklar, iki ülkenin müzik eğitiminde farklı kültürel ve sanatsal odak noktalarına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Toplam bu kitapta incelenen eser sayıları Türkiye için 24, Türkmenistan için ise 19 olarak belirtilmiştir.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 26.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı

Ezgi Türleri	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Okul Şarkısı	18	78.26	13	72.22
Oyunlu Şarkı	3	13.04	-	-
Marş	1	4.35	-	-
Saymacalı Şarkı	-	-	1	5.56
Halk Türküsü	1	4.35	4	22.22
Toplam Eser Sayısı	23	100	18	100

Tablo 26'ya baktığımızda, her iki ülkede yine de Okul şarkıları türü 4. Sınıf müzik müfredatının büyük bir kısmını oluşturuyor. Türkiye'de bu oran %78,26 iken, Türkmenistan'da %72,22'dir. Bu, temel müzik eğitiminde okul şarkılarının merkeziliği konusunda ortak bir yaklaşım olduğunu vurgulamaktadır.

Türkmenistan'da Halk türküsü türü %22,22'lik bir oranla dikkat çekmektedir; Türkiye'de bu oran %4,35'te kalmıştır. Bu durum, Türkmenistan'ın kendi halk müziği mirasına daha fazla önem verdiğini yansıtmaktadır. Ayrıca, Türkmenistan'da Saymacalı şarkılara (%5,56) yer verilirken, Türkiye'de bu türe rastlanılmamıştır.

Öte yandan, Türkiye'de Oyunlu şarkılar (%13,04) ve Marşlar (%4,35) bulunurken, Türkmenistan'da bu türdeki şarkılara yer verilmemiştir. Bu farklılıklar, iki ülkenin müzik eğitiminde kendi kültürel ve sanatsal önceliklerini nasıl yansıttığını açıkça ortaya koymaktadır. Toplam eser sayıları incelendiğinde, Türkiye'nin 23 eserle Türkmenistan'ın 18 eserine kıyasla biraz daha geniş bir repertuvar sunduğu da görülmektedir.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 27.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının ezgi türlerine göre dağılımı

Ezgi Türleri	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Okul Şarkısı	16	61.54	16	100
Marş	1	3.85	-	-
Halk Türküsü	9	34.62	-	-
Toplam Eser Sayısı	26	100	16	100

Tablo 27'ye göre, Türkmenistan'da 5. sınıf müzik kitabındaki tüm eserler (%100) Okul şarkılarından oluşmuştur. Bu durum, Türkmenistan müfredatının bu seviyede sadece okul şarkılarına odaklandığını gösteriyor. Buna karşılık, Türkiye'de okul şarkıları yine baskın (%61,54) olsa da müfredat daha çeşitlidir.

Türkiye'de Halk türkülleri türü (%34,62) önemli bir yer tutarken, Türkmenistan'da hiç bir şarkı bulunmamaktadır. Bu büyük fark, Türkiye'nin kendi kültürel müzik mirasını eğitim materyallerine daha yoğun bir şekilde dahil ettiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Türkiye'de Marş (%3,85) türünde bir esere rastlanırken, Türkmenistan'da bu tür de yer verilmemiştir. Toplam eser sayıları incelendiğinde, Türkiye'nin 26 eserle Türkmenistan'ın 16 eserine kıyasla daha fazla eseri incelemeye dahil ettiği görülmektedir. Bu dağılım, iki ülkenin müzik eğitiminde farklı öncelikler ve kültürel yaklaşımlar benimsediğini net bir şekilde belirtmektedir.

4.7. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapısı bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 1. sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal/ makamsal yapısına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 28.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 1. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı

Tonal/Makamsal	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Tonal Şarkılar	17	89.47	19	70.37
Makamsal şarkılar	2	10.53	8	29.63
Toplam Eser Sayısı	19	100	27	100

Tablo 28’de çalışmamın 6. Alt problemi olan “*Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının tonal / makamsal yapıları bakımından karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?*” sorusu kapsamında tablodaki veriler yorumlanmıştır. Bunun birlikte tabloda her iki tarafta da tonal yapıların daha baskın kullanıldığı görülmektedir. Yine de en yüksek oranla Türkiye 17 şarkıyla %89,47 iken, Türkmenistan da bu oran 19 şarkı %70,37’dir.

Makamsal şarkılar grubunda bulunan eserler ise Türkmenistan’da Türkiye’ye kıyasla yaklaşık üç kat daha fazla yer aldığı görülmektedir (%29,63’e karşılık %10,53). Bu fark, özellikle Türkmenistan tarafında müzik eğitiminde kendi geleneksel makam müziği sistemine daha fazla vurgu yaptığını net olarak belirtmektedir. Türkiye’de Makamsal yapılarda Gülizar ve Uşşak Makamı) sadece 2 adet şarkı görülmektedir. Türkiye’de makamsal şarkıların daha az temsil edilmesi, genel müzik eğitimindeki tonal ağırlığı pekiştirmektedir. Toplam 1. Sınıf müzik kitabında eser sayısı açısından Türkmenistan’ın 27, Türkiye’nin ise 19 eser incelenmiştir.

Tablo 29.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde 2. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı

Tonal/Makamsal	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Tonal Şarkılar	23	74.19	17	77.27
Makamsal şarkılar	8	25.81	5	22.73
Toplam Eser Sayısı	31	100	22	100

Tablo 29’da Türkiye ile Türkmenistan 2. Sınıf müzik kitabında bulunan şarkıların Ton ve Makam yapılarının yüzdesel dağılımını içeren detaylar yer almıştır. Türkiye'deki toplam 31 şarkının %74,19'u tonal yapıda iken, %25,81'i makamsal özellikler göstermektedir. Türkmenistan'da ise 22 şarkının %77,27'si tonal nitelikte olup, %22,73'ü makamsaldır. Bu veriler, her iki ülkenin müzik eğitiminde de tonal şarkıların belirgin bir şekilde daha fazla tercih edildiğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca her iki ülkenin müzik eğitiminde Batı müziği tonal sisteminin eğitim müfredatında önemli bir yer tuttuğunu da göstermektedir. Tonal şarkılara daha detaylı bakmak gerekirse, Türkiye’de en çok Do Majör (8) tonuna ağırlık verildiği anlaşılmaktadır. Ardından, Re Minör (6), Fa Majör (6) ve Mi Minörde tonlarındaki şarkılara yer verilmiştir. Türkmenistan kitabına baktığımızda repertuvar sayısının az olmasına rağmen, tonal yapılarda çeşitlilik gözlemlenmektedir. Bu yapıda ağırlıklı olarak Mi Minör (5), ardından Re Minör, Re Majör, Sol Minör, Sol Majör, Fa Minör gibi birkaç tonlara yer verilmiştir. Genel olarak, her iki ülkede Batı müziği tonal sisteminin ön planda tutulması ortak noktalaradır.

Makamsal yapılarda Türkiye kitabında 8 (25,81%) adet şarkı bulunmuşken, Türkmenistan’da ise sadece 5 (22,73%) adet şarkıyla sınırlı kalmıştır. Türkiye’de bu yapıda öne çıkan makam Kürdi makamıdır, bunun yanı sıra Hicaz, Buselik, Mahur ve Uşşak makamlarına da yer verilmiştir. Türkmenistan’da da bu yapılarda yapılan kendi kültürel, geleneksel “Makam” müziği sistemine uygun, özgün eserleri özellikleri açısından incelediğimizde Türkmenistan müzik sistemi oldukça ilgi çekicidir.

Tablo 30.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 3. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı

Tonal/Makamsal	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Tonal Şarkılar	18	75.00	13	68.42
Makamsal şarkılar	6	25.00	6	31.58
Toplam Eser Sayısı	24	100	19	100

Tablo 30'a göre, Türkiye'deki 3. sınıf müzik kitabında toplam 24 okul şarkısı yer almakta ve bunların %75'i tonal, %25'i ise makamsal yapılarda bestelenmiştir. Buna karşılık Türkmenistan'da toplam 19 okul şarkısı bulunmakta ve bunların %68,42'si tonal, %31,58'i makamsal yapıdadır. Bu kitap 'da diğer kitaplardaki gibi yine de batı müziği tonal sisteminin oldukça yaygın kullanıldığını bir kez daha kanıtlamaktadır. Türkiye'de bu yapıda kullanılan tonlar Mi Minör, Re minör, Do Majör, Fa Majör ve Sol Minör olmakla birlikte, Türkmenistan'da Sol Minör, Re Minör, Mi Minör, Do Majör, La Minör, Fa Minör tonlarının kullanılması iki ülkenin müzik kitabındaki ortak nokta özelliğini taşımaktadır.

Makamsal boyutlara baktığımızda iki tarafta da eşit (6) eser mevcut olup ama oransal olarak (%31,58'e karşılık %25) farklılık görmekteyiz. Bu durum Türkiye repertuvar sayısının (24) fazla olmasına rağmen yine de baskın olarak tonal müziğe daha çok önem verdiğini göstermektedir. Türkmenistan 3. Sınıf kitabında 19 eser içerisinde 6 makamsal müziğe yer vermiştir.

Tablo 31.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 4. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı

Tonal/Makamsal	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Tonal Şarkılar	22	95.65	10	55.56
Makamsal şarkılar	1	4.35	8	44.44
Toplam Eser Sayısı	23	100	18	100

31. tablo, Türkiye ve Türkmenistan'ın 4. sınıf müzik kitaplarında yer alan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarının sayısal ve yüzdesel dağılımını göstermektedir. Türkiye'deki toplam 23 şarkının %95,65'i tonal yapıda iken, %4,35'i makamsal özellik taşımaktadır. Bu oran, Türkiye'nin 4. sınıf müzik müfredatında tonal müziğe verilen yoğunluğu açıkça ortaya koymaktadır. Makamsal şarkıların sayısı ise yalnızca 1(%4,35) ile sınırlıdır. Tonal yapıda en sık kullanılan tonlar şu şekildedir; Do Majör, Fa Majör, Re Majör Mi Minör ve Do Minördür. Majör tonların fazla kullanılması çocuk şarkılarının genel karakteristik özelliklerini ortaya çıkarmaktadır.

Türkmenistan'daki 18 şarkıya bakıldığında ise durum oldukça farklıdır. Şarkıların %55,56'sı tonal nitelikte olup, %44,44'ü makamsaldır. Bu dağılım, Türkmenistan'ın 4. sınıf müfredatında makamsal müziğe Türkiye'ye kıyasla çok daha fazla yer verdiğini göstermektedir. Neredeyse yarı yarıya bir denge söz konusu olup, geleneksel makamsal yapıların eğitimde önemli bir rol oynadığını gözler önüne sermektedir. Bu kayda değer bir farklılık olup, bizim alt problemimizde aradığımız sorunun cevabını net olarak vermektedir. Tonal yapıda en çok tercih edilen tonlar Mi Minör, Re Minör, Mi Majör ve Sol Minördür.

Tablo 32.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitiminde 5. Sınıf müzik kitabında bulunan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre dağılımı

Tonal/Makamsal	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Tonal Şarkılar	17	65.38	9	56.25
Makamsal şarkılar	9	34.62	7	43.75
Toplam Eser Sayısı	26	100	16	100

Tablo 32, Türkiye ile Türkmenistan'ın 5. sınıf müzik kitaplarında yer alan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarını sayısal ve yüzdesel olarak göstermektedir. Türkiye'de, toplam 26 şarkının %65,38'i tonal yapıda iken, %34,62'si makamsal özellik taşımaktadır. Bu, Türkiye'nin 5. sınıf müzik müfredatında tonal müziğin hala baskın olduğunu, ancak makamsal müziğe verilen yerin önceki sınıflara göre arttığını göstermektedir.

Türkmenistan'da ise 16 şarkının %56,25'i tonal nitelikte olup, %43,75'i makamsaldır. Türkmenistan'ın müfredatında makamsal müziğin oranı, Türkiye'ye kıyasla daha yüksek ve tonal müzikle neredeyse dengeli bir dağılım sergilemektedir. Bu durum, Türkmenistan'ın geleneksel müzik eğitimine verdiği önemi pekiştirmektedir.

Genel olarak bakıldığında, her iki ülkenin 5. sınıf müzik eğitiminde de tonal şarkılar ağırlığını korumaktadır. Ancak Türkmenistan'ın makamsal müziğe daha fazla yer vermesi, kültürel miraslarını müfredatlarına daha çok yansıttıklarını belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır.

4.8. Türkiye ile Türkmenistan ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının genel karşılaştırılmasına ilişkin benzerlikler ve farklılıklar

Aşağıdaki tabloda Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının (1., 2., 3., 4. ve 5. Sınıflar) konu-tema bakımından genel karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan benzerlik ve farklılıkları verilmiştir;

Tablo 33.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının konuları bakımından genel dağılımı

Konular	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Aşk, Özlem, Sevgi, Sevda, Hayranlık	14	11.57	-	-
Atatürk (Devlet Adamları, Ulusal Liderler)	7	5.79	1	0.76
Bayrak	2	1.65	1	0.76
Bayram, Etkinlik, Resmi Günler	5	4.13	7	5.34
Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik	7	5.79	15	11.4
Çanakkale Zaferi, Kahramanlık, Milli Ordu	2	1.65	-	-
Çocuklar, Gençlik	5	4.13	7	5.34
Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim	12	9.92	5	3.82
Doğa-Orman (Ormanlar, Dağlar)	10	8.26	11	8.40
Dostluk, Kardeşlik	7	5.79	1	0.76
Ev-Aile, Anne-Baba	1	0.83	7	5.34
Hayvanlar	10	8.26	7	5.34
Macera, Tatil, Yolculuk, Gezi	-	-	3	2.29
Mevsimler, Aylar, Günler, Zaman	1	0.83	-	-
Meyveler	-	-	1	0.76
Ninni	2	1.65	2	1.53
Okul, Mektep	1	0.83	4	3.05
Oyuncaklar	-	-	1	0.76
Taşıtlar	2	1.65	-	-
Hayal, Arzu, Rüya, Öykünme	2	1.65	2	1.53
Diğer Konular	2	1.65	4	3.05
Dini Değerler	1	0.83	-	-
Dua, İstek, Arzu, Teşekkür, Mutluluk	-	-	2	1.53
El Sanatları	-	-	1	0.76
Kahramanlık, Zafer, Milli Ordu	1	0.83	-	-
Milli değerler, Gelenek	1	0.83	-	-
Öğretmen	2	1.65	-	-
Resmi Kurumlar	2	1.65	-	-
Sağlık, Spor	1	0.83	1	0.76
Üretim, Milli Ekonomi, Dayanışma	1	0.83	-	-
Öğüt, Eleştirel, Nasihat	-	-	3	2.29
Şehirler, Yerler	-	-	1	0.76
Kader, Hayat Yolculuğu	1	0.83	-	0.00
Müzik enstrümanları, çalgı	1	0.83	1	0.76

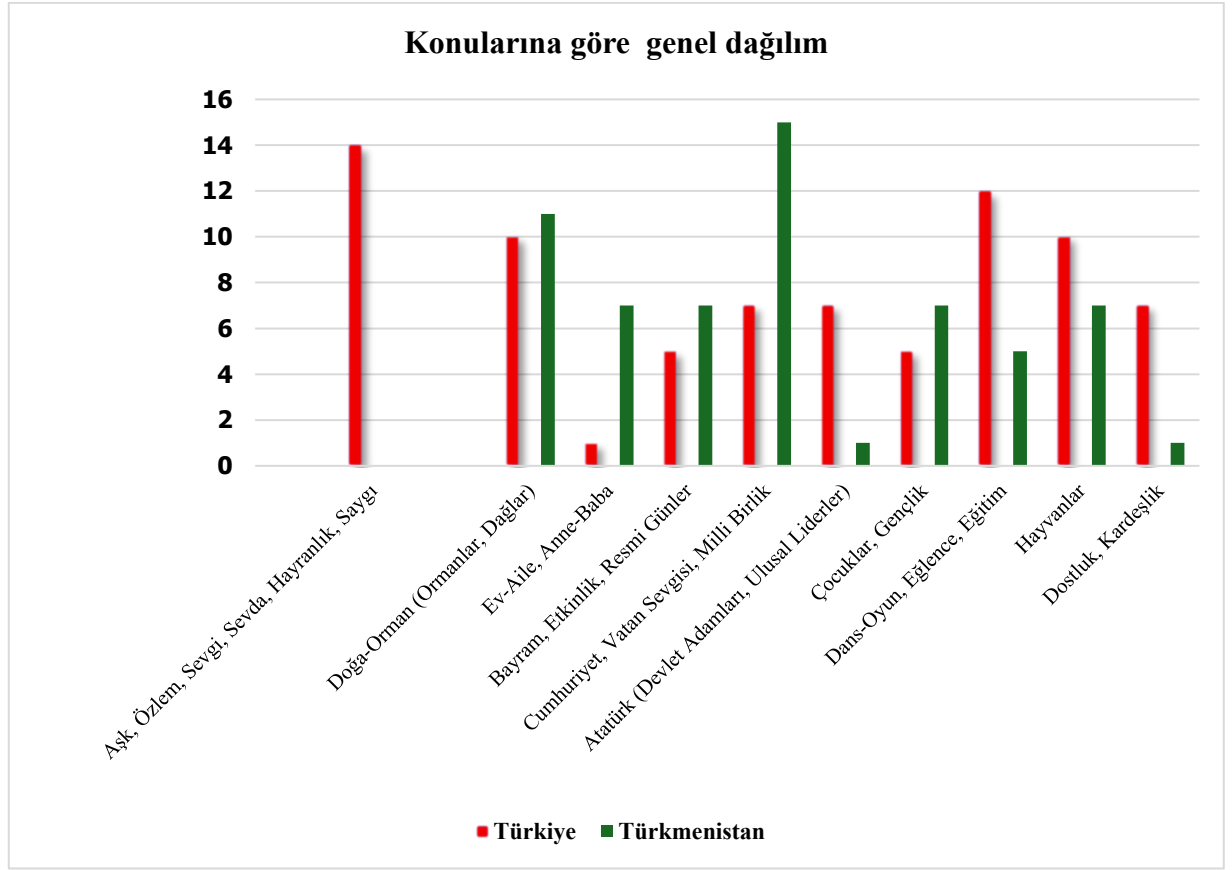
Azim, Disiplin, Çalışkanlık	1	0.83	-	0.00
Yöresel Giysiler, Eşyalar, Takı, Ziyet	-	-	2	1.53
Balonlar	-	-	1	0.76
Farkındalık, Toplumsal Duyarlılık	2	1.65	-	-
Gezegen, Dünya	1	0.83	-	-
Su	1	0.83	-	-
Toplam Eser Sayısı	121	100	131	100

33. tabloda, Türkiye ile Türkmenistan'ın müzik eğitimi ders kitaplarında yer alan şarkıların konu dağılımı arasında belirgin farklılıklar, benzerlikler olduğu görülmektedir. Türkiye'den toplamda 121 adet okul şarkısı, Türkmenistan'dan ise toplamda 131 okul şarkısı konularına göre karşılaştırmaya alınmıştır. Türkiye'de en yüksek değere sahip konular Aşk, Özlem, Sevgi, Seveda, Hayranlık (14 şarkı, %11,57) ve Dans-Oyun, Eğlence, Eğitim (12 şarkı, %9,92) olarak öne çıkıyor. Öte yandan, Türkmenistan'da zirvede Cumhuriyet, Vatan Sevgisi, Milli Birlik (15 şarkı, %11,45) ve Doğa-Orman (11 şarkı, %8,40) temaları bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin daha çok duygusal ve eğitsel içeriklere, Türkmenistan'ın ise ulusal değerlere ve doğaya vurgu yaptığını göstermektedir.

En az değere sahip konulara bakıldığında ise farklı bir tablo ortaya çıkıyor. Türkiye'de Ev-Aile, Anne-Baba (1 şarkı, %0,83), Mevsimler, Aylar, Günler, Zaman (1 şarkı, %0,83) ve Dini Değerler (1 şarkı, %0,83) gibi konular minimum sayıda şarkıyla temsil ediliyor. Türkmenistan'da ise Aşk, Özlem, Sevgi, Seveda, Hayranlık, Saygı, Zafer Kahramanlık, Milli Ordu ve Mevsimler, Aylar, Günler, Zaman gibi konulara hiç yer verilmemiştir. Bu durum, iki ülkenin müzik müfredatında hangi konulara daha az öncelik verdiğini net bir şekilde göstermektedir. Tabloya genel olarak yorum yapmak gerekirse, her iki ülke de kendi kültürel ve toplumsal önceliklerini müzik eğitimine yansıtmıştır.

Grafik 1.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının konularına göre genel dağılımı

Türkiye ve Türkmenistan'daki müzik eğitimi ders kitaplarının konu ve tema dağılımı analizini sunan *Grafik 1*, her iki ülkenin ilkökul düzeyindeki müzik müfredatında işlenen ana temalara yaklaşımlarını karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Toplamda Türkiye'den 121, Türkmenistan'dan ise 131 şarkı üzerinden elde edilen veriler, şarkıların konusal ve tematik yapılarına göre dağılımlarını görselleştirmektedir. Bu grafik, Tablo 33'te sunulan nicel verilerin grafiksel bir dökümü niteliğindedir. Grafikte kırmızı renk sütün Türkiye'yi, yeşil renkli sütün ise Türkmenistan'ı temsil etmektedir.

Grafik 1'in temel amacı, yaklaşık elliye yakın konu başlığı altında incelenen şarkılar içinden, sayısal ve yüzdesel olarak öne çıkan en önemli 10 konu başlığının iki ülke arasındaki dağılımını ortaya koymaktır. Bu nedenle tablodan yaklaşık en çok eser bulunan 10 konu başlığı grafik 1 içerisinde değerlendirmeye alınmış olup, diğer konu başlıkları grafik için kapsam dışı bırakılmıştır.

Tablo 34.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre genel dağılımı

Ritimsel Yapılar	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
2/2	-	-	1	0.76
2/4	39	32.23	38	29.01
3/4	11	9.09	9	6.87
3/8	-	-	2	1.53
4/4	56	46.28	32	24.43
5/8	6	4.96	1	0.76
6/8	4	3.31	8	6.11
7/8	1	0.83	3	2.29
9/8	6	4.96	-	-
10/8	1	0.83	-	-
11/8	-	-	1	0.76
12/8	-	-	1	0.76
Toplam Eser Sayısı	121	100	131	100

Tablo 34'te Türkiye ile Türkmenistan'ın müzik eğitimi ders kitaplarında yer alan şarkıların ritimsel yapılarının dağılımı arasında belirgin farklılıklar, benzerlikler olduğu görülmektedir.

Benzerlikler bakımından hem Türkiye hem de Türkmenistan müfredatında 2/4'lük ve 4/4'lük gibi basit ve anlaşılır zaman işaretlerinin büyük bir ağırlık taşıdığı gözlemlenmektedir. Türkiye'de 2/4'lük ritmine sahip 39 şarkı (%32,23), 4/4'lük ritmine sahip 56 şarkı (%46,28) bulunurken; Türkmenistan'da 2/4'lük ritmine sahip 38 şarkı (%29,01) ve 4/4'lük ritmine sahip 32 şarkı (%24,43) yer almaktadır. Bu durum, her iki ülkenin de çocukların ritim algısını geliştirmek için temel ve düzenli ritim kalıplarına odaklandığını belirtmektedir. Her iki kültürde de müziğin temelini oluşturan bu ritimler, çocukların müzikle kolayca etkileşime geçmesini sağlıyor. Ayrıca 3/4 ve 6/8 gibi ritimler de her iki ülkede belli oranlarda temsil edilmiştir, bu da valse benzeri veya daha akıcı ritimlerin müfredatta yer bulduğunu işaret etmiştir.

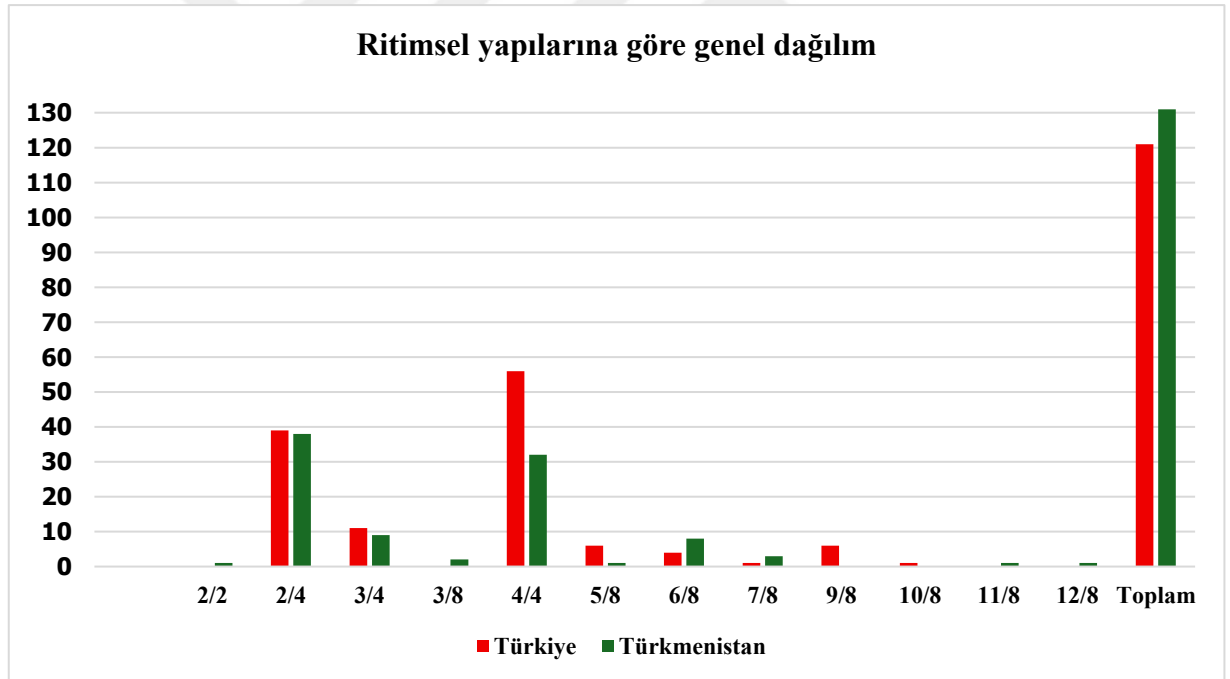
Farklılıklar kısmında ritimsel yapılar incelendiğinde en çarpıcı fark, 4/4'lük ritminin Türkiye'deki baskınlığı ve Türkmenistan'daki daha çeşitli ritim kullanımına kıyasla oranıdır. Türkiye'de şarkıların neredeyse yarısı (%46,28) 4/4'lük ritmine sahipken, Türkmenistan'da bu oran daha düşük (%24,43) ve ritimsel çeşitlilik daha fazla.

Türkmenistan müfredatında Türkiye'de hiç bulunmayan 2/2'lik, 3/8'lik, 11/8'lik ve 12/8'lik gibi ritimler yer almıştır. Özellikle 3/8'lik, 7/8'lik, 11/8'lik ve 12/8'lik gibi bileşik ve aksak ritimlerin Türkmenistan'da bulunması, Türkmen müziğinin ve dans kültürünün daha karmaşık ritmik yapıları barındırdığını ve bu unsurların eğitim müfredatına yansıtıldığını göstermektedir.

Öte yandan, Türkiye'de 5/8'lik, 9/8'lik ve 10/8'lik gibi Türk Halk Müziği'ne özgü aksak ritimlerin bulunması, Türkmenistan'da bu ritimlerin olmaması veya çok az olması dikkat çekmektedir. Bu durum, Türkiye'nin kendi geleneksel müzik yapısını eğitim müfredatına daha aktif bir şekilde entegre ettiğini vurgulamaktadır.

Grafik 2.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapılarına göre genel dağılımı

Grafik 2’de Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitimi ders kitaplarında kullanılan okul şarkılarının ritimsel yapılarının genel dağılımı verilmiştir. Grafikte kırmızı sütun Türkiye’yi yeşil sütun ise Türkmenistan’ı temsil etmektedir. Bu grafik, Tablo 34’te sunulan nicel verilerin grafiksel bir dökümü niteliğindedir.

Benzerlik; Her iki ülkenin müzik eğitimi programlarında 2/4'lük ve 4/4' lük ritimleri çocuk şarkılarında temel ritimler olarak kullanılmıştır. Bu, çocukların ritim duygusunu geliştirmek için basit ve anlaşılır ritimlerin tercih edildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, Türkiye müfredatında halk müziği kökenli aksak ritimler (5/8'lik, 9/8'lik, 10/8'lik) dikkat çekmektedir. Türkmenistan'da ise daha karmaşık bileşik ritimler (ör. 11/8'lik, 12/8'lik) yer almıştır. Bu, her iki ülkenin kendi geleneksel müzik kimliğini müzik eğitimi kitaplarına yansıttığını ortaya koymaktadır.

Farklılık olarak; Türkiye'de 4/4'lük ritmi açık ara en baskın ritimdir. Türkmenistan'da ise 4/4 ritmi baskın olsa da diğer ritimlerin (ör. 3/8'lik, 11/8'lik, 12/8'lik) de kullanılması ritim çeşitliliğini artırmaktadır. Bu da Türkmen müziğinde dans kültürünün etkisiyle daha karmaşık ritimlerin müfredata yansıdığını göstermektedir. Toplam analiz eser sayısı Türkiye'de 121, Türkmenistan'da 131'dir.

Tablo 35.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgisel türlerine göre genel dağılımı

Ezgisel Türler	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Okul Şarkısı	78	64.46	78	59.54
Oyunlu Şarkı	7	5.79	8	6.11
Saymaca Şarkısı	-	-	8	6.11
Tekerleme Şarkı	2	1.65	-	-
Ninni	3	2.48	2	1.53
Halk Türküsü	19	15.70	6	4.58
Marş	7	5.79	-	-
Mehter Müziği	2	1.65	-	-
Halay Müziği	2	1.65	-	-
İlahi	1	0.83	-	-
Türk Sanat Müziği	2	1.65	-	-
Toplam Eser Sayısı	121	100	131	100

Tablo 35'te Türkiye ve Türkmenistan müzik ders kitaplarındaki şarkıların ezgi türü dağılımının karşılaştırmalı sıralaması verilmiştir. Değerlendirme sırasında bu tür de oldukça farklılıklar ve ortak noktalar göze çarpmaktadır.

En belirgin benzerlik, her iki ülkenin müzik ders kitaplarında "Okul Şarkısı" ezgi türünün açık ara en baskın kategori olmasıdır. Türkiye'deki şarkıların %64,46'sını (78

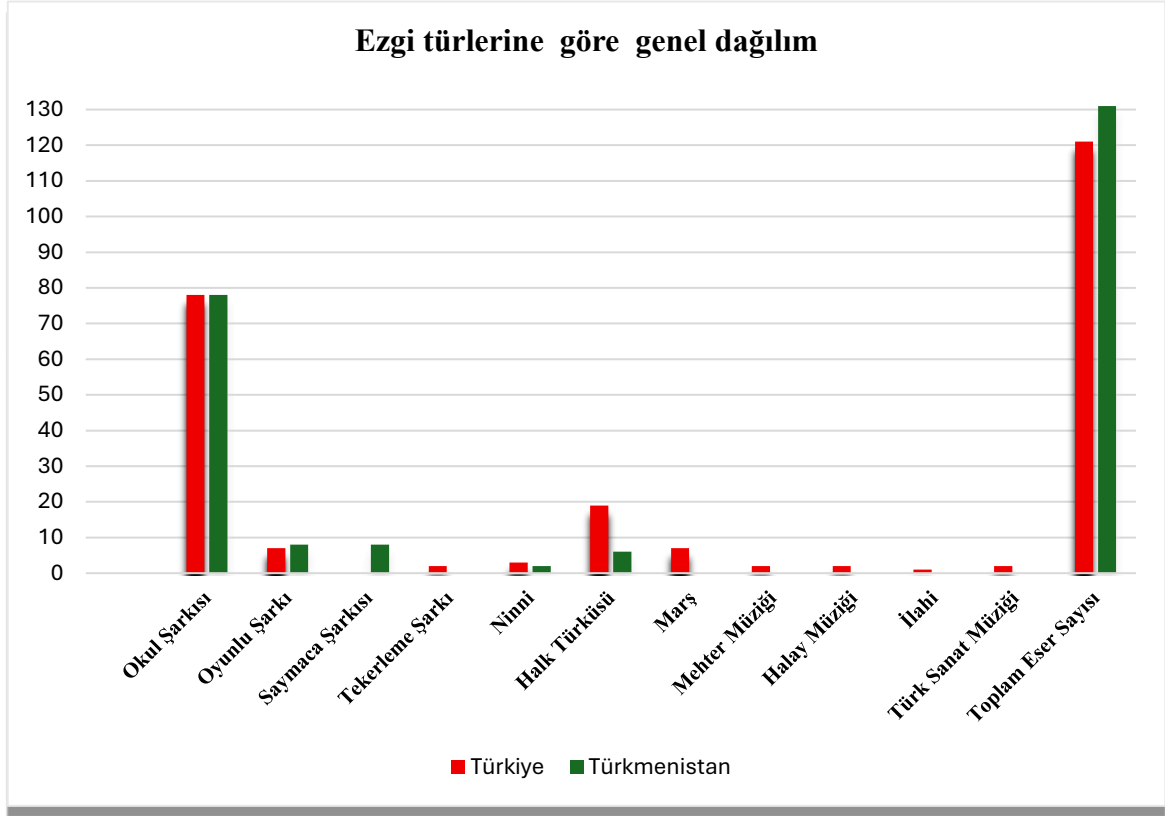
şarkı), Türkmenistan'daki şarkıların ise %59,54'ünü (78 şarkı) "Okul Şarkısı" oluşturmaktadır. Bu durum, her iki eğitim sisteminin de çocuklara genel müzik bilgisi ve becerileri kazandırmayı hedefleyen, didaktik veya pedagojik amaçlı, bestelenmiş şarkılara öncelik verdiğini gösteriyor. Ayrıca Oyunlu Şarkı ve Ninni gibi çocukların yaş gelişimine uygun, eğlenceli ve sakinleştirici ezgi türlerine her iki ülkede de yer verilmesi, çocukların öğrenme süreçlerindeki evrensel ihtiyaçların karşılandığını işaret etmektedir.

Ezgi türleri arasındaki en belirgin farklılık, ulusal müzik miraslarına verilen önemde ortaya çıkmaktadır. Türkiye müfredatında Halk Türküsü (19 şarkı, %15,70), Marş (7 şarkı, %5,79), Mehter Müziği (2 şarkı, %1,65), Halay Müziği (2 şarkı, %1,65) ve Türk Sanat Müziği (2 şarkı, %1,65) gibi Türkiye'nin zengin geleneksel ve ulusal müzik türlerine geniş yer verilmesi dikkat çekmektedir. Bu türlerin Türkmenistan müfredatında hiç bulunmaması ya da çok az yer alması, Türkiye'nin ulusal kimliğini müzik aracılığıyla gelecek nesillere aktarma konusundaki güçlü vurgusunu göstermektedir.

Öte yandan, Türkmenistan müfredatında Saymacalı şarkı türü (8 şarkı, %6,11) türünün bulunması ve Türkiye'de hiç olmaması, Türkmenistan'ın kendi kültürel oyun ve tekerleme geleneğini müzik eğitimine entegre ettiğini ortaya koymaktadır. Türkiye'deki Tekerleme Şarkı ezgi türüyle kısmi bir benzerlik olsa da Saymacalı şarkılarına verilen bu özel önem, Türkmenistan'ın eğitiminde folklorik unsurlara farklı bir ağırlık verdiğini düşündürmektedir.

Grafik 3.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgi türlerine göre genel dağılımı

3. Grafikte Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgi türlerine göre genel dağılımı gösterilmiştir. Grafikte kırmızı sütun Türkiye’yi yeşil sütun ise Türkmenistan’ı temsil etmektedir. Bu grafik, Tablo 35’te sunulan nicel verilerin grafiksel bir dökümü niteliğindedir.

Benzerlikler; Her iki ülkede de “Okul şarkısı” türü en yüksek orana sahiptir ve çocuklara yönelik eğitici repertuvarın önemini ortaya çıkarmıştır. Her iki ülkede “Oyunlu şarkılar” ve “Saymacalı şarkılar” gibi çocukların ritim ve eğlence becerilerini geliştiren türler bulunur. Ninni, Marş ve bazı diğer ezgi türleri her iki müfredatta da az sayıda temsil edilmiştir, bu da çocuk şarkılarının daha çok okul odaklı şarkılar etrafında şekillendiğini göstermektedir.

Farklılık olarak; Türkiye müfredatında “Halk Türküsü”, “Mehter Müziği”, “Halay Müziği” ve “Türk Sanat Müziği” gibi geleneksel ve kültürel formlar daha geniş

yer tutarken, Türkmenistan müfredatında bu türler çok az ya da hiç yoktur. Türkmenistan’da “Saymacalı şarkısı” ve “Tekerleme şarkısı” Türkiye’ye göre daha fazla kullanılmıştır. Türkmenistan’da halk müziği Türkiye’ye göre daha sınırlı temsil edilirken, Türkiye bu geleneği daha belirgin biçimde müfredatına dahil etmiştir. Türkiye’de Mehter ve Halay gibi ritüel ve oyun müzikleri eğitim kitaplarına girerken, Türkmenistan’da bu tarzlar bulunmamaktadır. Toplam eser sayıları birbirine yakın olsa da Türkiye’nin ezgi türleri bakımından çeşitliliği Türkmenistan’a göre daha fazladır.

Tablo 36.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre genel dağılımı

Tonal ve Makamsal Yapı	Türkiye		Türkmenistan	
	f	%	f	%
Tonal Şarkılar	97	80.17	68	51.91
Makamsal Şarkılar	26	21.49	34	25.95
Toplam Eser Sayısı	121	100	131	100

Tablo 36’da her iki ülkenin 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların tonal/makamsal yapılarına göre genel karşılaştırmasını içeren toplam sayıları ve yüzdeleri gösterilmiştir.

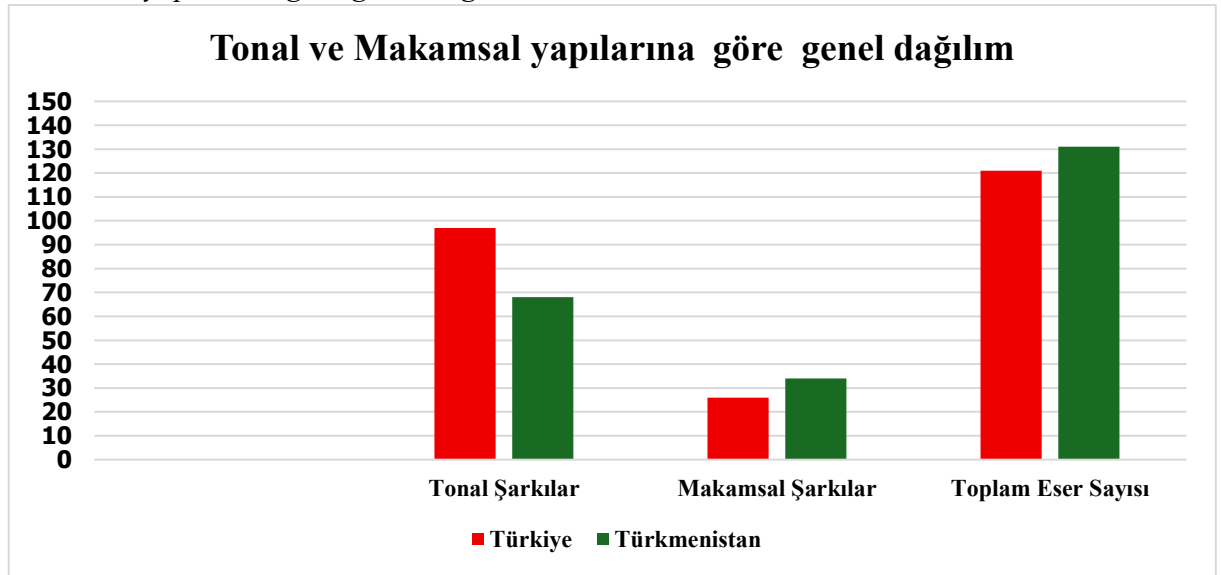
Her iki ülkede de müzik eğitiminde tonal şarkıların makamsal şarkılara göre daha yüksek bir orana sahip olması ortak bir noktadır. Tonal sistem, Batı müziğinin temelini oluşturur ve evrensel olarak daha yaygın bir şekilde öğretilir. Bu durum, her iki ülkenin de müzik eğitiminde temel Batı müzik kuramına ve uygulamalarına önemli bir yer verdiğini göstermektedir.

En çarpıcı fark, Türkiye'deki tonal şarkıların ezici üstünlüğü ve Türkmenistan'daki makamsal şarkıların oranının belirgin derecede yüksek olmasıdır. Türkiye'deki şarkıların %80,17'si tonal iken, makamsal şarkıların oranı sadece %21,49'dur. Özellikle 4. sınıfta Türkiye'deki şarkıların %95,65'i tonaldır. Bu durum, Türkiye'nin müzik eğitiminde daha çok Batı müziği tonalite anlayışına odaklandığını ve geleneksel Türk müziğindeki makamların daha az yer bulduğunu işaret etmektedir. Buna karşılık, Türkmenistan'da tonal şarkılar hala çoğunlukta olsa da (%51,91), makamsal şarkıların oranı Türkiye'ye göre çok daha yüksektir (%25,95). Türkmenistan'da özellikle 1. sınıfta (%29,63) ve 4. sınıfta (%44,44) makamsal şarkıların oranının dikkate değer şekilde artması,

Türkmenistan'ın kendi zengin geleneksel makamsal müzik mirasını okul müfredatına daha aktif bir şekilde uyum haline getirdiğini göstermektedir. Bu farklılık, iki ülkenin müzik eğitiminde kendi kültürel ve müzikal kimliklerini ne derecede ön plana çıkardıklarına dair önemli bir göstergedir. Türkiye'nin daha çok evrensel kabul görmüş tonal yapıya yönelirken, Türkmenistan'ın geleneksel müzik yapılarını daha güçlü bir şekilde koruma ve aktarma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Grafik 4.

Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının tonal ve makamsal yapılarına göre genel dağılımı

Grafikte 4'te Türkiye ile Türkmenistan müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının ezgi türlerine göre genel dağılımı gösterilmiştir. Grafikte kırmızı sütun Türkiye'yi yeşil sütun ise Türkmenistan'ı temsil etmektedir. Bu grafik, Tablo 36'da sunulan nicel verilerin grafiksel bir dökümü niteliğindedir.

Benzerlikler; Her iki ülkede de tonal şarkıların makamsal şarkılara kıyasla sayıca çok daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, her iki kültürde de tonal müzik yapısının, makamsal yapıya göre daha yaygın veya daha fazla sayıda eser ürettiğini göstermektedir. Toplam eser sayısı incelendiğinde, Türkiye ve Türkmenistan'ın birbirine oldukça yakın değerlere sahip olduğu görülmektedir. Türkiye yaklaşık 120 eser civarında, Türkmenistan ise 130 eser civarındadır. Her iki ülkede de makamsal şarkıların sayısının tonal şarkılara kıyasla belirgin şekilde düşük olması ortak bir noktadır. Bu, iki kültürün de makamsal müziği belirli bir niş veya geleneksel bağlamda tuttuğunu, ancak genel müzik üretiminde tonal müziğin baskın olduğunu düşündürebilir.

Farklılıklar; Türkiye'deki tonal şarkı sayısı (yaklaşık 97), Türkmenistan'daki tonal şarkı sayısından (yaklaşık 68) belirgin şekilde daha fazladır. Bu, Türkiye'de tonal müzik üretiminin veya incelenen tonal eser repertuvarının Türkmenistan'a göre daha geniş olduğunu göstermektedir. Türkmenistan'daki makamsal şarkı sayısı (yaklaşık 34), Türkiye'deki makamsal şarkı sayısından (yaklaşık 27) bir miktar daha fazladır. Bu küçük fark, Türkmenistan'da makamsal müziğin Türkiye'ye göre biraz daha fazla eserle temsil edildiğini veya korunageldiğini düşündürebilir. Bu durum, Türkmenistan'ın makamsal geleneğe daha sıkı tutunduğunu veya bu alanda daha aktif bir üretime sahip olduğunu akla getirebilir. Toplam eser sayısına bakıldığında, Türkiye'nin toplam eser sayısının büyük bir kısmı tonal şarkılardan (97/120) oluşurken, Türkmenistan'ın toplam eser sayısında (68/130) tonal şarkıların oranı Türkiye'ye göre daha düşüktür ve makamsal şarkılar toplamın daha büyük bir yüzdesini oluşturur. Bu da iki ülkenin müzik yapısı içerisindeki tonal/makamsal denge farklılıklarını yansıtmaktadır. Türkmenistan'da makamsal eserlerin toplam içerisindeki payı oransal olarak daha yüksektir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada Türkiye ve Türkmenistan'da ilköğretim seviyesinde okutulan müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının konu, ritimsel yapı, ezgi türü ve tonal/makamsal yapı bakımından kapsamlı bir karşılaştırması yapılmıştır. Araştırma bulguları, iki ülkenin eğitim sistemlerinde yer alan müzik repertuvarının benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koyarak, eğitim politikaları ve kültürel değerlerin müzik eğitimine yansımalarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın ana problem cümlesine ve alt problemlerine cevap veren bulgular ve yorumlara bakılarak elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

Çalışmada Türkiye ile Türkmenistan devlet okullarında okutulmakta olan ilköğretim kademesi olarak kabul edilen 1., 2., 3., 4. ve 5. Sınıf müzik derslerinde kullanılan ders kitapları ve bu kitaplarda toplam Türkiye'den 121 şarkı, Türkmenistan'dan 131 şarkı müziksel boyutlarıyla birlikte incelenmiştir.

İlk alt problemimiz olan Türkiye ile Türkmenistan eğitim kademeleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler saptanmaya çalışılmıştır. Burada ortaya çıkan en önemli farklılık Türkiye'de kademeli eğitim sistemi okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim gibi aşamalara ayrılmış olup, Türkmenistan'da ise eğitim sistemi yalnızca tek çatı altında, kesintisiz bir yapı şeklinde yapılandırılmıştır. Müzik eğitiminde Türkiye'de çocukların okul öncesi eğitimi döneminden itibaren müzik hayatının da başladığı bilinmektedir. Türkmenistan'a baktığımızda bu durum Türkiye'nin tam aksinedir. Türkmenistan'da okul öncesi döneminde müzik eğitimi kademesi bulunmamaktadır. Bu durum Türkmenistan müzik eğitiminde önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Çocukların erken yaşlarda müzikle tanışmaları, müzikle iç içe olmaları onlarda en çok psikomotor becerilerin gelişiminin yanı sıra müziksel ritim ve tempo duygusunu, işitsel algı ve dikkat gibi bilişsel süreçleri olumlu yönde etkileyerek müziksel

ifadeyi ve yaratıcılığı aşılamaktadır. Bu durum Türkiye'nin lehine olsa da Türkmenistan için önemli bir eksiklik oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu durum Türkmenistan'daki çocukların müziksel gelişiminde temel becerilerin kazanılmasının önüne geçmekte, müziksel yaratıcılığı, çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimlerini kısıtlamaktadır. Bir sonraki kademe olan ilköğretim eğitimi kademesinde Türkiye'de 1.,2.,3.,4. Sınıfları kapsamakta olup her sınıfta müzik eğitimi mevcuttur. Türkmenistan'da da durum Türkiye'yle bire bir aynıdır. Ortaöğretim kademesinde baktığımızda Türkiye'de 5., 6., 7., 8. Sınıflarda da müzik eğitimi mevcut olup Türkmenistan da ise yalnızca 5. Sınıflarda müzik dersleri yürürlüktedir. Bu sebeple her iki ülkenin de müzik eğitimine eşit olacak şekilde çalışmanın kapsamı 1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflarla sınırlandırılmıştır. Türkiye'de ortaöğretimden sonraki aşama olan Lise ve bir sonraki aşaması yüksek öğretim de müzik faaliyetleri oldukça zengin derslerle desteklenmiş olup, Türkmenistan'da müzik eğitimi 1. Sınıftan 5. sınıfa kadar olan aralığı kapsamaktadır. Türkmenistan'da Yüksek öğretim kurumları olarak sadece Devlet Konservatuvarı ve Medeniyet Enstitüsünde müziksel faaliyetler yürütülmektedir. Türkiye bu konumda müzik eğitiminin bir çok yükseköğretim kurumlarında da devam ettirilmesinde oldukça avantajlı bir profil sergilemektedir.

2. Alt problem de Türkiye ilköğretim müzik eğitiminde (1., 2., 3., 4., ve 5. Sınıflar) kullanılan müzik kitapları ile birlikte okul şarkıları müzik özelliklerine göre tablolştırılmıştır. Türkiye'de 1., 2., 3., 4., ve 5. Sınıfların müzik ders kitaplarından toplamda 121 şarkı, her sınıfın tablosu ayrı olarak tabloya alınmıştır. Tablolar incelendiğinde Türkiye'de repertuvar çeşitliliği eksik olarak görülmüştür. Buna örnek olarak, bir okul şarkısının yalnızca tek kitapta değil de aynı zamanda diğer sınıfların da kitaplarında da tekrar bulunmasıdır.

3. Alt problemde Türkmenistan müzik eğitimindeki kullanılan okul şarkılara toplamda Türkmenistan'dan 131 adet okul şarkısı incelenmeye alınmış ve şarkıların birden fazla ders kitabında tekrar bulunma durumu neredeyse hiç yok denecek kadar az olduğu sonucuna varılmıştır. Bu da Türkmenistan tarafında repertuvar çerçevesinin oldukça geniş olduğunu belirtmektedir. Bir başka göze çarpan farklılık ise Türkiye müzik ders kitaplarında bulunan bazı şarkıların müziksel nüans, donanımda değiştirici işaretlerindeki küçük hataların bulunmasıdır. Notasyon kısmında Türkiye'deki müzik kitaplarında bulunan tüm okul şarkılarının notaları (1. Sınıf hariç) sadece tek dizekli (Sol

Anahtarında), Türkmenistan da ise bazı okul şarkılarının çift dizekli (Piyano eşlikleri) verildiği göze çarpan en önemli özellikler arasındadır.

Konu ve tema bakımından karşılaştırmalar sonucu her iki ülkenin okul şarkılarında oldukça önemli farklılıklar ve benzerlikler tespit edilmiştir. Türkiye’de de ve Türkmenistan’da da uyguladığı müzik müfredatı içerisinde müzik kitaplarında bulunan şarkıların konularının geniş bir yelpazede yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda her iki ülkenin 1. Sınıf müzik ders kitaplarının konu bakımından karşılaştırılması sonucunda Türkiye’de eğlence ve hayvanlar temaları öne çıkarken, Türkmenistan’da vatan sevgisi, çocuklar ve okul temaları daha yaygındır. Türkiye, tarihî ve kültürel temalara yer verirken; Türkmenistan, aile, tatil ve gündelik yaşama dair konulara ağırlık vermiştir. Türkiye ders kitaplarında “Atatürk”, “Zafer, Kahramanlık”, “Dostluk-Kardeşlik”, “Ninni” gibi kültürel ve duygusal içerikler yer alırken, Türkmenistan kitaplarında bu temalara rastlanmamaktadır. Buna karşın, Türkmenistan’da “Ev-Aile”, “Macera-Tatil”, “Meyveler” ve “Oyuncaklar” gibi çocukların gündelik yaşamına yakın, yaşamla daha doğrudan ilişkili konular bulunmaktadır. Türkmenistan kitaplarında toplam şarkı sayısı (27) Türkiye’ye (19) göre daha fazladır. Bu veriler, iki ülkenin müzik eğitimi yaklaşımının farklı öncelikler taşıdığını göstermektedir.

Türkiye ve Türkmenistan’ın 2. sınıf müzik kitaplarındaki şarkı temalarında da belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye bu sefer, 31 şarkı ile daha zengin bir içerik sunarken, Türkmenistan’da bu sayı 22’dir. Türkmenistan’da doğa, çocuklar ve aile temaları ön plandayken; Türkiye’de sevgi, eğlence ve hayvanlar gibi konulara daha fazla yer verilmektedir. Her iki ülkede de vatan sevgisi ve milli birlik temalarının yer alması dikkat çekici ortak bir noktadır. Bu durum, Türkiye’nin daha çeşitli ve duygusal temalara yöneldiğini, Türkmenistan’ın ise daha somut ve günlük yaşamla ilgili konuları tercih ettiğini göstermektedir.

Türkiye ve Türkmenistan’ın 3. sınıf müzik kitaplarında da hem ortak hem de farklı temalar mevcuttur. Her iki ülkede de vatan sevgisi ve doğa temalarına yer verilmiş; bu durum, ortak değerlerin eğitim yoluyla aktarıldığını göstermektedir. Türkiye’de duygusal içerikler (sevgi, özlem vb.) ve Atatürk teması öne çıkarken, Türkmenistan’da bayrak, şehirler, sağlık ve toplumsal değerlere dair şarkılar dikkat çekmektedir. Ayrıca Türkiye, çocukların duygusal gelişimini destekleyen konulara daha fazla yer verirken;

Türkmenistan, günlük yaşam ve sosyal değerlere odaklanmıştır. Genel olarak Türkiye repertuarı daha çeşitli ve soyut temalara, Türkmenistan ise daha somut ve toplumsal içeriklere yönelmiştir.

Türkiye ve Türkmenistan'ın 4. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan şarkı temaları karşılaştırıldığında, konu çeşitliliği bakımından belirgin farklılıklar gözlemlenmiştir. Türkiye'de doğa (%17,39) ve hayvanlar (%13,04) gibi çevresel temalar öne çıkarken, Türkmenistan müfredatında Cumhuriyet ve Milli birlik teması (%22,22) ön plandadır. Türkiye'nin çocuklar, toplumsal duyarlılık ve çevreye yönelik içerikleri tercih ettiği; Türkmenistan'ın ise aile ve geleneksel değerlere ağırlık verdiği görülmektedir. Her iki ülkenin ortak bazı temaları benimsediği (örneğin Atatürk/Devlet Adamları, eğlence) dikkat çekmektedir.

Türkiye ve Türkmenistan'ın 5. sınıf müzik ders kitaplarındaki şarkıların karşılaştırılması sonucunda Türkiye müfredatında %26,92 ile duygusal içerikler (Aşk, Özlem, Sevgi, Saygı) ön plana çıkarken, Türkmenistan müfredatında %43,75 oranıyla Cumhuriyet, Vatan Sevgisi ve Kahramanlık gibi milli temalar baskın konumdadır. Türkiye, çocukların duygusal gelişimini destekleyen şarkılara yer verirken, Türkmenistan milli bilincin pekiştirilmesine öncelik tanımaktadır. Bununla birlikte, Türkmenistan'da birçok tema (örneğin Atatürk, Dostluk, Eğlence) hiç yer almazken, Türkiye'de konu çeşitliliği daha fazladır. Bu durum, Türkiye'nin daha kapsayıcı ve çok boyutlu bir müzik eğitimi yaklaşımını benimsediğine işaret etmektedir.

Araştırmanın 5. Alt problemi olan her iki ülkenin ilköğretim müzik eğitiminde kullandığı okul şarkılarının ritimsel boyutlarının (her sınıfın ki ayrı ayrı olmak üzere) karşılaştırılması sonucu farklılıklar ve benzerlikler aşağıda sıralanmıştır:

Türkiye ve Türkmenistan 1. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ritimsel yapıları karşılaştırıldığında belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Türkiye'de %57,89 oranıyla 4/4 ölçü birimi baskınken, Türkmenistan'da %55,56 oranıyla 2/4 ölçü birimi öncelikli olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, Türkmenistan müfredatında 2/2, 3/8, 5/8 ve 6/8 gibi Türkiye'de yer almayan farklı ritim türlerine de yer verilmesi, ritimsel çeşitliliğin Türkmenistan'da daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu durum, Türkmenistan müzik eğitiminde erken yaşlarda farklı ritim kalıplarının çocuklara tanıtılmasına önem verildiğini belirtmektedir. Ancak bu farklılığın, Türkmenistan

kitabında incelenen eser sayısının (27) Türkiye'ye (19) göre daha fazla olmasından kaynaklanma ihtimali de göz ardı edilmemelidir.

Her iki ülkenin 2. sınıf müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının ritimsel yapıları kıyaslandığında en yaygın ritimsel yapının 4/4 ölçü olduğu görülmektedir. Türkiye'de bu ölçü %48,39 oranında kullanılırken, Türkmenistan'da %40,91 oranındadır ve bu durum iki ülke müzik eğitiminde önemli bir ortaklık göstermektedir. Farklılıklar açısından değerlendirildiğinde, Türkiye'de 3/4 ölçü %16,13 ile daha fazla yer alırken, Türkmenistan'da bu oran %4,55'tir. Ayrıca, Türkmenistan'ın 2. sınıf müzik kitabında Türkiye'de bulunmayan 3/8 (%4,55) ve 6/8 (%18,18) ölçülere yer verilmiş olması, Türkmenistan müzik eğitiminde bileşik ölçülere erken aşinalık kazandırma hedefini ortaya koymaktadır.

Türkiye ve Türkmenistan 3. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ritimsel yapılarına ilişkin önemli farklılıkları ortaya koymaktadır. Türkiye'de eserlerin %50'si 4/4 ölçüye sahipken, Türkmenistan'da bu oran %15,79'dur. Türkmen şarkılarında ise en yaygın ritim 2/4 (%36,84) olarak görülmektedir. Ayrıca, Türkmenistan'da Türkiye'de yer almayan 7/8 (%10,53) ve 12/8 (%5,26) gibi karmaşık ritimler bulunurken, Türkiye'de yalnızca 5/8 (%4,17) ve 9/8 (%4,17) ritimleri mevcuttur. Her iki ülkede 2/4, 3/4 ve 6/8 ritimleri ortak olmakla birlikte, 6/8 ritminin kullanım oranı Türkmenistan'da Türkiye'ye göre üç kat daha fazladır (%15,79'a karşı %4,17). Örneklem büyüklüğü açısından Türkiye 24, Türkmenistan ise 19 şarkı ile çalışmaya dahil edilmiştir. Bu veriler, iki ülkenin ritmik çeşitlilik ve tercihleri açısından belirgin farklılıklar taşıdığını göstermektedir.

Türkiye ve Türkmenistan 4. sınıf müzik ders kitaplarında da yer alan okul şarkılarının ritimsel yapılarında belirgin farklılıklar saptanmıştır. Bu doğrultuda, Türkiye'de en yaygın ritim %39,13 ile 4/4 iken, Türkmenistan'da bu oran %55,56'ya yükselmektedir. Bu durum, her iki ülkede temel ritim olarak 4/4 ölçünün baskın olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'de 2/4 ritim %30,43 oranıyla daha sık kullanılırken, Türkmenistan'da bu oran %16,67'dir. Türkiye'ye özgü olarak 5/8 (%17,39) ve 9/8 (%4,35) ritimleri yer alırken, Türkmenistan'da bu ritimlere rastlanmamıştır. Öte yandan, Türkmenistan'da Türkiye'de bulunmayan 3/4 (%5,56), 7/8 (%5,56) ve 11/8 (%5,56) gibi farklı ritim yapıları mevcuttur. Her iki ülkede 6/8 ritmi benzer oranlarda yer almaktadır.

Bu veriler, iki ülkenin ritmik çeşitlilik ve tercihleri açısından farklılıklar taşıdığını göstermektedir.

Türkiye ve Türkmenistan'ın 5. sınıf müzik kitaplarında yer alan okul şarkılarında en yaygın ritim yapıları klasik 2/4 ve 4/4'lük ölçülerdir. Türkiye'de 4/4 (%34,62), Türkmenistan'da ise hem 2/4 hem 4/4 (%37,5) ritimleri en çok tercih edilenlerdir. Türkiye, ritim çeşitliliği açısından daha zengindir; 7/8, 9/8 ve 10/8 gibi karma ritimler Türkiye'de yer alırken Türkmenistan'da bulunmamaktadır. Buna karşın, 6/8'lik ritim Türkmenistan'da daha sık kullanılmıştır. Her iki ülkenin kitaplarında 3/4 ve 5/8 ritimleri düşük oranlarda yer almaktadır. Türkiye'de 26, Türkmenistan'da ise 16 şarkı analiz edilmiştir. Genel olarak, her iki ülke de müzik eğitiminde temel ritimlere ağırlık vermekte, ancak Türkiye repertuarı daha çeşitli bir ritim yapısı sunmaktadır.

Araştırmanın 6. Alt problemi olan her iki ülkenin ilköğretim müzik eğitiminde kullandığı okul şarkılarının Ezgisel türleri bakımından (her sınıfın ki ayrı ayrı olmak üzere) karşılaştırılması sonucu farklılıklar ve benzerlikler aşağıda sıralanmıştır:

Türkiye ve Türkmenistan'ın 1. sınıf müzik kitaplarında en yaygın ezgi türü okul şarkılarıdır; Türkiye'de %68,42, Türkmenistan'da %70,37 oranıyla öne çıkmaktadır. Türkmenistan'da "saymaca şarkıları" (%25,93) dikkat çekici şekilde yer alırken, Türkiye'de bu tür hiç bulunmamaktadır. Bu, Türkmenistan'ın küçük yaş grubuna yönelik eğitsel oyun içeriğine daha fazla yer verdiğini göstermektedir. Öte yandan, Türkiye'de oyunlu şarkılar, halk türküleri, tekerleme şarkıları ve ninniler gibi daha çeşitli ezgi türleri kullanılmıştır. Bu durum, Türkiye'nin müzik kitaplarında kültürel çeşitliliğe ve ulusal müzik mirasına daha fazla vurgu yaptığını göstermektedir. Türkmenistan ise daha sınırlı türlere odaklanmıştır. Sonuç olarak, iki ülke de okul şarkılarına ağırlık verirken, Türkmenistan saymaca türünde, Türkiye ise ezgisel çeşitlilikte farklılaşmaktadır.

Türkiye ve Türkmenistan'ın 2. sınıf müzik kitaplarında en yaygın ezgi türü yine okul şarkılarıdır; Türkmenistan'da %63,64, Türkiye'de %54,84 oranıyla öne çıkmaktadır. Türkmenistan, okul şarkılarının yanı sıra oyunlu şarkılara (%27,27) da önemli ölçüde yer verirken, diğer ezgi türlerinde çeşitlilik göstermemektedir. Buna karşın Türkiye, müzik kitaplarında çok daha çeşitli ezgi türlerine yer vermiştir: halk türküleri, marşlar, mehter müziği, halay, ilahi ve Türk sanat müziği gibi türler Türkiye'de temsil edilmiştir ancak Türkmenistan'da bu türlere yer verilmemiştir. Bu farklılık, Türkiye'nin müzik eğitiminde

kültürel çeşitliliği ve geleneksel müzik unsurlarını daha fazla yansıttığını; Türkmenistan'ın ise daha sınırlı ve belirli ezgi türlerine odaklandığını göstermektedir. Özellikle Türkiye'de yer alan marş ve mehter gibi türler, ulusal ve tarihsel müzik mirasının müfredatta kendine yer bulduğuna işaret etmektedir.

Türkiye ve Türkmenistan'ın 3. sınıf müzik kitaplarında okul şarkıları, her iki ülkede de en baskın ezgi türüdür. Türkmenistan'da bu oran çok daha yüksektir (%84,21), Türkiye'de ise %58,33'tür. Bu, özellikle Türkmenistan'ın 3. sınıf düzeyinde daha sade ve temel melodik içeriklere yöneldiğini göstermektedir. Halk türküleri, her iki ülkede de yer almakla birlikte Türkiye'de daha yüksek oranda (%16,67) temsil edilmiştir. Türkiye'nin müzik kitaplarında ayrıca marş, mehter, halay ve Türk sanat müziği gibi kültürel çeşitlilik taşıyan türlere de yer verilirken, Türkmenistan'da bu türlerin hiç bulunmaması dikkat çekmektedir. Bu veriler, Türkiye'nin 3. sınıf müzik eğitiminde farklı müzik türlerini tanıtmaya ve kültürel mirası aktarmaya yönünde daha geniş bir yaklaşım sergilediğini, Türkmenistan'ın ise daha tek tip ve okul şarkısı odaklı bir müzik eğitimi sunduğunu göstermektedir.

Türkiye ve Türkmenistan'ın 4. sınıf müzik kitaplarında okul şarkıları, her iki ülkede de ezgi türleri içinde en yaygın olanıdır (Türkiye %78,26, Türkmenistan %72,22). Bu durum, her iki ülkenin de temel müzik eğitiminde ortak bir odak noktasının olduğunu göstermektedir. Türkmenistan bu düzeyde halk türkülerine (%22,22) Türkiye'ye kıyasla daha fazla yer vererek kendi yerel müzik mirasına ağırlık vermektedir. Ayrıca Türkmenistan'da saymacalı şarkılar (%5,56) yer alırken, Türkiye'de bu türe rastlanmamaktadır. Öte yandan, Türkiye, müzik eğitiminde oyunlu şarkılar (%13,04) ve marşlar (%4,35) gibi farklı ezgi türlerine yer vererek daha çeşitli bir içerik sunmaktadır. Bu türler Türkmenistan müfredatında yer almamaktadır. Genel olarak, Türkiye 23, Türkmenistan ise 18 şarkı ile 4. sınıf düzeyinde müzik kitaplarında farklı sayıda esere yer vermiştir. Sonuç olarak, Türkiye daha çeşitlendirilmiş ezgi türlerine, Türkmenistan ise halk müziği ağırlıklı bir yaklaşıma sahiptir. Bu da iki ülkenin müzik eğitiminde farklı kültürel öncelikleri benimsediğini göstermektedir.

5. Sınıf Türkmenistan'ın müzik kitabında yer alan tüm şarkılar (%100) okul şarkısıdır, bu da müfredatın tamamen temel melodik şarkılarla sınırlandığını göstermektedir. Buna karşılık Türkiye'de okul şarkıları %61,54 oranında yer almakta, fakat halk türküleri (%34,62) ve marş (%3,85) gibi türlerle daha çeşitli bir içerik

sunulmaktadır. Bu fark, Türkiye'nin müzik eğitiminde kültürel çeşitliliği ve ulusal müzik mirasını öne çıkardığını, Türkmenistan'ın ise 5. sınıf seviyesinde tek tip bir müzikal yaklaşımı tercih ettiğini göstermektedir. Ayrıca Türkiye'nin daha fazla eser (26) içermesi, öğrencilerin daha geniş bir müzikal yelpazeyle karşılaşmasına olanak tanımaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin müfredatı daha kültürel ve ezgisel açıdan zenginken, Türkmenistan'ın yaklaşımı daha sade ve sınırlıdır. Bu durum, iki ülkenin 5. sınıf müzik eğitimi programlarında benimsedikleri farklı pedagojik ve kültürel öncelikleri net şekilde ortaya koymaktadır.

Araştırmanın 7. Alt problemi olan her iki ülkenin ilköğretim müzik eğitiminde kullandığı okul şarkılarının Tonal ve Makamsal yapılarının (her sınıfın ki ayrı ayrı olmak üzere) karşılaştırılması sonucu farklılıklar ve benzerlikler aşağıda sıralanmıştır:

Türkiye ve Türkmenistan'ın 1. sınıf müzik kitaplarında, tonal yapıdaki şarkılar her iki ülkede de baskındır. Ancak Türkiye'de bu oran daha yüksektir (%89,47), Türkmenistan'da ise biraz daha düşüktür (%70,37). Bu durum, Türkiye'nin müzik eğitiminde Batı müziği temelli tonal sistemi daha güçlü bir şekilde benimsediğini göstermektedir. Buna karşılık, makamsal şarkıların oranı Türkmenistan'da (%29,63) Türkiye'ye (%10,53) kıyasla yaklaşık üç kat daha fazladır. Bu fark, Türkmenistan'ın ilköğretim düzeyinde geleneksel müzik anlayışına ve makam temelli öğretime daha fazla önem verdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, toplam eser sayısı açısından Türkmenistan 27, Türkiye ise 19 eserle daha sınırlı bir içerik sunmuştur. Genel olarak, Türkiye müzik eğitiminde tonal yapıya ağırlık verirken, Türkmenistan daha dengeli bir dağılımla hem tonal hem makamsal yapılara yer vermektedir.

Türkiye ve Türkmenistan'ın 2. sınıf müzik kitaplarındaki eserler tonal şarkılar ağırlıktadır. Türkiye'de şarkıların %74,19'u, Türkmenistan'da ise %77,27'si tonal yapıdadır. Bu durum, her iki ülkenin müzik eğitiminde Batı müziği tonal sistemine öncelik verdiğini göstermektedir. Türkiye'de tonal şarkılar genellikle Do Majör, Re Minör ve Fa Majör tonlarında yazılmıştır. Türkmenistan'da ise Mi Minör başta olmak üzere farklı tonlara yer verilmiştir. Makamsal şarkılar Türkiye'de %25,81, Türkmenistan'da %22,73 oranındadır. Türkiye'de Kürdi, Hicaz ve Uşşak gibi makamlara yer verilirken, Türkmenistan'da kendi geleneksel makam anlayışıyla yazılmış eserlere yer verilmiştir. Bu veriler, iki ülkenin hem evrensel hem de yerel müzik kültürünü eğitim müfredatında yansıtmaya çalıştığını ortaya koymaktadır.

Türkiye hem de Türkmenistan'ın 3. sınıf müzik kitaplarında da şarkılar tonal yapılar ağırlıktadır. Türkiye'de şarkıların %75'i, Türkmenistan'da ise %68,42'si tonal yapıdadır. Bu durum, her iki ülkenin Batı müziği tonal sistemini müzik eğitiminde temel aldığına işaret etmektedir. Kullanılan tonlar arasında Do Majör, Mi Minör ve Re Minör gibi benzerlikler dikkat çekmektedir. Makamsal şarkılar sayıca eşit (6) olsa da Türkmenistan'da oransal olarak daha fazladır (%31,58). Türkiye'de repertuvar daha geniş olmasına rağmen makamsal şarkıların oranı daha düşüktür. Bu veriler, her iki ülkenin müzik eğitiminde hem tonal hem de yerel ezgi sistemlerine yer verdiğini göstermektedir.

Türkiye'nin 4. sınıf müzik kitabında tonal yapı %95,65 gibi çok yüksek bir orana sahiptir, makamsal yapı ise yalnızca %4,35 oranındadır. Bu durum, Türkiye'de müzik eğitiminde Batı müziği tonal sisteminin belirgin şekilde ön planda olduğunu göstermektedir. Türkmenistan'da ise tonal şarkı oranı %55,56 iken, makamsal şarkılar %44,44 ile oldukça dikkat çekici bir yer tutmaktadır. Bu da Türkmenistan'ın müfredatında geleneksel makamsal yapılara Türkiye'ye kıyasla çok daha fazla önem verdiğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de daha çok Do Majör, Fa Majör gibi neşeli tonlar tercih edilirken, Türkmenistan'da Mi Minör, Re Minör gibi tonlar öne çıkmaktadır. İki ülke arasında bu açıdan belirgin bir kültürel yaklaşım farkı bulunmaktadır.

Türkiye'nin 5. sınıf müzik kitabında şarkıların %65,38'i tonal, %34,62'si ise makamsal yapıdadır. Bu, önceki sınıflara göre makamsal müziğe verilen önemin arttığını göstermektedir. Türkmenistan'da ise tonal yapı %56,25, makamsal yapı %43,75 oranındadır ve bu oran Türkiye'ye kıyasla daha yüksektir. Türkmenistan'da tonal ve makamsal yapılar neredeyse dengeli bir şekilde dağılmıştır. Bu durum, Türkmenistan'ın geleneksel müzik öğelerine daha fazla yer verdiğini göstermektedir. Her iki ülkede de tonal şarkılar çoğunlukta olsa da makamsal yapıya yaklaşımdan belirgin bir farklılık gözlenmektedir.

8.Alt problemde Türkiye ile Türkmenistan'ın ilköğretim düzeyindeki müzik eğitimine ilişkin ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının genel olarak karşılaştırmalı analizi yapılmış olup, iki ülkenin kültürel, eğitici ve müzikal eğilimlerine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Araştırma bulguları, okul şarkılarının içerik, ritim, ezgi türü ve ton/makam yapısı açısından hem benzerlikler hem de anlamlı farklılıklar taşıdığını ortaya koymaktadır.

Konu ve Tematik Dağılım Açısından değerlendirildiğinde; Türkiye'deki okul şarkılarının daha çok bireysel duygulara (örneğin aşk, özlem, sevgi), eğlenceye ve sosyal etkinliklere odaklandığı; Türkmenistan'da ise vatan sevgisi, milli birlik, doğa ve aile temalarının öne çıktığı görülmektedir. Türkiye'de eğitsel, duygusal ve kültürel çeşitlilik ön plandayken, Türkmenistan'da ulusal değerlere ve doğayla kurulan bağa vurgu yapılmaktadır. Bu durum, her iki ülkenin müzik eğitime kültürel önceliklerini yansıtmada biçiminde farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Ritimel Yapılar açısından incelendiğinde, her iki ülkede de çocukların müziksel ritim algısını geliştirmeye yönelik olarak temel zaman işaretlerine (2/4'lük ve 4/4'lük) ağırlık verildiği gözlemlenmektedir. Ancak Türkiye, halk müziğine özgü aksak ritimleri (5/8'lik, 9/8'lik, 10/8'lik) daha yoğun biçimde kullanarak geleneksel müzik yapısını öne çıkarırken; Türkmenistan'da ise daha karmaşık ve bileşik ritimler (örneğin 3/8'lik, 11/8'lik, 12/8'lik) yer almakta ve bu durum, Türkmen halk dansları ve geleneksel müziklerinin eğitime yansıdığını göstermektedir. Bu ritmik farklılıklar, kültürel müzik yapılarının eğitsel boyuta aktarılma biçimlerinde belirgin bir çeşitlilik olduğunu ortaya koymaktadır.

Ezgi Türleri bağlamında, her iki ülkenin de okul şarkısı türüne en yüksek oranda yer vermesi, pedagojik amaçların benzerliğini ortaya koymaktadır. Ancak Türkiye, müfredatında halk türküsü, marş, mehter ve Türk sanat müziği gibi geleneksel müzik türlerine yer verirken; Türkmenistan müfredatında bu türlerin çok az ya da hiç yer almaması dikkat çekmektedir. Öte yandan, Türkmenistan'da saymaca ve tekerleme gibi folklorik şarkılara verilen önem, çocuk şarkılarına yerel gelenekleri entegre etme çabasının bir göstergesidir. Bu da iki ülkenin müzik eğitimi yoluyla kültürel miraslarını aktarım stratejilerinin farklılık gösterdiğini ortaya koyar.

Tonal/ Makamsal yapılarına bakıldığında, Türkiye'de hem majör-minör tonlar hem de geleneksel Türk müziği makamları (Hicaz, Rast, Nihavent gibi) okul şarkılarına yansıtılmakta; böylece öğrencilerin hem Batı hem de yerel müzik sistemlerini tanıması hedeflenmektedir. Türkmenistan'da ise şarkıların çoğunda pentatonik yapı ve yerel makamsal diziler görülmekte; bu da halk müziği etkisinin daha belirgin olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Türkiye müzik eğitiminde daha geniş yelpazede tematik ve ezgisel çeşitlilik sunarak kültürel çeşitliliğe vurgu yaparken, Türkmenistan ise daha geleneksel, milli ve doğa temalı şarkılarla müfredatını şekillendirmektedir. Ritimsel olarak Türkiye’de aksaklık, Türkmenistan’da ise bileşik ön plana çıkarken; her iki ülke de kendi kültürel kimliğini ve toplumsal değerlerini müzik yoluyla gelecek nesillere aktarma hedefini farklı yollarla gerçekleştirmektedir.

Bu karşılaştırmalı analiz, sadece iki ülkenin müzik eğitiminde kullandığı şarkı repertuvarlarını değil, aynı zamanda bu repertuvarlar aracılığıyla çocuklara kazandırılmak istenen değerleri, becerileri ve kimlik öğelerini de gözler önüne sermektedir.

5.2. Öneriler

Türkmenistan’da okul öncesi dönemde müzik eğitiminin yer almaması, çocukların temel müziksel becerilere geç başlamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle, okul öncesi müzik eğitimi kademesinin oluşturulması önerilir. Türkiye modelinden yararlanılarak erken yaşta ritim, işitme, motor becerileri destekleyici etkinliklere yer verilebilir. Ayrıca, Türkmenistan’da okul öncesi müzik eğitiminin yanı sıra orta okul ve lise kademesindeki sınıflarda da müzik eğitiminin yaygınlaştırılmasına, derslerin artırılmasına yönelik eğitim müfredatında gerekli revizyonlar yapılması önerilmektedir.

Türkmenistan müfredatında sadece okul şarkısı odaklı yaklaşım gözlenmektedir. Halk müziği, marş, ritüel müzik türleri gibi yerel müzikal zenginliklerin daha fazla dahil edilmesi kültürel aktarımı güçlendirebilir. Türkiye’nin marş, mehter, halay ve sanat müziği gibi türleri kullanması örnek alınabilir.

Türkiye müzik ders kitaplarında bazı şarkıların birden fazla sınıf düzeyinde tekrarlandığı gözlemlenmiştir. Bu tekrarlar yerine sınıf düzeyine özel şarkılarla repertuar zenginleştirilebilir ve çeşitlilik artırılabilir.

Türkiye’de mevcut zengin tema çeşitliliği korunarak; Türkmen müzik kitaplarındaki gibi aile, toplumsal değerler ve günlük yaşama dair şarkılara daha fazla yer verilebilir. Bu sayede öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimi desteklenerek müzik dersleri daha kapsayıcı ve kültürel açıdan zengin bir hale getirilebilir.

Türkmenistan müfredatındaki gibi, Türk makamlarının ve halk ezgilerinin daha fazla şarkıya entegre edilmesi, öğrencilere kültürel kimlik kazandırmada ve geleneksel müziğin yaşatılmasında önemli katkılar sağlayacaktır. Benzer şekilde Türkmenistan’da Batı müziği tonları kullanılsa da geleneksel makamlar ve halk müziği unsurlarının sistematik olarak planlanması önerilir.

Türkiye aksak ritimleri, Türkmenistan ise bileşik ritimleri ön plana çıkarmıştır. Her iki ülke de bir birinin eğitim modelini örnek alarak müfredatlarında daha dengeli ve çeşitli ritmik yapılara yer verebilir. Karmaşık ritimler erken yaşlarda dikkatli biçimde tanıtılarak öğrencilerin ritim algısı geliştirilebilir. Türkiye’deki müzik kitaplarında daha karmaşık ritimlerin (ör. 5/8’lik, 7/8’lik) kontrollü ve öğretici bir yaklaşımla öğrencilere sunulması, ritim algısı ve müzikal yetkinliği artıracaktır. Türkmenistan müfredatında ise karmaşık ritimler desteklenirken, eğitsel açıdan öğrencilerin seviyesine uygun açıklayıcı çalışmalar ve örnekler eklenerek ritmik yapıların anlaşılır kılınması faydalı olacaktır.

Türkiye’de tonal müzik baskın, ancak makamsal yapı daha sınırlıdır. Makamsal öğelerin (özellikle Uşşak, Rast, Hicaz gibi makamlar) daha sistematik biçimde tanıtılması önerilir. Türkmenistan’da tonal-makamsal oran daha dengelidir. Bu yapının korunması ve nota okuma-yorumlama becerileriyle desteklenmesi önemlidir. Ayrıca, Türkmenistan’ın kendi yerel makamsal sistemi başlı başına araştırmacıların ilgisini çekebilir ve bu ayrı bir çalışma olarak araştırılmaya değer bir konu olabilir.

Türkiye müzik kitaplarında nota yazımında bazı teknik hataların (nüans, değiştirici işaretler) bulunduğu belirtilmiştir. Bu konuda daha dikkatli editoryal süreçler önerilebilir.

Türkmenistan’daki kitaplarda şarkıların bazılarının piyano eşlikli çift dizek notasyon şeklinde verilmesi, Türkiye müfredatına örnek teşkil edebilir.

Her iki ülke de müzik aracılığıyla çocuklara değer aktarımı yapmaktadır. Bunun yanında çevre bilinci, barış, hoşgörü, empati gibi evrensel temalara daha fazla yer verilebilir.

Türkiye ve Türkmenistan müzik eğitimi alanında deneyim paylaşımı ve ortak projeler yürütülerek, iki ülkenin müzik eğitimi modelleri birbirinden beslenebilir. Ortak konserler, kültürel değişim programları veya ğretmen değişim projeleri ile hem repertuvar hem de müzik eğitimi yöntemleri zenginleştirebilir.

Her iki ülkede de müzik ğretmenlerinin hem Batı müziği hem de kendi geleneksel müzik kltrlarına hâkim olmalarını sağlayacak hizmet içi eğitimler, bilgi, fikir alış verişini sağlayan seminerler, konferanslar gibi sanatsal faaliyetler düzenlenebilir. Bu sayede öğretmenlerin müfredattaki karmaşık makamsal ve ritmik yapıları öğrencilere aktarabilme yetkinliği güçlenmiş olur.

Bu alışma, okul şarkılarının kitaplarda yer alan müzikal ve tematik özelliklerine odaklanmıştır. Gelecekte ğrenci, ğretmen ve müfredat hazırlayıcılarının görüşlerinin de alınarak uygulamalı saha araştırmaları yapılması, müzik eğitimindeki etkililiğin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, şarkıların sınıf içi performans süreçleri, ğrenci kazanımları ve kültürel etkileri gibi konular da incelenebilir.

Bu araştırma, Türkiye ve Türkmenistan'ın müzik eğitiminde hem ortak yönlerini hem de farklılaşan yaklaşımlarını ortaya koymakta; her iki ülkenin de müzik eğitimi aracılığıyla kültürel değerlerini nasıl koruyup aktardığını göstermektedir. Ayrıca, iki ülkenin birbirlerinden öğrenebileceği ve geliştirebileceği pek çok yn olduğu da anlaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akkaş, S. (2015). Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Kültür ve Müzik Politikaları. *Son çağ. Ankara.*
- Akman, Y. E., Yıldız, F., & Erkek, N. P. (tarih yok). Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Alanı Müzik Ve Dramatik Etkinlikler Atölyesi 9 . *Ankara: MEB Yayınları.*
- Aksu, C. (2010). Türkiye’de Eğitim Müziği (Tanım-Kapsam-Sorunlar ve Öneriler). *Bemol Müzik Yayınları, Kurtiş Matbaacılık, İstanbul*
- Aksu, C. (2015). Türkiye'nin Geliştirilecek ortaokul Müzik Öğretim programında Bulunması Gereken Bazı Genel Amaçlar. *Milli Eğitim, İstanbul.*
- Akyüz, Y. (2020). Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2020 (33. Baskı). *Ankara: Pegem Akademi.*
- Uçan, A., (1994). İnsan ve Müzik/İnsan ve Sanat Eğitimi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, *Ankara.*
- Ali Uçan, G. Y. (1999). İlköğretimde Müzik Öğretimi. *Burdur:MEB Yayınevi*
- Altıntaş, P. D. (2022). Cumhuriyet Dönemi Modernleşme Sürecinde Türk Müziği Politikaları. *İdil Dergisi, s. 1507–1515.*
- Andırıcı, Ö. (2006). İlköğretimde Müzik Derslerinde Kullanılan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Bir İnceleme. *Bursa: Yüksek Lisans Tezi.*
- Apaydın, D. Ö. (2019). Türkiye’ De Müzik Eğitimi Ve Öğretimi; Müzik Eğitiminde Milli Bilinç Ve Şuur. *Bursa: Ekin Yayınevi.*
- Arkabayevev, Y. (2019). Kazakistan Ve Türkiye’deki İlkokul Ve Ortaokul Genel Müzik Eğitiminin Çeşitli Boyutlarıyla Karşılaştırılması. *Konya: Yüksek Lisans Tezi.*
- Aşyrov, A. (2021). Türkiye Ve Türkmenistan Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında İnsan Hakları Ve Demokrasi Kavramlarının Karşılaştırılması. *Malatya: Yüksek Lisans Tezi.*
- Avşar, S. Ö. (2024). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Müziği Dağarına İlişkin Yeterlikleri. *Tokat: Yüksek Lisans Tezi.*
- Ayhan, A (2012). İmge kullanımının okul şarkılarının öğretimindeki başarıya etkisi. *Malatya. Doktora Tezi.*
- Aydoğan S. Özgür, Ö. (2006). Müziksel işitme okuma eğitimi ve kuramı II. *Ankara: Gazi Kitabevi.*
- Bağrıaçık, Z. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerine Uygulanan Müzik Eğitimiyle İlgili Olarak Ebeveynlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Denizli: Yüksek Lisans Tezi.*

- MEB (2006). MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı. *Ankara. MEB Yayınları.*
- Balkılıç, Ö. (2009). Cumhuriyet Halk ve Müzik Türkiye'de Müzik Reformu. *Ankara: Tan Kitapevi Yayınları.*
- Başalan, H. (2019). Müzik Eğitiminde Kullanılmak Üzere Yayımlanmış Çocuk Şarkılarının İçerik Bakımından İncelenmesi. *Konya: Yüksek Lisans Tezi.*
- Başaran, İ. Ethem, (1994), Eğitim Yönetimi, *Kadıoğlu Matbaası, Ankara.*
- Başer, Y. D. (tarih yok). Müziğin Okul Öncesi Dönemde Çocuk Gelişimine Katkısı. *Sakarya: Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı.*
- Bilgin, Y. (2023). 21. Yüzyılda Yazılmış Çocuk Şarkılarının Sözel Ve Müziksel Analizi. *Sivas: Yüksek Lisans Tezi.*
- Bilgin, Y. S. (2004). Eğitim Müziğinde Prozodi. *İsparta.*
- Bozkaya, İ, Dil – Müzik Bağlamında Prozodi, *F. Özsan Matbaacılık San. Ve Tic. Ltd. _ti. Bursa, s. 96,104,105,106 (2001)*
- Büyükbayram, O. A. (2019). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimi’nde En Çok Kullanılan Çocuk Şarkılarının Notalarının, Çocukların Yaşlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi Ve Şarkıların Türk Dili Prozodi Kurallarına Göre İncelenmesi. *İstanbul: Sanatta Yeterlilik Tezi.*
- Canyakan, A. (2021). Okulöncesi Müzik Eğitiminde Masal Şarkı Oyun Çalgı Tasarımı Etkinliklerinin Birlikte Kullanımının Değerlendirilmesi. *Afyonkarahisar: Yüksek Lisans Tezi.*
- Cicioğlu, H. (1985). Türkiye Cumhuriyeti’nde ilk ve ortaöğretim (tarihi gelişimi) (2.Baskı). *Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.*
- Çelik, Ş. (2022). Türkiye, İngiltere Ve İtalya Ortaokul Müzik Ders Kitaplarının Karşılaştırılması. *Konya: Yüksek Lisans Tezi.*
- Çeliktaş, H. (2014). Bestecilerin Görüşleri Doğrultusunda Türk Eğitim Müziğinin Değerlendirilmesi. *Bursa: Yüksek Lisans Tezi.*
- Çiftçi, E., & Köksal, S. (31, 12 2020). Ortaokul Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Okul Şarkılarının İncelenmesi. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, s. 39(2), 22-44.*
- Çiftçi, H. (2023). Muammer Sun’un Türk Müzik Eğitimindeki Yeri Ve Çocuk Şarkılarının İncelenmesi. *Konya: Yüksek Lisans Tezi.*
- Çorak, M. (2014). Çocuk Şarkılarının Zorluk Derecelerine Göre Sınıflandırılması Üzerine Bir Deneme. *İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.*
- Çuhadar, C. H. (2016). Müzik ve Müzik Eğitimi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, Sayfa 217-230.*
- Demircioğlu, G., & Kardeş, E. (2020). Türkiye ve Türkmenistan Kimya Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, s.137-154.*

- Dinç, A., Yayar, R., & Erol, Y. (2010). 21. Yüzyıla Girerken Türkmenistan Ekonomik, Sosyal, İdari, Siyasi Ve Kültürel Özellikleri Açısından Genel Bir Bakış. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları No:9*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Doğramacı, İ. (2007), Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim Yönetimi. *Ankara: Meteksan A.Ş.*
- Duman, T., Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme (Tarihi Gelişimi) Araştırma İnceleme Dizisi, *MEB Yayınlar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1991.*
- Erdoğan, İ. (2012). Karşılaştırmalı Eğitim: Türk Eğitim Bilimleri Çalışmaları İçinde Önemsenmesi Gereken Bir Alan. *İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.*
- Ertürk, S. (1982). Eğitimde program geliştirme (4. Baskı), *Ankara: Metaksan.*
- Farzaliyeva, G. (2019). Azerbaycan ile Türkiye’deki ilkokullarda okutulan müzik ders kitaplarının tematik olarak incelenmesi, *Ağrı, Yüksek lisans tezi.*
- Fer, S. (2000b). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, 7-9 Aralık 2005, İstanbul.*
- Gafarova, L. (2018). Ortaokul Müzik Ders Kitaplarındaki Çocuk Şarkılarının Piyan Eşlikli Kullanımının Değerlendirilmesi. *Afyonkarahisar: Sanatta Yeterlilik Tezi.*
- Göher, F. (2006). Türk Ve Batı Çocuk Şarkılarının Karşılaştırmalı Analizi. *Ankara: Doktora Tezi.*
- Gül, D. Y. (2019). Günümüzde Türk Devletlerinde Örgün Eğitim. *Ankara: Atlas Akademik Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti.*
- Gürkan, M. E. (2013). Türkmenistan Eğitim Sistemi. *Aşkabat: Aşkabat Eğitim Müşavirliği.*
- Hoşcan, B. (2019). Müzikte Algı: Kültürlerarası Müzik Algısı Üzerine Bir Çalışma. *Edirne: Sanatta Yeterlilik Tezi.*
- Gündüz, Y. (2014). Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Müzik Eğitiminin Gelişimi. *Ankara: Yüksek Lisans Tezi.*
- Hudayarova, F. (2019). Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Ve Türkmenistan Devleti Bilim Bakanlığı Ortaöğretim Matematik Dersi Öğretim Programlarının Konu Karşılaştırılması. *Konya: Yüksek Lisans Tezi.*
- İçöz, G. Y. (2023). Finlandiya Temel Müzik Eğitimi İle Türkiye’de Ki Temel Müzik Eğitiminin Karşılaştırılması. *İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.*
- İlhan, E. (2025). 2018 Yılında Güncellenen T.C. Meb Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Türk Müziği İçeriklerinin Uygulanabilirliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri (Erzincan İli Örneği). *Sivas: Yüksek Lisans Tezi.*
- İlyasoğlu, E. (1999). 20.Yüzyılda Evrensel Türk Müziği. *İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.*

- Kalaycıoğlu, Ş. G. (2009). Türkiye'deki İlköğretim Okullarında Müzik Eğitiminde Kullanılan Okul Şarkılarının, Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri Bakımından İncelenmesi. *Malatya: Yüksek Lisans Tezi.*
- Kalkanoğlu, B. (2007). Okul Şarkılarının Müzik Öğretmenlerinin Bilgi Ve Beceri Düzeyine Göre Piyano İle Eşliklenmesine Yönelik Bir Model Önerisi. *Ankara: Yüksek Lisans Tezi.*
- Kaplan, A. (2005). Kültürel Müzikoloji. *Bağlam Yayıncılık, Ankara.*
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. *Nobel Yayın Dağıtım.*
- Karabey, E. (2015). Türkiye'de 1950'den Günümüze Türk Mûsikîsi Eğitiminin Kurumsallaşma Sürecinin İncelenmesi.: *İstanbul. Yüksek Lisans Tezi.*
- Kasa, Ö., & Tezcan, S. T. (2022). 1. Sınıf Müzik Ders Kitabı. *Ankara: MEB Yayınları.*
- Kasap, Y. D. (26-28 Nisan 2006,). Geleceğin Müzik Öğretim Elemanlarının Yetiştirilmesi Üzerine Bir Model Program. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi. Denizli: Pamukkale Ünv. Eğt. Fak.*
- Katoğlu, M, Cumhuriyet Devrinde Güzel Sanatlar Eğitimi ve Sanat kurumları, yayımlanmamış Doktora Tezi, A. U. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Kürsüsü 1974, Müzik ve Halk Eğitimi, 50. Yıla Armağan, Eğitim Fakültesi yayını, Ankara 1973, s. 187-206
- Kertz-Welzel, A. (2008) Music education in the twenty-first century: a Cross-Cultural Comparison of German and American Music Education Towards a New Concept of International Dialogue, Music Education Research, *Volume 10, Issue 4.*
- Kılıç, I. (2012). Okul Öncesinde Müzik Eğitimi. *Ankara: Pegem Akademi Yay.Eğt. Dan.Hiz. Tic. Ltd. Şti.*
- Kılıçarslan, F. (2024). İlkokul Müzik 2. Sınıf Ders Kitabı. *Ankara: Hecce Yayıncılık San. Tic. A.Ş.*
- Kılıçarslan, F. (2024). İlkokul Müzik 3. Sınıf Ders Kitabı. *Ankara: Hecce Yayıncılık San. Tic. A.Ş.*
- Kocatürk, Utkan, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, *Ankara, 1984.*
- Kolçak, Z. (1996). Geçmişten Günümüze Eğitimimizde Çocuk Şarkılarının Kronolojik Gelişimi. *İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.*
- Küçükturan, A. G. (2020). Geçmişten Günümüze Okul Öncesi Eğitimi. <https://buyukaileegitim.com/makale/20/gecmisten-gunumuze-okul-oncesi-egitimi>
- Matniyazova, S. (2021). Türkiye Ve Türkmenistan Ortaokul Fen Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.*
- MEB. (2018). Müzik Dersi Öğretim Programı. *Ankara: MEB Yayınları.*

- Nebi, G. (2005). Makedonya Ve Türkiye İlköğretim Okulları 6,7, Ve 8. Sınıflarda Okutulan Müzik Ders Kitaplarındaki Eğitim Müziği Eserlerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi . *Bolu: Yüksek Lisans Tezi.*
- Oran, M. (2018). Ortaokul Sosyal Bilgiler Ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programlarının Azerbaycan Ve Türkmenistan'daki Eşdeğer Derslerin Öğretim Programlarıyla Karşılaştırılması. *Uşak: Doktora Tezi.*
- Oransay, G. (1985). Atatürk ile Küğ Belgeler ve Veriler, *Küğ Yayınları, İzmir.*
- Özer, A., Gürkan, A. C., ve Ramazanoğlu, M. O. (2006). Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 54–57.*
- Özgül, İ. (2007). Türkiye’ De İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Çözümlemesi. *Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.*
- Özgür, E. S. (2024). Türkiye’deki Eğitim Fakültelerinin 1998-2022 Müzik Öğretmenliği Lisans Programlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi Ve Mevcut Programların Değerlendirilmesi. *İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.*
- Öziskender, G. (2011). Orff Yaklaşımı İle Yapılan Okulöncesi Müzik Eğitiminin Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelismine Etkisi. *Samsun: Yüksek Lisans Tezi.*
- Öztürk, Ö. G. (2009). Türkiye’de Müzik Olgusunun “Müzik” Olarak Anlaşılmasında Ve Eğitim Alanındaki Önyargıların Aşılmasında Bütüncül Yaklaşım Gerekliliği Üzerine Tespit Ve Öneriler. 8. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu. OMÜ.*
- Paçacı, G. (1999). Cumhuriyetin Sesleri. *İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.*
- R. Amangeldiyew, K. G. (2017). Aýdym-Saz 5. *Aşgabat: Türkmen döwlet neşirýat gullugy.*
- R. Amangeldiyew, K. G. (2018). Aýdym-Saz 3. *Aşgabat: Türkmen döwlet neşirýat gullugy.*
- R. Amangeldiyew, K. G. (2019). Aýdym-saz 1. *Aşgabat: Türkmen döwlet neşirýat gullugy.*
- R. Amangeldiyew, K. G. (2020). Aýdym-saz 2. *Aşgabat: Türkmen döwlet neşirýat gullugy.*
- R. Amangeldiyew, K. G. (2020). Aýdym-saz 4. *Aşgabat: Türkmen döwlet neşirýat gullugy.*
- Sağır, T. (2002). Cumhuriyetten Günümüze Okul Şarkıları Üzerine Bir İnceleme. *Ankara: Doktora Tezi.*
- Sak, Ö. S. (1997). İlköğretim Okullarında Müzik Eğitimi Ve Çocukşarkıları Üzerine Bir Araştırma. *Konya: Yüksek Lisans Tezi.*
- Sazak, N., Dolunay Akgül Barış, Ö. Ö., & Sevinç, S. (2014). İlkokul Müzik Öğretim Programları (1913-2005). *Ankara: Öncü Basımevi.*

- Selamet, S. (2009). Trt Popüler Çocuk Sarkılarının Okul Müzik Eğitiminde Kullanımı. *Ankara: Yüksek Lisans Tezi.*
- Seyidoğlu, H. (2016). Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı. *Güzem Can Yayınları.*
- Şahin, M., & Duman, R. (2008). Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi. *ÇTTAD, VII/16-17, s.s.259-272.*
- Şentürk, N. (2001). Musikî Muallim'den Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar. (s. 135-142). *Ankara: G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 21.*
- Tarlakazan, B.E. (2003) "Atatürk ve Sanat Kavramı Üzerine Düşünceler", *Bilge Dergisi, (38) s. 30-34*
- Tatlı, S. (2010). Türkiye ve İngiltere İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *Eskişehir: Yüksek Lisans Tezi.*
- Taşkıran, N. D. (2023). Ortaöğretim Müzik Öğretiminde Harmanlanmış Öğrenme Yaklaşımlarından Ters Yüz Öğrenme Modeli Uygulaması. *2023: Yüksek Lisans Tezi.*
- Taşlık, B. N. (2019). Okul Öncesi Çocuklarının Müzik Etkinlikleri Sonucunda Sosyal Gelişimleri. *Gazi Üniversitesi.*
- Temiz, A. (2006). Okulöncesi Dönemde Müzik Eğitimi; Yaşanan Problemler Ve Çözüm Önerileri. *Pamukkale Ün. Eğt. Fak. Denizli: Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi.*
- Toksoy, A. C. (2000). İlköğretim Müzik Eğitimi İle İlgili Yaklaşımlar Hakkında Genel Bir Değerlendirme. *İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.*
- Tonya, A., Türkili, K., & İzci, O. (2024). 5. Sınıf Müzik Ders Kitabı. *Ankara: MEB Yayınları.*
- Tonya, A., Türkili, K., & Yamaner, Y. (2022). İlkokul 4. Sınıf müzik ders kitabı. *Ankara: MEB Yayınları.*
- Türkmen, E. F. (2010). Türk Çocuk Şarkıları Dağarcığının Müzik Öğretmenlerinin Yaklaşımları Açısından Değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniveristesi, Sosyal Bilimler Dergisi.*
- Uçan, P. (1995). Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Planlanması Ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. *Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitim Bölümü.*
- Uçan, P. D. (2005). Müzik Eğitimi; Temel Kavramlar-İlkeler- Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum. *Ankara: Evrensel Müzikeyi.*
- Ural, O. Ramazan, O. (2007). Türkiye' de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü, S. Özdemir, H. Bacanlı, M. Sözer (Ed). *Türkiye' de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara.*

- Uslu, M. (2009). Türkiye'de Müzik Eğitimi Üzerine Bir Çalışma. *İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, s.282*
- Varış, F. (1988). Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler (4. Baskı). *Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 157.*
- Yıldız, P. G. (2019). Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi. *Ankara: Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.*
- Yılmaz, N. (1994). Türkiyede'ki İlk Ve Ortaokullarda Müzik Eğitimi İle Bulgaristan'daki İlk Ve Ortaokullarda Müzik Eğitiminin Karşılaştırılarak İncelenmesi. *Ankara: Yüksek Lisans Tezi.*
- Yılmaz, Z. (2017). Türkmenistan Öğretmenlere El Kitabı. *Aşkabat: Aşkabat Büyükelçiliği Eğitim Müşavirliği.*
- Yücel, H. (2022, 05 12). Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikaları Üzerine Bir İnceleme. *Tykhe, 7, s. Araştırma Makalesi.*
- Yüksel, E. (1996). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Eğitimi. *İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.*
- Müge Nedâ Altıoklu (2015), Mûsikî İnkılâbı Üzerine, Erişim tarihi: 22.07.2024, http://www.academia.edu/5614334/Musiki_%C4%B0nk%C4%B1lab%C4%B1_%C3%BCzerine
- <https://turkmenistan.gov.tm/tk/habar/55028/turkmenistanyn-kanuny-bilim-hakynda-rejelenen-gornusi>
- <https://www.kitaphana.net/book/2348/read>
- <https://www.nadirkitap.com/turkmenistan-taryhy-bar-one-gidislik-yurdy-bolan-kitap4284041.html>
- <https://www.ebilim.com.tm/courses/saz-sowatlylygy/search>
- <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/28133/1/1001861.pdf#page=402>
- <https://www.tandfonline.com/doi/permissions/10.1080/02634937.2017.1367645?scroll=top>
- https://www.researchgate.net/publication/357656602_The_Transformations_of_Higher_Education_in_15_Post-Soviet_Countries_The_State_the_Market_and_Institutional_Diversification
- <https://www.egiticininegitimi.gen.tr/egitim-in-onemi.php>
- <https://www.kolaynota.com/ankara-turkusu-do-re-mi-notalari/>
- <https://www.kolaynota.com/ceviz-adam-do-re-mi-notalari/>
- <https://bisgen.blogspot.com/2013/10/karga-karga-gak-dedi-nota.html>

- <https://www.ogsmm.com/786-kucuk-kurbaga--blok-flut-nota>
- https://unece.org/sites/default/files/2023-09/WS3YamatovENG_0.pdf
- <https://www.muzikogretmenleriyiz.biz/okul-muzik-egitiminde-kullanilan-muzikler/> 12.04.2025 tarihinde erişildi
- <http://www.arsiv2007.musikidergisi.net/?p=202> 13.04.2025 tarihinde erişildi
- https://ataturkilkeleri.deu.edu.tr/ai/uploaded_files/file/yeni%20dergi%2016-17/mustafa%20sahin%202.pdf 14.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tykhe/issue/71003/1104017> 14.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/download/5691/1822> 14.04.2025 tarihinde erişildi
- https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=FYM_oLSoWqsmZxz0_Buz5A&no=fElN4u36WGdTFXE-2sPeoA 14.04.2025 tarihinde erişildi
- <http://www.turkishmusicportal.org/tr/turk-muzigi-turleri/cagdas-turk-muzigi-cumhuriyetin-ilani-ve-turkiyede-muzik-inkilabi> 14.04.2025 tarihinde erişildi
- https://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/A-Ozeren_6.html 14.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5691/1822> 14.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/pamukkale/E-Temiz.pdf> 16.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://dergipark.org.tr/tr/pub/temelegitim/issue/79127/1314266> 18.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://okul.com.tr/aileler-icin/makaleleri/turkiye-egitim-sistemi-527> 20.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://tarihkitap.com/2024/07/08/turkmenistanda-egitim-ve-bilgisayar/> 26.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://www.altayli.net/wp-content/uploads/2016/08/T%C3%9CRKMEN%C4%B0STANDA-E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M-VE-B%C4%B0LG%C4%B0SAYAR.pdf> 26.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://www.sanattanyansimalar.com/muzik-egitimcisi-yetistirme-yapilanmalarimiza-tarihsel-bir-bakis/7610/> 27.04.2025 tarihinde erişildi
- <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/5672/makaleler/21/2/arastirmax-musiki-muallimden-gunumuze-muzik-ogretmeni-yetistiren-kurumlar.pdf> 27.04.2025 tarihinde erişildi
- https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/90462/yokAcikBilim_10081252.pdf?sequence=-1 27.04.2025 tarihinde erişildi

EKLER

EK 1: Etik Kurulu Kararı

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu					
Oturum Tarihi: 21-03-2024		Oturum Sayısı: 5		Karar Sayısı: 31	
Etik Açısından Uygun					
Çalışma Adı		Türkiye ve Türkmenistan Müzik Eğitiminin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi			
Araştırmacılar		Yüksek lisans Öğrencisi Akmyrat Shajykov (Yürütücü) Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ (Danışman)			
Başkan		Prof.Dr.Hakan ÖZDEMİR			
Kurul Üyeleri					
Prof.Dr. Bilal ALTAY				Prof.Dr. Mehmet ÖNAL	
avukat Mehmet YILMAZ				Prof.Dr. Yusuf BATAR	
Kullanıcı pınar özbay				Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR	
Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK				Prof.Dr. Lütfiye ÖZDEMİR	

EK 2: Türkiye Müzik eğitiminde kullanılan ders kitaplarının kapak resimleri.

EK 1: Türkiye Müzik eğitiminde kullanılan ders kitaplarının kapak resimleri.

EK 3: Türkmenistan Müzik eğitiminde kullanılan ders kitaplarının kapak resimleri

Ek 2: Türkmenistan Müzik Eğitiminde Kullanılan Kitapların Kapak Resimleri

EK 4: Türkiye Müzik ders kitaplarında bulunan okul şarkılarının örnek notaları*

NİNNİ

Yavaş Söz ve Müzik:
Çağdaş SEVİNÇ

Tut e li mi gül yü zü me

Tat lı se sin le u yut be ni

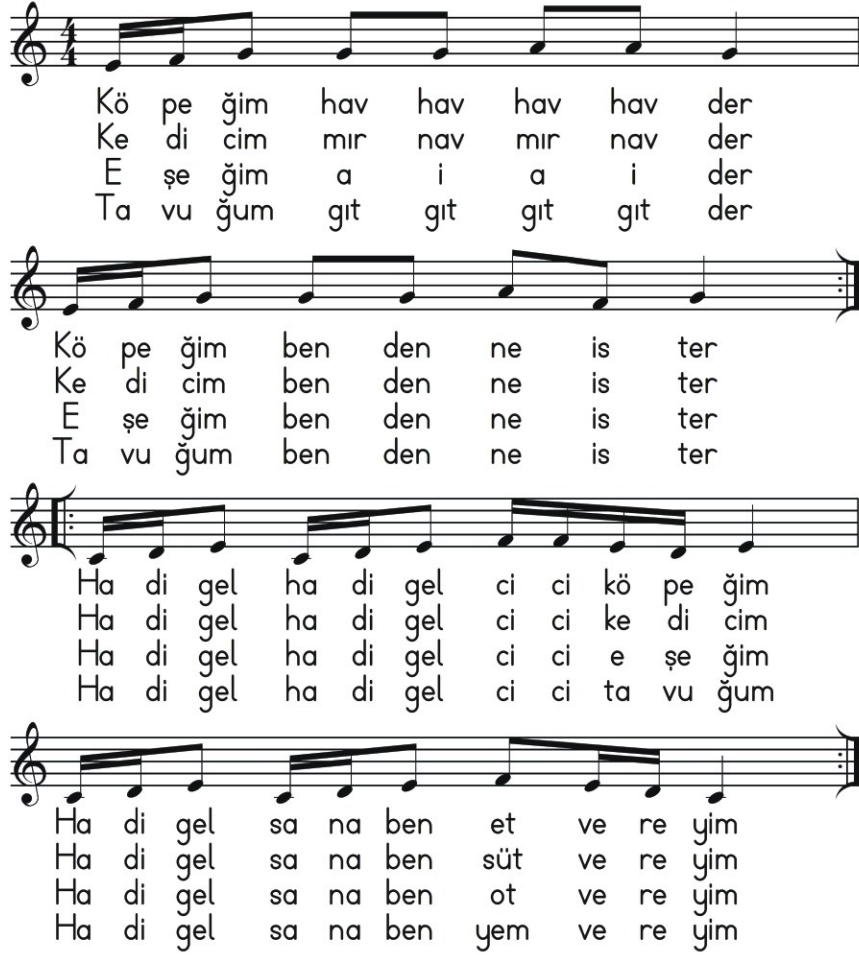
Yum gö zü nü u yu da bü yü

O kul yol la rın da sağ lık la yü rü

* Örnek notalar “Random” olarak belirlenmiştir.

HAYVANLAR

Orta

Söz ve Müzik
Yalçın TURA

Kö pe ğim hav hav hav hav der
Ke di cim mır nav mır nav der
E şe ğim a i a i der
Ta vu ğum gıt gıt gıt gıt der

Kö pe ğim ben den ne is ter
Ke di cim ben den ne is ter
E şe ğim ben den ne is ter
Ta vu ğum ben den ne is ter

Ha di gel ha di gel ci ci kö pe ğim
Ha di gel ha di gel ci ci ke di cim
Ha di gel ha di gel ci ci e şe ğim
Ha di gel ha di gel ci ci ta vu ğum

Ha di gel sa na ben et ve re yim
Ha di gel sa na ben süt ve re yim
Ha di gel sa na ben ot ve re yim
Ha di gel sa na ben yem ve re yim

ESKİ DOSTLAR

Orta Hızda

Söz ve Müzik
Gültekin ÇEKİ

EKLER

OKULA BAŞLADIK

Çabuk $\text{♩} = 116$

Muammer SUN

1. O - ku - la baş - la - dık he - ya O - ku - la baş - la - dık
 3. O - yu - nu sev - di - ren he - ya Mü - zi - ği sev - di - ren

O - ku - la baş - la - dık he - ya O - ku - la baş - la - dık
 Re - si - mi sev - di - ren he - ya Ya - zı - yı sev - di - ren

2. Sev - gi - li öğ - ret - me - nim Gü - nay - dın si - ze
 4. Ders - le - ri - miz çok gü - zel Ç a - lış - mak gü - zel

Sev - gi - li kar - deş - le - rim Gü - nay - dın si - ze
 Ders - le - ri - miz pek gü - zel Ç a - lış - mak gü - zel

O - ku - la baş - la - dık he - ya O - ku - la baş - la - dık

Bitirmelik
 O - ku - la baş - la - dık he - ya O - ku - la baş - la - dık

DALGALAN GÜZEL BAYRAK

Orta

Söz: A. Muhtar ATAMAN
Müzik: L. V. BEETHOVEN

Yur - du - mun u - fuk - la - rın - da

Dal - ga - lan gü - zel bay - rak

Se - lâm - li - yo - ruz se - ni biz

Kalp - le - ri - miz çar - pa - rak

EKLER

KALENİN BEDENLERİ

Yöresi: Tokat/Niksar
Kimden Alındığı: Hüseyin ARSAL
Derleyen: Muzaffer SARIÖZEN

Orta hız

Ka-le-nin be-den-le-ri yâr yâr yâr-yan-dım
Ka-le-den i-ni-yo-rum yâr yâr yâr-yan-dım

Koy-ve-rin gi-den-le-ri ni-na-nay ca-nim-ni-na-nay nay
Ça-ğır-san dö-nü-yo-rum ni-na-nay ca-nim-ni-na-nay nay

Koy-ve-rin gi-den-le-ri ni-na-nay yâ-rim-de ni-na-nay nay
Ça-ğır-san dö-nü-yo-rum ni-na-nay yâ-rim-de ni-na-nay nay

İ-pek bü-rük bü-rün-müş yâr-yan-dım ni-na-nay nay
Aş-kın-dan kib-rit ol-dum yâr-yan-dım ni-na-nay nay

Nik-sa-r'ın fi-dan-la-rı ni-na-nay ca-nim-ni-na-nay nay
Ü-für-sen ya-ni-yo-rum ni-na-nay ca-nim-ni-na-nay nay

Nik-sa-r'ın fi-dan-la-rı ni-na-nay yâ-rim-de ni-na-nay nay
Ü-für-sen ya-ni-yo-rum ni-na-nay yâ-rim-de ni-na-nay nay

Hop-da ni-na-ni-na-nay ni-na-nay nay ni-na-nay yâ-rim-de ni-na-nay nay
Hop-da ni-na-ni-na-nay ni-na-nay nay ni-na-nay yâ-rim-de ni-na-nay nay

* Eser, öğrencilerin seslendirebilmeleri için bir ses aşağıdan yazılmıştır.

EK 5: Türkmenistan Müzik ders kitaplarında bulunan okul şarkılarının örnek notaları*

GELIŇ, AÝDYM AÝDALYŇ!

AK, DERÝAM

Sazy Baýramdurdy Hudaýnazarowyňky
Goşgusy Hudaýguly Allamyradowyňky

Allegro moderato *Aram çalt*

mf

Ak, ak, ak, ak sen, der - ýam,
Ak, ak, ak sen, der - ýam,
Joş - du - ryp il - le - ri, Ak - dy - ryp bal - la - ry,
Kän gö - zel bag - la - ry Ek sen, der - ýam.
Bal de - ýin su - wu - ña Ýak sen, der - ýam.

1. Ak, ak, ak, ak sen, derýam,
Ak, ak, ak sen, derýam,
Joşduryp illeri,
Akdyryp ballary,
Kän gözel baglary } 2 gezek
Ek sen, derýam.

* Örnek notalar “Random” olarak belirlenmiştir.

DOSTLUK AÝDYMЫ

Sazy Baýramdurdy Hudaýgulyýewiňki

Sözleri Geldi Bäşiýewiňki

Aram depginde

f

Dost - luk bi-len baş - lan - ýar Döw - rüň söz - ba - şy.

Dost - luk bi-len baş - lan - ýar Bag - tyň göz - ba³ - şy.

mf

Dost - lu-gyň mi - we³ - si Do-gan - lyk bo - lar. Do-gan - lyk

f

bar ýer - de Dün - ýä - miz gü - ler. Dost - lu - gyň

mi - we³ - si Do - gan - lyk bo - lar. Do - gan - lyk

bar ýer - de Dün - ýä - miz gü - ler. E - ne ýe-riň

pe - na - sy Zäh - met bi-len dost - luk - dyr. Dost - lu-gyň

mi - we³ - si Do - gan - lyk bo - lar. Do - gan - lyk

bar ýer - de Dün - ýä - miz gü - ler. ler.

Gaýtalamak üçin Gutarmak üçin

5. Sargyt № 3784.

♪ Geliň, aýdym aýdalyň! ♪

Güneşde

Sazy Durdy Nuryýewiňki
Goşgusy Nury Baýramowyňky

Orta tizlikde

Gü - neş - de e - ken Ba - gym oý - na - ýar.

Gü - neş - de al - ma, Na - rym oý - na - ýar.

Ba - har gü - ne - ş i Dü - şen - de çö - le

Ýa - py - lar, gyr - lar Bes - len - ýär gü - le.

Gutarmak üçin

Gü - neş göz - ba - şy.

Güneşde eken
Bagym oýnaýar.
Güneşde alma,
Narym oýnaýar.

Bahar güneşi
Düşende çöle
Ýapylar, gyrlar
Beslenýär güle.

Geliň, aýdym aýdalyň!

ANNA

Sazy: Weli Ahmedowyňky

Goşgusy: Kaýum Taňrygulyýewiňki

Çaltrak

Nä - me bar - ka? Näm bol-ýar - ka? Üýş - ýär - le il - ler,
 Üýş - ýär - le il - ler. An - na-laň öý - ne, Bag - laň go - laý - na.
 An - na-laň öý - ne, Bag - laň go - laý - na. Gy - gy-ryp ýa - tyr,
 Ba - gy-ryp ýa - tyr Or - ta - da An - na, El - te - nok ýan - na.
 A - ýag - na ti - ken Ba - typ - dyr e - ken.
 A - ýag - na ti - ken wah, Ba - typ - dyr e - ken
 ken. Wah, wah - eý, wah, wah.